

บทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยในศตวรรษที่ 21



นายสิโรตม์ อนุจันทร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาโทศาสตร

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ROLES AND COMMUNICATION COMPETENCE OF THAI LANGUAGE TEACHERS
IN 21ST CENTURY

Mr. Sirote Anujan



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Communication Arts) Program in Communication
Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอน ภาษาไทยในศตวรรษที่ 21
โดย	นายสิโรตม์ อนุจันทร์
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์เมตตา วิวัฒนานุกูล

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ปอรรักษ์ ยอดเนตร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์เมตตา วิวัฒนานุกูล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง ศรีอำภาพร)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์)

สิโรตม์ อนุจันทร์ : บทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 (ROLES AND COMMUNICATION COMPETENCE OF THAI LANGUAGE TEACHERS IN 21ST CENTURY) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ.เมตตา วิวัฒน์นุกุล, 131 หน้า.

การวิจัยเรื่อง “บทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยในศตวรรษที่ 21” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการรับรู้ของครูผู้สอนและนักเรียนต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย 2) เพื่อศึกษาสภาพการณ์และปัญหาการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยในโรงเรียนซึ่งส่งผลต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูสอนภาษาไทย และ 3) เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย กับเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนวิชาภาษาไทย จำนวน 32 คน และการสัมภาษณ์กลุ่มกับผู้เรียน จำนวน 160 คน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 การศึกษาพบผล ดังนี้

1. ครูสอนภาษาไทยมีบทบาทและความสามารถในการสื่อสารแตกต่างกันตามระดับชั้นที่สอน จากการรับรู้ร่วมกันของครูและนักเรียน พบว่านอกเหนือจากบทบาทการเป็นแบบอย่างและการถ่ายทอดความรู้และการใช้ภาษาไทย “อย่างถูกต้อง” ซึ่งเป็นบทบาทหลัก ยังพบว่า ครูมีบทบาทในการสอนคุณธรรม จริยธรรมผ่านการเรียนภาษาไทย และบทบาทในการอนุรักษ์เสริมสร้างความเป็นไทยแก่ผู้เรียน ในส่วนของ “ความสามารถในการสื่อสาร” ของครูสอนภาษาไทย ซึ่งแบ่งเป็นความสามารถภายในและความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น พบว่าองค์ประกอบภายในตัวครูที่มีผลต่อการรับรู้ความสามารถในการสอนและการสื่อสาร ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน และทัศนคติของครูผู้สอน ส่วนความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน พบกลยุทธ์ในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง และกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนและเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย

2. ในส่วนสภาพการณ์และปัญหาการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยในโรงเรียนซึ่งเป็นอุปสรรคต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูสอนภาษาไทย พบปัญหาที่เกิดจากคุณลักษณะของตัวผู้สอน ปัญหาที่เกิดจากตัวผู้เรียน และปัญหาที่เกิดจากนโยบายสถานศึกษา

3. จากการศึกษาความสอดคล้องของบทบาทและความสามารถในการสื่อสาร ของครูสอนภาษาไทยตามเกณฑ์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นทักษะ 8 ประการของผู้สอน พบว่าครูสอนภาษาไทยรับรู้ว่าการใช้ทักษะด้าน Content, Communication, Creativity และ Caring ค่อนข้างมาก ส่วนทักษะที่ครูส่วนใหญ่ระบุว่ามีการใช้น้อยและควรเสริมสร้างให้มากขึ้นคือ Constructionist ซึ่งจะช่วยยกระดับการเรียนรู้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์

ปีการศึกษา 2559

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาหลัก

5784683528 : MAJOR COMMUNICATION ARTS

KEYWORDS: 21 CENTURY / COMMUNICATION COMPETENCE / COMMUNICATION EDUCATION

SIROTE ANUJAN: ROLES AND COMMUNICATION COMPETENCE OF THAI LANGUAGE TEACHERS IN 21ST CENTURY. ADVISOR: ASSOC. PROF.METTA VIVATANANUKUL, M.A., 131 pp.

The research, “ROLES AND COMMUNICATION COMPETENCE OF THAI LANGUAGE TEACHERS IN 21st CENTURY”, has the following purposes: To study the perception of teachers and students on the roles and communication competence of instructors teaching Thai, to study the conditions and problems of educational management which obstructs the roles and communication competence of teachers, and to study the accordence of teachers’ roles, and communication competence with educational management criteria in 21 st century.

The results show that

Teaching-Thai instructors perform roles and communication competence for each level of classes differently. It is found that, from the common perception of teachers and students, besides performing as “a role model” and transmitting Thai knowledge and language correctly, which is the main role, teachers also perform the roles of teaching morality and ethics through Thai lessons, and the roles of conserving and strengthening Thainess. Regarding “communication competence” which is divided into “communication within communicators” and “communication between communicators”, it is found that internal factors of teachers which affect students’ perception on teachers’ communication competence are gender, age, working experience, and teachers’ attitude. As for communication competence with students, “communication strategies in enhancing better understanding and applying knowledge to real practice”, and “communication strategies in making Thai lessons amusing and in having good attitude towards Thai lessons” are found .

Regarding the conditions and problems of educational management which obstructs the roles and communication competence of teachers, the following problems are found: teachers’ characteristics, students’ factors, and schools’ policies.

From the study of the accordence of teachers’ roles, and communication competence with educational management criteria in 21 st century, which focuses on 8 teachers’ skills (8C), it is found that teaching-Thai instructors exercise “content”, “communication”, “creativity”, and “caring” skill at high level. Most teachers perceive that they exercise “constructionist” skill at low level while this skill should be enhanced since it will accelerate learning Thai effectively.

Field of Study: Communication Arts

Academic Year: 2016

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เมตตา วิวัฒน์านุกูล ที่ให้ความกรุณา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แก่ข้าพเจ้าในครั้งนี้ กราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ปอรรีชม์ ยอดเนตร ประธานกรรมการ กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง ศรีอัษฎาพร กรรมการ และกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ กรรมการภายนอก มหาวิทยาลัย ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้ง 4 ท่านเป็นอย่างสูงยิ่ง

กราบขอบพระคุณบิดา-มารดาที่ให้การสนับสนุนข้าพเจ้าด้วยดีมาโดยตลอด ขอขอบ น้ำใจสหายมิตรทั้งปวงที่คอยช่วยเหลือให้กำลังใจ ดั่งมี เพื่อน พี่ น้อง นางฟ้าคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนร่วมชั้นปริญญาโทนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อน พี่ น้องคุณครูโรงเรียนวัดสุทธิวาราม

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณทุกสรรพสิ่งที่ยืนช่วยในวิภูลสงสารอันกอปรด้วยคุณอัน ประเสริฐอย่างหาที่สุดมิได้ ดั่งมีคุณแห่งบิดามารดา ครูอาจารย์ ปราชญ์เมธีทุกสาขาวิชา และสหาย มิตรทั้งปวง เป็นอาทิ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	7
คำถามนำวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	7
คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	10
กรอบความคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	11
ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	19
แนวคิดเรื่องบทบาทของครูผู้สอน	32
แนวคิดเรื่องความสามารถในการสื่อสาร	37
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	42
รูปแบบการวิจัย	42
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51

การวิเคราะห์ข้อมูล	52
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	53
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : การรับรู้ของครูผู้สอนและนักเรียนต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย	53
1. การรับรู้ของครูผู้สอนภาษาไทยต่อบทบาทตนเอง	53
2. การรับรู้ของผู้เรียนต่อบทบาทของครูผู้สอน.....	66
3. การรับรู้ของครูผู้สอนภาษาไทยต่อความสามารถในการสื่อสาร	70
4. การรับรู้ของผู้เรียนต่อความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอน	88
5. เปรียบเทียบการรับรู้ระหว่างครูและนักเรียนต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสาร.....	93
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : สภาพการณ์และปัญหาการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยในโรงเรียน	96
ปัญหาที่เกิดจากคุณลักษณะภายในตัวผู้สอน	96
ปัญหาที่เกิดจากสภาพผู้เรียน.....	100
ปัญหาที่เกิดจากนโยบายและลักษณะการจัดการสอนของสถานศึกษา.....	100
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : ความสอดคล้องระหว่างบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยกับเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21	102
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	114
สรุปผลการวิจัย.....	114
อภิปรายผลการวิจัย.....	118
ข้อเสนอแนะ	125
รายการอ้างอิง	127
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	131

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยปัจจุบันก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมที่อาศัยความรู้เป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม หรือที่เรียกกันว่า สังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) ซึ่งแตกต่างจากสังคมในรอบหลายศตวรรษที่ผ่านมา ในสังคมฐานความรู้จำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะจัดการกับทุนทางปัญญาที่มีอยู่ (Intellectual Capital) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนมนุษย์ (Human Capital) โดยทุกองค์กรต้องทุ่มเทความสามารถในการสรรหาคนเก่ง คนดี รักษาไว้ให้คงอยู่ในองค์กร (Kaplan and Norton, 2009) การพัฒนาทุนทางปัญญาอันเป็นส่วนหนึ่งของทุนมนุษย์นั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมพัฒนาคือ “ครู” โดยการพัฒนาทุนทางปัญญาจะต้องอาศัยความสามารถของครูในการช่วยจัดการเรียนการสอนให้ “คน” อันเป็นกำลังสำคัญให้คิดเป็น สามารถสร้างกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ รวมทั้งหลักการเชื่อมโยงองค์ความรู้และการเรียนรู้โดยการผสมผสานศาสตร์แขนงต่างๆได้ ตลอดจนพัฒนาจิตสำนึกและใช้ประโยชน์จากจิตสำนึก (สุนันทา เสถียรมาศ ,2551)

ในอดีตที่ผ่านมา การจัดการเรียนรู้ภายใต้ระบบการศึกษาของไทยนั้นมิได้มีการพัฒนาไปตามยุคสมัย มีการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบ ตลอดจนแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบต่างๆ เพื่อสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งในขณะนี้สถานศึกษาจำนวนมากมีความนิยมในการใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Centered) ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยึดแนวคิดจาก ความสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในหมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ที่ได้กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” ดังนั้นผู้สอนทุกคนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไปในแต่ละครั้งมาเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กล่าวคือเป็นผู้กระตุ้นส่งเสริม สนับสนุนจัดสิ่งเร้าและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ การจัดกิจกรรมจึงต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ สร้างสรรค์ศึกษาและค้นคว้าได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการ เรียนรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นสาระความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Long-life Education) และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Man) ผู้สอนจึงต้องสอนวิธีการแสวงหาความรู้ (Learn how to learn) มากกว่าสอนตัวความรู้ สอนการคิดมากกว่าสอน

(สามารถสื่อสารได้ 2-3 ภาษา ทักษะสื่อสารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ)

Computing & Media Literacy

(ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)

Career & Learning

(ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

Change

(ทักษะการเปลี่ยนแปลง)

แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ข้างต้นจึงแสดงให้เห็นว่า ทักษะการสื่อสารมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อคนในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อทักษะในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทของผู้เรียนและครูผู้สอนสลับบทบาทให้เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ผิดจากสมัยก่อนที่จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่จะมีครูผู้สอนเป็นผู้ส่งสารมากกว่าการรับสาร ดังนั้น ทักษะด้านการสื่อสารจึงมีความสำคัญที่จะต้องเร่งพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง โดยการจะพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารนั้นสามารถพัฒนาได้จากการฝึกทักษะและศึกษาความรู้จากหลากหลายสาขาวิชา สาขาวิชาที่สำคัญสาขาหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารคือ “วิชาภาษาไทย” ซึ่งสอดคล้องตามที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ส่วนหนึ่งที่ว่า “ภาษาไทยเป็นเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ”

ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 ให้ได้ผลที่สำเร็จนั้นมีปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้หลายประการและหลายองค์ประกอบ ในที่นี้ได้ปรากฏความสำคัญของบุคคลกลุ่มหนึ่งในฐานะที่เป็นกลไกในการพัฒนาความสำเร็จของการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นทักษะทางด้านการสื่อสารอันเป็นทักษะหนึ่งในการพัฒนามนุษย์ เฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนทางปัญญา บุคคลกลุ่มนั้นคือ “ครูผู้สอนภาษาไทย” ซึ่งท่ามกลางการเปลี่ยนไปของกระบวนการเรียนรู้ ส่งผลอย่างยิ่งต่อครูผู้เป็นบุคลากรทางการศึกษา บทบาทของครูผู้สอนภาษาไทยจึงมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น ครูผู้สอนภาษาไทยจะต้องมีทักษะที่เพิ่มขึ้นเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ฌอนอมพร เลาหจรัสแสง (ม.ป.ป.) ได้เสนอทักษะที่จำเป็นสำหรับครูไทยในอนาคต(C-Teacher)ไว้อย่างน่าสนใจ 8 ประการคือ

1. **Content** ครูต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี หากไม่แม่นยำในเรื่องที่สอนหรือถ่ายทอดแล้วก็ยากที่นักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา นั้น ๆ
2. **Computer (ICT) Integration** ครูต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียน และหากออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยส่งเสริมความรู้และทักษะที่ต้องการได้เป็นอย่างดี
3. **Constructionist** ครูผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นเองได้จากภายในตัวของผู้เรียนเอง โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่ภายในเข้ากับการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งครูสามารถนำแนวคิดนี้ไปพัฒนาวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ นักเรียนเกิดความรู้และทักษะที่ต้องการได้
4. **Connectivity** ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับครู ครูภายในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษา และสถานศึกษากับชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียน
5. **Collaboration** ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือกันระหว่างนักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง และทักษะที่สำคัญอื่น ๆ
6. **Communication** ครูต้องมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อ การนำเสนอสื่อ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม
7. **Creativity** ในยุคสมัยหน้าครูต้องออกแบบสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน มากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรงเพียงอย่างเดียว
8. **Caring** ครูต้องมีเมตตาจิตต่อนักเรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจต่อนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนเกิดความเชื่อใจ ส่งผลให้เกิดสภาพการเรียนรู้ที่แบบผ่อนคลาย ซึ่งเป็นสภาพที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด (ศิริพร ปัญญาจันทร์, 2559)

ในขณะที่ Thomas B. Corcoran (2007) ในความหมายของครูที่จะก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 นักเรียนและครูต่างมีหน้าที่ของตนเองที่ต้องช่วยกันพัฒนามากขึ้น เพราะในยุคปัจจุบันโครงสร้างของครอบครัวมีสภาพที่อ่อนแอมากขึ้น เด็กมีสิ่งยั่วยวนมากขึ้นทั้งเรื่องเกม ยาเสพติด หรือแม้กระทั่ง การเสพสื่อทางเทคโนโลยีที่ผิด จึงทำให้การพัฒนาระบบการศึกษาของครูในทศวรรษที่ 21 เพื่อเด็กในศตวรรษนี้เป็นเรื่องที่ยากและท้าทายที่จำเป็นต้องรีบหาทางแก้ไข ทั้งนี้ปัญหาที่มักพบกับครูในหลาย

ประเทศทั่วโลกคือกระบวนการการสอน ครูมักจะเน้นสอนในทางทฤษฎีมากกว่าวิชาปฏิบัติซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ที่มีมากกว่าในห้องเรียนซึ่งตรงส่วนนี้ก็ทำให้การพัฒนากระบวนการสอนของครูยุคชะงักลงได้ นอกจากนี้สิ่งที่ต้องเร่งดำเนินการต่อมาคือต้องปลูกฝังครูรุ่นใหม่ให้มีประสบการณ์ในการสอนทางด้านทักษะวิธีคิดต่างๆ ให้เข้มข้นมากกว่าเดิม ถ้าเป็นไปได้ก่อนที่ครูจบใหม่จะไปสอนจะต้องมีครูพี่เลี้ยงคอยแนะนำให้คำปรึกษาอย่างเข้มข้น และควรต้องมีการประเมินการฝึกสอนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

บทบาทของครูผู้สอนภาษาไทยในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนั้น จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่าเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งผลทางตรงต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในหลากหลายรูปแบบ หนึ่งในนั้นคือการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ทำให้พบว่ามีสภาพปัญหาอันเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยซึ่งเกิดจากสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนไปปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนมากมาย เฉพาะอย่างยิ่งในมุมมองของการสื่อสารภายใต้บริบทการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสามารถพอแสดงเป็นตัวอย่างเป็นได้ดังต่อไปนี้

-แม้ว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-net) ในรายวิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศที่ 49.36 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2559) หากแต่ยังปรากฏปัญหาการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอยู่มากมาย ดัง กัญญา นาคสกุล (2551) ที่กล่าวถึงสภาพปัญหาการใช้ภาษาไทยในปัจจุบันโดยสรุปคือ ผู้ใช้ภาษาไทยยังมีการใช้ภาษาที่ไม่ถูกระดับ ไม่แยกแยะภาษาในวงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาษาวิชาการ ภาษาราชการ ภาษาสื่อมวลชน ภาษาปาก ภาษาตลกคะนอง เป็นอาทิ เหล่านี้มีการใช้ปะปนกันทั้งในเชิงการพูดและการเขียน ตลอดจนวิธีการออกเสียงคำในภาษาไทยที่ยังมีการออกเสียงผิดอักขรวิธีอยู่ ปัญหาการสื่อสารข้างต้นจึงไม่สอดคล้องกับผลคะแนนซึ่งถือว่าอยู่ในระดับกึ่งหนึ่งของคะแนนทั้งหมด จึงตั้งข้อสังเกตถึงบทบาทหน้าที่ของครูภาษาไทยได้ว่า หน้าที่ของครูภาษาไทยที่เป็นอยู่เดิมนั้นสอนให้นักเรียนสามารถทำข้อสอบได้เพียงอย่างเดียว แต่ขาดการสอนในเรื่องทักษะในการสื่อสารที่นับว่ามีความสำคัญมากกว่าองค์ความรู้ในกระบวนการวิชา

-นักเรียนไม่ได้เรียนภาษาไทยด้วยความสนุกและตอบสนองความสนใจใคร่เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549) ด้วยเหตุอาจเป็นเพราะครูผู้สอนภาษาไทยสอนไม่สนุก มีกลวิธีการสอนแบบเดิมๆ ขาดการบูรณาการความรู้ หรือการดึงดูดความสนใจนักเรียน ที่สำคัญคือมิได้คำนึงถึงระดับสติปัญญา ระดับการศึกษา เพศ เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ ประสบการณ์ส่วนบุคคล รวมถึงภูมิหลังที่แตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

สภาพปัญหาดังที่ได้แสดงตัวอย่างไว้ข้างต้นสามารถแยกประเด็นทางการศึกษาเพื่อการแก้ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยออกเป็น 3 แนวทางคือ

1. การสอนวิชาภาษาไทยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ
2. การสร้างความน่าสนใจ และปรับทัศนคติต่อวิชาภาษาไทย
3. การส่งเสริมและอนุรักษ์ความเป็นไทยผ่านการเรียนวิชาภาษาไทย

ในการแก้ปัญหาตามประเด็นที่กล่าวไปข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจะเน้นศึกษา “การสื่อสาร” ของครูผู้สอนภาษาไทย ในฐานะเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความเข้าใจ ช่วยสร้างความน่าสนใจ ช่วยโน้มน้าวให้เห็นความสำคัญของภาษาไทยและความเป็นไทย และช่วยสร้างความสัมพันธ์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้เรียนต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ซึ่งคาดหวังว่าจะสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งเสริมให้ภาษาไทยได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้น และการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยมุ่งเน้นแก้ไขที่ตัวครูผู้สอนภาษานั้น ทำให้เห็นว่าหากสังคมให้ความสนใจและต้องการจะแก้ปัญหา การแก้ปัญหาที่ตัวครูผู้สอนนั้นย่อมเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การสื่อสารเพื่อการศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่า ครูเป็นต้นแบบ (model) ของเด็ก และเด็กมักจะเลียนแบบพฤติกรรม (modeling) จากครูทั้งในลักษณะที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ,2547)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าภายใต้บริบทการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยนั้น พบว่ามีทั้งปัญหาทางด้านจัดการศึกษาที่มากมาย ดังที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นแล้วนั้น อีกส่วนหนึ่งประกอบด้วยรูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาที่จะต้องดำเนินให้สอดคล้องกับแนวคิดในศตวรรษที่ 21 ทั้งสององค์ประกอบจึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในยุคนี้จะต้องมีความแตกต่างและเปลี่ยนไปจากเดิมมาก

กาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงทำให้สภาพสังคมแปรเปลี่ยนไป สิ่งหนึ่งที่เคยมีประสิทธิภาพดีในยุคหนึ่ง ก็อาจด้อยประสิทธิภาพลงในยุคต่อมาได้ การศึกษาก็เช่นกัน กาลเวลาส่งผลโดยตรงให้สภาพการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆต้องเปลี่ยนไป มองลึกลงในบริบทของสังคมไทยก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปมาก ในการจัดการเรียนรู้อาษาไทยนั้น บุคคลจำพวกหนึ่งที่จะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพกาลที่เปลี่ยนแปลงไปคือ “ครูผู้สอนภาษาไทย” ท่ามกลางปรากฏการณ์ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้จึงเป็นสิ่งที่สมควรแก่การหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นทางการศึกษาในมุมมองของการสื่อสารการศึกษา (Education Communication) เป็นการตั้งคำถามเพื่อการพัฒนาว่า ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามแนวทางการจัดการเรียนรู้อาษาไทยในศตวรรษที่ 21 นั้น ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ควรจะมีแนวทางในการสื่อสารอย่างไร บทบาทและความสามารถในการสื่อสารที่ครูมีอยู่ในทุกวันนี้เพียงพอหรือไม่ต่อการจัดการเรียนรู้อาษาไทยในศตวรรษที่ 21 หากไม่พอ ครูผู้สอนควรมีบทบาทและความสามารถในการสื่อสารอย่างไรเพิ่มเติม เพื่อชี้ให้เห็นวิธีการในการสื่อสารเพื่อการสอนวิชาภาษาไทย บทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย การรับรู้ความสามารถในการสื่อสารทั้งในมุมมองของครูผู้สอนและผู้เรียน ภายใต้บริบทการจัดการเรียนรู้อาษาไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่ง

เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สังคมกำลังให้ความสำคัญยิ่ง การวิจัยในครั้งนี้จึงมีความหมายมุ่งว่าจะเป็นคุณูปการอย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาคือ “ครูผู้สอนภาษาไทย” ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะเป็นผลดีต่อกระบวนการจัดการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้ครูผู้สอนภาษาไทยมีองค์ความรู้ และทักษะในการสื่อสารที่ดี อันจะก่อประโยชน์แก่การศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ของครูผู้สอนและนักเรียนต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย
2. เพื่อศึกษาสภาพการณ์และปัญหาการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยในโรงเรียนซึ่งส่งผลต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูสอนภาษาไทย
3. เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย กับเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

คำถามนำวิจัย

1. การรับรู้ของครูผู้สอนและนักเรียนต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยเป็นอย่างไร
2. สภาพการณ์และปัญหาการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยในโรงเรียนเป็นอย่างไร ส่งผลต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูสอนภาษาไทยหรือไม่,อย่างไร
3. บทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย สอดคล้องกับเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 หรือไม่,อย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยในศตวรรษที่ 21” ศึกษาสภาพการณ์และปัญหาการสื่อสารของครูภาษาไทยจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการสอนแบบเต็มเวลาในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย และการสัมภาษณ์กลุ่มกับผู้เรียนในรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการรับรู้บทบาทและความสามารถในการสื่อสาร

ของครูผู้สอนภาษาไทย แต่ไม่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนจากความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

สภาพการณ์	หมายถึง เหตุการณ์ที่กำลังเป็นไปในการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทย เช่น ลักษณะการจัดการศึกษา หลักสูตร ลักษณะผู้สอน
บทบาท	หมายถึง พฤติกรรมของครูผู้สอนภาษาไทยที่แสดงออกตามหน้าที่ให้เป็นที่รู้เห็นของนักเรียน
ความสามารถในการสื่อสาร	หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารต่อบทบาทต่างๆ เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งในงานวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือความสามารถในการสื่อสารที่เกิดจากคุณลักษณะของผู้สอน และความสามารถในการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
ครูผู้สอนภาษาไทย	หมายถึง บุคลากรทางการศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติการสอนในวิชาภาษาไทย หรือรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย โดยปฏิบัติการสอนแบบเต็มเวลาและมีอายุงานไม่น้อยกว่า 1 ปี
เกณฑ์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21	หมายถึง แนวทางในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อิงมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นทักษะสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 โดยการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา ทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 (C-Teacher) คือ Content ,Computer (ICT) Integration ,Constructionist ,Connectivity ,Collaboration ,Communication ,Creativity และ Caring

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์ในเชิงวิชาการ

-พัฒนาองค์ความรู้เรื่องบทบาทและความสามารถในการสื่อสารในบริบทการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอน (Instructional Communication)

- เป็นแหล่งอ้างอิงแก่ผู้ที่ต้องการศึกษาหรือค้นคว้าวิจัยในเรื่องบทบาทและความสามารถในการสื่อสาร, การสื่อสารเพื่อการสอน, การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ประโยชน์ในเชิงวิชาชีพ

-ครูผู้สอนเกิดการตระหนักรู้ตลอดจนทราบถึงปัญหาด้านความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย

- ครูผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้พัฒนาคุณภาพการสื่อสารของตนเองได้

- สถาบันการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมได้

- สถาบันการศึกษาสามารถนำผลของการวิจัยสามารถนำไปสร้างหลักสูตรพัฒนาบุคลิกภาพและความสามารถในการสื่อสารของครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “บทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยในศตวรรษที่ 21” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ทั้งในสาขาวิชาทางวาทนิเทศ และสาขาวิชาทางการศึกษา โดยได้จัดกลุ่มแนวคิดทฤษฎีในการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

2.1 กรอบความคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

- ที่มาของแนวคิดเรื่องศตวรรษที่ 21
- ทักษะในศตวรรษที่ 21
- ทักษะของครูในศตวรรษที่ 21

2.2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

- สภาพการณ์การจัดการศึกษาวิชาภาษาไทย
- ผู้สอนในกระบวนการสื่อสารการสอน
- แนวทางการศึกษาเรื่องการสื่อสารเพื่อการสอนภาษาไทย
- แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของผู้เรียน

2.3 แนวคิดเรื่องบทบาทของครูผู้สอน

- แนวคิดเรื่องบทบาท
- บทบาทผู้สอนในบริบทการศึกษาทั่วไป
- บทบาทผู้สอนในบริบทการศึกษาไทย

2.4 แนวคิดเรื่องความสามารถในการสื่อสาร

- ค่านิยมของความสามารถในการสื่อสาร
- แนวทางการศึกษาความสามารถในการสื่อสาร
- ความสามารถในการสื่อสารมุมมองเชิงจิตสังคม
- ความสามารถในการสื่อสารมุมมองเชิงสังคมวัฒนธรรม
- ความสำคัญของความสามารถในการสื่อสารด้านการพัฒนาสังคมและ

วัฒนธรรม

กรอบความคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายไปที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 โดยผู้เรียนจะใช้ความรู้ในสาระหลักไปบูรณาการสั่งสมประสบการณ์กับทักษะ 3 ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมทักษะสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีและทักษะชีวิตและอาชีพซึ่งการจัดการศึกษาจะใช้ระบบส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทำระบบคือระบบมาตรฐานการเรียนรู้ระบบการประเมินผลทักษะการเรียนรู้ระบบหลักสูตรและวิธีการสอนระบบการพัฒนางานอาชีพและระบบแหล่งเรียนรู้และบรรยากาศการเรียนรู้

การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่สำคัญและจำเป็นต่อนักเรียนอย่างแท้จริงมุ่งไปที่ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครูต้องไม่สอนหนังสือไม่นำสาระที่มีในตำรามาบอกบรรยายให้นักเรียนจดจำแล้วนำไปสอบวัดความรู้ครูต้องสอนคนให้เป็นมนุษย์ที่เรียนรู้การใช้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก (facilitate) ในการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำโดยมีประเด็นคำถามอยากรู้เป็นตัวกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้อยากเรียนที่จะนำไปสู่การกระตือรือร้นที่จะสืบค้นรวบรวมความรู้จากแหล่งต่างๆ มาสนับสนุนหรือโต้แย้งข้อสมมติฐานคำตอบที่ค้นเคยพบเจอจากประสบการณ์เดิมใกล้ตัวสร้างเป็นกระบวนการที่ค้นใหม่แทนของเดิมการเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า Project-Based Learning: PBL

ทักษะการรู้สาระเนื้อหา

1. พื้นฐานการเรียนรู้สาระวิชาหลัก

ทักษะการอ่าน (Reading) ทักษะการเขียน (Writing) และทักษะการคำนวณ (Arithmetic) ถือเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความจำเป็นที่จะทำให้รู้และเข้าใจในสาระเนื้อหาของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่แสดงความเป็นสาระวิชาหลักของทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ภาษาแม่และภาษาโลก ศิลปะคณิตศาสตร์เศรษฐศาสตร์วิทยาศาสตร์ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์และรัฐความเป็นพลเมืองดีซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำสาระเนื้อหาได้ครอบคลุมทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว

2. ความรู้เชิงบูรณาการสำหรับศตวรรษที่ 21

ถึงแม้ว่านักเรียนจะสอบวัดความรู้ความสามารถได้ตามเกณฑ์การจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าด้วยระเบียบการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แล้วก็ตามคงไม่เพียงพอในโลกยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีการสอดแทรกความรู้เชิงบูรณาการเข้าไปในสาระเนื้อหาของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นพื้นฐานความรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจและกำหนดประเด็นสำคัญต่อการสร้างความเป็นสังคมโลกการขับเคลื่อนเชิงวัฒนธรรมศาสนาและวิถีชีวิตที่อยู่

ร่วมกันได้อย่างเหมาะสมในบริบททางสังคมที่ต่างกันรอบด้านและสร้างเข้าใจความเป็นมนุษย์ด้วยกัน ในด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมการใช้วัฒนธรรมทางภาษาที่ต่างกันได้อย่างลงตัว

2.2 ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economic, Business and Entrepreneurial Literacy) เป็นการสร้างความรู้และวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการ สร้างตัวเลือกเชิงเศรษฐศาสตร์หรือเศรษฐกิจมีความเข้าใจบทบาทในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อสังคม และใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในการยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพด้านอาชีพ

2.3 ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civil Literacy) เป็นการสร้างประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมทางสังคมผ่านวิธีสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจในกระบวนการทางการเมืองการ ปกครองที่ถูกต้องและนำวิถีแห่งความเป็นประชาธิปไตยไปสู่สังคมในระดับต่างๆที่เข้าใจต่อวิธีการ ปฏิบัติทางสังคมแห่งความเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและสากล

2.4 ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจข้อมูล สารสนเทศภาวะสุขภาพอนามัยและนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เข้าใจวิธีป้องกันแก้ไขและ เสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่มีต่อภาวะสุขอนามัยห่างไกลจากภาวะความเสี่ยงจากโรคภัยไข้เจ็บใช้ประโยชน์ ข้อมูลสารสนเทศในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านสุขภาพอนามัยได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล เฝ้าระวังด้านสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลและครอบครัวให้เกิดความเข้มแข็งรู้และเข้าใจในประเด็น สำคัญของการเสริมสร้างสุขภาพที่ดีระดับชาติและสากล

2.5 ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) เป็นการสร้างภูมิรู้และเข้าใจการ อนุรักษ์และป้องกันสภาพแวดล้อมและมีส่วนร่วมอนุรักษ์และป้องกันสภาพแวดล้อมมีภูมิรู้และเข้าใจ ผลกระทบจากธรรมชาติที่ส่งผลต่อสังคมสามารถวิเคราะห์ประเด็นสำคัญด้านสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติและกำหนดวิธีการป้องกันแก้ไขและอนุรักษ์รักษาสภาพแวดล้อมสร้างสังคมโดยรอบให้เกิด ความร่วมมือในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

3. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม

โลกยุคศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วพลิกผันรุนแรงและคาดไม่ถึงต่อการ ดำรงชีวิตดังนั้นคนในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัวการสร้างทักษะการ เรียนรู้และนวัตกรรมจะใช้กระบวนการ Project-Based Learning: PBL โดยเริ่มจากการนำบริบท สภาพแวดล้อมเป็นตัวการสร้างแรงกดดันให้นักเรียนตั้งคำถามอยากรู้ให้มากตามประสบการณ์พื้น ฐานความรู้ที่สั่งสมมาและตั้งสมมติฐานคำตอบตามพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ของตนเองที่ไม่มี คำว่าถูกหรือผิดนำไปสู่การแลกเปลี่ยนประเด็นความคิดเห็นกับกลุ่มเพื่อนเพื่อสรุปหาสมมติฐานคำตอบ ที่มีความน่าจะเป็นไปได้มากที่สุดโดยมีการพิสูจน์ยืนยันสมมติฐานคำตอบจากการไปสืบค้นรวบรวม ความรู้จากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้มาสนับสนุนหรือโต้แย้งได้เป็นคำตอบที่เรียกว่าองค์ความรู้เรียกว่า การเรียนแก่นวิชาซึ่งไม่ใช่เป็นการจดจำแบบผิวเผินแต่การรู้แก่นวิชาหรือทฤษฎีความรู้จะสามารถเอา

ไปเชื่อมโยงกับวิชาอื่นๆเกิดแรงบันดาลใจอยากพัฒนางานสร้างผลงานที่เกี่ยวกับการการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เรียกว่าความคิดเชิงสร้างสรรค์นำทฤษฎีความรู้มาสร้างกระบวนการและวิธีการผลิตสร้างผลงานใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลและสังคมที่เรียกว่าพัฒนานวัตกรรม

3.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) เป็นการสร้างทักษะการคิดในแบบต่างๆดังนี้

(1) แบบเป็นเหตุเป็นผลทั้งแบบอุปนัย (inductive) และแบบอนุมาน (deductive)

(2) แบบใช้การคิดกระบวนการระบบ (systems thinking) โดยวิเคราะห์ปัจจัยย่อย มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไรจนเกิดผลในภาพรวม

(3) แบบใช้วิจารณ์ญาณและการตัดสินใจที่สามารถวิเคราะห์และประเมินข้อมูล หลักฐานการโต้แย้งการกล่าวอ้างอิงและความน่าเชื่อถือวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมิน ความเห็นประเด็นหลักๆสังเคราะห์และเชื่อมโยงระหว่างสารสนเทศกับข้อโต้แย้งแปล ความหมายของสารสนเทศและสรุปพื้นฐานของการวิเคราะห์และตีความและทบทวนอย่างจริงจังในด้านความรู้และกระบวนการ

(4) แบบแก้ปัญหาในรูปแบบการฝึกแก้ปัญหาที่ไม่คุ้นเคยหลากหลายในแนวทางการยอมรับกันทั่วไปและแนวทางที่แตกต่างจากการยอมรับรูปแบบการตั้งคำถามสำคัญที่ช่วยทำความเข้าใจความกระจ่างในมุมมองต่างๆเพื่อนำไปสู่ทางออกที่ดีกว่า

3.2 การสื่อสารและความร่วมมือ (Communication and Collaboration) ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีการสื่อสาร (digital and communication technology) ทำให้โลกศตวรรษที่ 21 ต้องการทักษะของการสื่อสารและความร่วมมือที่กว้างขวาง และลึกซึ้งดังนี้

(1) ทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจนตั้งแต่การเรียบเรียงความคิดและมุมมอง (idea) สื่อสารเข้าใจง่ายในหลายแบบทั้งการพูดเขียนและกิริยาท่าทางการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปถ่ายทอดสื่อสารความหมายและความรู้แสดงคุณค่าทัศนคติและความตั้งใจการสื่อสารเพื่อการบรรลุเป้าหมายการทำงานการสื่อสารด้วยหลากหลายภาษาและสภาพแวดล้อมที่หลากหลายอย่างได้ผล

(2) ทักษะความร่วมมือกับผู้อื่นตั้งแต่การทำงานให้ได้ผลราบรื่นที่เคารพและให้เกียรติผู้ร่วมงานมีความยืดหยุ่นและช่วยเหลือประนีประนอมเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกันมีความรับผิดชอบร่วมกับผู้ร่วมงานและเห็นคุณค่าของบทบาทของผู้ร่วมงาน

3.3 ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation)

ทักษะทางด้านนี้เป็นเรื่องของงานจินตนาการมาสร้างขั้นตอนกระบวนการโดยอ้างอิงจากทฤษฎีความรู้เพื่อนำไปสู่การค้นพบใหม่เกิดเป็นนวัตกรรมที่ใช้ตอบสนองความต้องการในการดำรงชีวิตที่ลงตัวและนำไปสู่การเป็นผู้ผลิตและผู้ประกอบการต่อไปทักษะด้านนี้ได้แก่

- (1) การคิดอย่างสร้างสรรค์ที่ใช้เทคนิคสร้างมุมมองอย่างหลากหลายมีการสร้างมุมมองที่แปลกใหม่อาจเป็นการปรับปรุงพัฒนาเพียงเล็กน้อยหรือทำใหม่ที่แหวกแนวโดนสิ้นเชิงที่เปิดกว้างในความคิดเห็นที่ร่วมกันสร้างความเข้าใจปรับปรุงวิเคราะห์และประเมินมุมมองเพื่อพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดอย่างสร้างสรรค์
- (2) การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในการพัฒนาลงมือปฏิบัติและสื่อสารมุมมองใหม่กับผู้อื่นอยู่เสมอมีการเปิดใจและตอบสนองมุมมองใหม่ๆรับฟังข้อคิดเห็นและร่วมประเมินผลงานจากกลุ่มคณะทำงานเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนามีการทำงานด้วยแนวคิดหรือวิธีการใหม่ๆและเข้าใจข้อจำกัดของโลกในการยอมรับมุมมองใหม่และให้มองความล้มเหลวเป็นโอกาสการเรียนรู้
- (3) การประยุกต์สู่นวัตกรรมที่มีการลงมือปฏิบัติตามความคิดสร้างสรรค์ให้ได้ผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม

4. ทักษะชีวิตและงานอาชีพ

การเรียนรู้ที่จะปรับตัวได้อย่างดีในสภาวะการเปลี่ยนแปลงหรือมีภัยคุกคามได้อย่างชาญฉลาดถือเป็นเรื่องสำคัญในการดำรงชีวิตที่มีทักษะชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 และการคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตเฉพาะบริบทสภาพแวดล้อมที่ต่างกันนำไปสู่การเผยแพร่เทคนิควิธีการใช้และพัฒนาทักษะใช้เกิดเป็นกลยุทธ์การขายเกิดผู้ประกอบการในงานอาชีพต่างๆซึ่งเป็นทักษะงานอาชีพที่ต้องมีการส่งเสริมให้มีความทันในยุคการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ทักษะชีวิตและทักษะงานอาชีพจึงควรมีการพัฒนาสิ่งต่อไปนี้

- 4.1 ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) เป็นทักษะเพื่อการเรียนรู้การทำงานและการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องทำเพื่อการบรรลุเป้าหมายแบบมีหลักการและไม่เลือนลอยภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่คาดคิดทั้งมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรเวลาและการมีคู่แข่งโดยใช้วิกฤตให้เป็นโอกาสในด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเป็นการปรับตัวให้เข้ากับบทบาทที่แตกต่างไปงานที่มีกำหนดการที่เปลี่ยนไปและบริบทที่เปลี่ยนไปในด้านความยืดหยุ่นเป็นการนำเอาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมาใช้ประโยชน์อย่างได้ผลมีการจัดการเชิงบวกต่อคำชมคำตำหนิและความผิดพลาดสามารถนำความเห็นและความเชื่อที่แตกต่างหลากหลายทั้งของคณะทำงานหรือข้ามวัฒนธรรมคณะทำงานมาทำความเข้าใจต่อรองสร้างดุลยภาพและทำให้งานลุล่วงดังนั้นความยืดหยุ่นจึงทำให้การบรรลุผลงานไม่ใช่เพื่อให้ทุกคนสบายใจ

4.2 การริเริ่มสร้างสรรค์และกำกับดูแลตนเองได้ (Initiative and Self-Direction) เป็นทักษะที่สำคัญมากในการทำงานและดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ที่ต้องมีการกำหนดเป้าหมายโดยมีเกณฑ์ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมมีความสมดุลระหว่างเป้าหมายระยะสั้นที่เป็นเชิงยุทธวิธีและเป้าหมายระยะยาวที่เป็นเชิงยุทธศาสตร์มีการคำนวณประสิทธิภาพการใช้เวลากับการจัดการภาระงานการทำงานต้องทำงานสำเร็จได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดตัวงานติดตามผลงานและลำดับความสำคัญของงานได้เองนอกจากนั้นการทำงานยังต้องฝึกทักษะการเป็นผู้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองที่มีการมองเห็นโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อขยายความเชี่ยวชาญในงานของตนเองมีการริเริ่มการพัฒนาทักษะไปสู่ระดับอาชีพแสดงความเอาใจใส่จริงจังต่อการเรียนรู้และทบทวนประสบการณ์ในอดีตเพื่อคิดหาทางพัฒนาในอนาคต

4.3 ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) เป็นทักษะทำให้คนในศตวรรษที่ 21 สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่แปลกแยกทำให้งานสำเร็จการพัฒนาทักษะนี้จะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเกิดผลดีในเรือกาลเทศะเกิดการทำงานในทีมที่แตกต่างหลากหลายอย่างได้ผลดีที่มีการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมตอบสนองความเห็นและคุณค่าที่แตกต่างอย่างใจกว้างเพื่อยกระดับความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมสู่การสร้างแนวความคิดวิธีทำงานใหม่สู่คุณภาพของผลงาน

4.4 การเป็นผู้สร้างผลงานหรือผลผลิตและความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Productivity and Accountability) เป็นการกำหนดขั้นตอนวิธีการทำงานในการสร้างชิ้นงานผลงานหรือผลิตภัณฑ์อย่างมีหลักการตามทฤษฎีความรู้ที่ต้องมีทักษะความชำนาญการซึ่งเป็นเรื่องของจัดการโครงการที่มีการกำหนดเป้าหมายและวิธีการบรรลุเป้าหมายภายใต้ข้อจำกัดที่มีอยู่ โดยการกำหนดลำดับความสำคัญวางแผนและการจัดการผลิตภัณฑ์และผลงานที่ได้จากการผลิตต้องมีคุณภาพเพื่อแสดงถึงทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญการผลิตนำไปใช้ประโยชน์แก่บุคคลชุมชนได้อย่างไม่มีผลกระทบทางลบแต่ถ้ามีจะต้องออกมายอมรับข้อบกพร่องอย่างไม่ปิดบังอันนำไปสู่การปรับแก้ไขหรือยกเลิกเพื่อแสดงจริยธรรมที่เป็นบรรทัดฐานทางสังคม

4.5 ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility) ในศตวรรษที่ 21 มีความต้องการภาวะผู้นำและความรับผิดชอบแบบกระจายบทบาทจากการรับผิดชอบต่อตนเองรับผิดชอบต่อการทำงานแบบประสานสอดคล้องเป็นคณะทำงานและรับผิดชอบต่อแบบสร้างเครือข่ายร่วมมือแบบพันธมิตรการทำงานเพื่อไปสู่เป้าหมายของผลงานร่วมกันซึ่งต้องพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และทักษะการแก้ปัญหาในการชักนำผู้อื่นให้เห็นเป้าหมายร่วมกันและทำให้ผู้อื่นเกิดพลังในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จร่วมกันเกิดแรง

บันดาลใจให้ผู้อื่นใช้ศักยภาพหรือความสามารถสูงสุดโดยการทำตัวอย่างที่ไม่ถือผลประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้งและไม่ใช้อำนาจโดยขาดจริยธรรมและคุณธรรมถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

5. ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี

การรับรู้สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นแล้วตอบสนองรับสิ่งที่รับรู้มาเป็นกระบวนการที่คนใหม่ทันทีที่แสดงถึงการขาดทักษะการคิดแบบขาดวิจารณญาณผลที่เกิดขึ้นก็จะตกอยู่ภายใต้การชวนเชื่อและไม่สามารถกำหนดตนเองได้การสร้างทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดการเท่าทันไม่ตกอยู่ภายใต้การถูกชักจูงชวนเชื่อ

5.1 การรู้เท่าทันสารสนเทศ (Information Literacy) การรับรู้คำบอกเล่าจากเพื่อนผู้อื่นรวมถึงครูผู้สอนหรือแม้แต่สมมติฐานคำตอบที่หาหรือกันในกลุ่มอภิปรายเป็นเพียงความคิดเห็นที่รอการพิสูจน์ยืนยันคำตอบที่เป็นจริงจากสารสนเทศที่ได้จากการสืบค้นรวบรวมจากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้มาผ่านกระบวนการคิดแบบขาดวิจารณญาณสนับสนุนหรือโต้แย้งพิสูจน์ความเป็นจริงสร้างเป็นความรู้และองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ซึ่งต้องใช้ทักษะในการเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางมีทักษะการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลสารสนเทศและทักษะในการใช้อย่างสร้างสรรค์

5.2 การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) การรับสารจากสื่อและสื่อสารออกไปในยุค media คนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความสามารถใช้เครื่องมือผลิตสื่อและสื่อสารออกไปหรือแม้แต่การรับเข้ามาในรูปวิดีโอ (video) ออดิโอ (audio) พอดคาสท์ (podcast) เว็บไซต์ (website) และอื่นๆอีกมากมายแต่การรับรู้จากแหล่งสื่อเหล่านั้นถ้าขาดการเท่าทันขาดการคิดอย่างมีวิจารณญาณก็จะตกอยู่ภายใต้การถูกชักจูงชวนเชื่อได้เช่นกันจึงต้องสร้างทักษะการวิเคราะห์สื่อให้เท่าทันวัตถุประสงค์ของตัวสื่อและผลิตสื่อนั้นๆอย่างไรมีการตรวจสอบแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้และเท่าทันต่อการมีอิทธิพลต่อความเชื่อและพฤติกรรมอย่างไรและมีข้อขัดแย้งต่อจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือไม่อย่างไรในเรื่องการสร้างผลิตภัณฑ์สื่อต้องมีความเท่าทันต่อการเลือกใช้เครื่องมือที่พอเพียงพอเหมาะกับวัตถุประสงค์การใช้งานและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมความแตกต่างหลากหลายด้านวัฒนธรรม

5.3 การรู้ทันเทคโนโลยี (ICT: Information, Communication and Technology Literacy) ในโลกยุคศตวรรษที่ 21 เป็นโลกเทคโนโลยีที่มีการแข่งขันกันผลิตและนำมาสู่การสร้างกลยุทธ์การขายสู่กลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการความทันสมัยอยู่ตลอดเวลาซึ่งถ้าขาดความเท่าทันการใช้เทคโนโลยีจะกลายเป็นผู้ซื้อแต่ไม่อยากจะเรียนรู้การเป็นผู้ผลิตเพื่อนำไปใช้งานที่พอเพียงเหมาะสมกับงานการถูกชักจูงชวนเชื่อให้เป็นผู้ซื้อก็จะง่ายขึ้นผลการสูญเสียงบประมาณและการขาดดุลทางเศรษฐกิจจะตามมาดังนั้นทักษะความเท่าทันด้านเทคโนโลยี

จึงเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทำให้คนรู้จักผลิตใช้และนำไปแลกเปลี่ยนใช้ในเวทีการค้าเกิดการสร้างงานสร้างรายได้รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ให้เกิดการสืบค้นรวบรวมความรู้ที่สุจริตสมมติฐานคำตอบในการใช้ทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณมากกว่าที่จะใช้เพื่อการบันเทิงในแบบสังคมก้มหน้าจึงควรใช้เทคโนโลยีเพื่อการวิจัยจัดระบบประเมินและสื่อสารสารสนเทศใช้สื่อสารเชื่อมโยงเครือข่ายและ Social network อย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อการเข้าถึงการจัดการการผสมผสานประเมินและสร้างสารสนเทศเพื่อทำหน้าที่ในเศรษฐกิจฐานความรู้ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการปฏิบัติตามคุณธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

6. คุณลักษณะในศตวรรษที่ 21

ทักษะพื้นฐานจำเป็นในการอ่านเขียนและคิดคำนวณเป็นตัวการที่ทำให้คนในศตวรรษที่ 21 รู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสืบค้นรวบรวมความรู้ใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เกิดการเท่าทันสารสนเทศที่จะพิสูจน์ยืนยันสิ่งที่ตนและสังคมอยากรู้ได้อย่างชาญฉลาดไม่ถูกชวนเชื่อชักนำอย่างงมงายเกิดเป็นแรงบันดาลใจสร้างจิตนาการอยากพัฒนาอยากผลิตสร้างผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมขึ้นใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมและนำไปแลกเปลี่ยนกับสังคมอื่นเกิดเป็นรายได้บนเวทีฐานเศรษฐกิจความรู้ที่มีความรับผิดชอบต่อกฎกติกาในขั้นตอนการผลิตและมีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นถ้าผลิตภัณฑ์ผลิตมีคุณภาพไม่ดีภาพโดยสรุปก็คือทักษะการดำรงชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะถูกล่อล่อมตกผลึกเป็นผู้ที่สามารถนำทางชีวิตตนเองได้อย่างมีคุณภาพชีวิตและเกิดเป็นคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ 21 สิบคุณลักษณะคือเป็นนักคิดวิเคราะห์หนักแก้ปัญหา นักสร้างสรรค์ นักประสานความร่วมมือ รู้จักใช้ข้อมูลและข่าวสารเรียนรู้ด้วยตนเอง นักสื่อสารตระหนักรับรู้สภาวะของโลกเป็นพลเมืองทรงคุณค่าและมีพื้นฐานความรู้เศรษฐกิจและการคลังซึ่งสรุปเป็นคุณลักษณะใน 3 ด้านดังนี้

1. คุณลักษณะด้านการทำงานได้แก่การปรับตัวและความเป็นผู้นำ
2. คุณลักษณะด้านการเรียนรู้ได้แก่การชี้นำตนเองการตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเอง
3. คุณลักษณะด้านศีลธรรมได้แก่ความเคารพผู้อื่นความสัตย์สำนึกพลเมือง

ครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21

ถนอมพร เลหาจรัสแสง (ม.ป.ป.) ได้เสนอทักษะที่จำเป็นสำหรับครูไทยในอนาคต (C-Teacher) ไว้อย่างน่าสนใจ 8 ประการคือ

1. **Content** ครูต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี หากไม่รู้จักจริงในเรื่องที่สอนแล้ว ก็ยากที่นักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา นั่น ๆ

2. Computer (ICT) Integration ครูต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียน และหากออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยส่งเสริมความรู้และทักษะที่ต้องการได้เป็นอย่างดี

3. Constructionist ครูผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่ภายในเข้ากับการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นครูจึงควรนำแนวคิดนี้ไปพัฒนาวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ที่คงทนและเกิดทักษะที่ต้องการ

4. Connectivity ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับครูครูภายในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษา และสถานศึกษากับชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับนักเรียน

5. Collaboration ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างนักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง และทักษะสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

6. Communication ครูต้องมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อ และการนำเสนอ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

7. Creativity ครูต้องออกแบบ สร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนมากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หน้าห้องเพียงอย่างเดียว

8. Caring ครูต้องมีเมตตาจิตต่อนักเรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงจังต่อนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเชื่อใจ ส่งผลให้เกิดสภาพการเรียนรู้ที่ตื่นตัวแบบผ่อนคลาย ซึ่งเป็นสภาพที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด

เมื่อนำที่และบทบาทของครูผู้สอนได้เปลี่ยนจากการบรรยายหน้าชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว มาเป็นการกล่าวนำเข้าสู่บทเรียน ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้แนะนำ ให้คำปรึกษา และแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน จึงเกิดวิธีการสอนที่หลากหลายมากขึ้น มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ผ่านเครือข่าย (Network) อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ครูต้องมีการปรับทัศนคติใหม่ พัฒนาความรู้และทักษะความสามารถที่จำเป็นตามแนวทาง C-Teacher ที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยของกระทรวงศึกษาธิการ

สภาพการณ์โดยทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดการเรียนวิชาภาษาไทยไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน ด้วยหลักการว่า

“ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป”

(ที่มา : หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551)

เนื้อหาสาระในการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทย

จากการศึกษาเอกสารพบว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเนื้อหาสาระของการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยไว้เป็นหมวดหมู่ความรู้ในด้านต่างๆ ซึ่งสามารถแสดงเป็นกลุ่มความรู้ได้ดังนี้

การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียน การเขียนสะกดตามอักษรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่างๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงานชนิดต่างๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูลแนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

โครงสร้างหลักสูตรวิชาภาษาไทย

วิชาภาษาไทยเป็นวิชาพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกระดับชั้นต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยโครงสร้างเวลาเรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พ.ศ.2551 กำหนดชั่วโมงเรียนวิชาภาษาไทยให้ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 เรียนภาษาไทย 200 ชั่วโมงต่อปีการศึกษาเฉลี่ย 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เรียนภาษาไทย 160 ชั่วโมงต่อปีการศึกษาเฉลี่ย 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เรียนภาษาไทย 120 ชั่วโมงต่อปีการศึกษาเฉลี่ย 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เรียนภาษาไทย 80 ชั่วโมงต่อปีการศึกษาเฉลี่ย 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์โครงสร้างเวลาเรียนวิชาภาษาไทยสามารถแสดงได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงกรอบโครงสร้างเวลาเรียน

เวลาเรียน									
ประถมศึกษา						ม.ต้น			ม.ปลาย
ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4-6
200	200	200	200	200	200	120	120	120	240

(ที่มา : หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551)

จากตารางจะเห็นได้ว่า วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่มีจำนวนชั่วโมงมากในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า เป็นวิชาที่มีชั่วโมงมากที่สุดเมื่อเทียบกับวิชาอื่นๆ จากนั้นจึงถูกลดชั่วโมงลงมาตามระดับชั้นที่เพิ่มขึ้น ซึ่งในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นเหตุที่ต้องมีจำนวนชั่วโมงภาษาไทยที่สูงถึง 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ก็เพราะต้องการให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ก่อนเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาต่อไป จากนั้นเมื่อระดับชั้นสูงขึ้นจึงลดชั่วโมงลงมา และในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้มีเรียนวิชาภาษาไทยจำนวนชั่วโมงน้อยที่สุดเพราะเนื้อหาที่เรียนนั้นจะเป็นการคิดวิเคราะห์และการนำภาษาไปใช้ในการสื่อสาร เป็นส่วนใหญ่

รายวิชาที่เปิดสอน

การกำหนดรายวิชาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้

“ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดและสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับ**วิชาเรียนเพิ่มเติม** ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษา และเกณฑ์การจบหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นวิชาสำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์”

(ที่มา : หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551)

ครูผู้สอนภาษาไทย

ครูผู้สอนภาษาไทยในโรงเรียนรัฐบาลมีสองประเภทคือ

-ข้าราชการครู ได้มาจากการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการครูตามแต่ละเขตพื้นที่ที่จะเปิดรับสมัครสอบ ซึ่งในการสอบแข่งขันผู้ที่สอบได้คะแนนดีที่สุดจะมีสิทธิ์เลือกโรงเรียนที่ตนจะไปสอนเป็นคนแรกจากนั้นจึงให้สิทธิ์แก่ผู้สอบได้อันดับรองลงมาตามลำดับเป็นผู้เลือกโรงเรียน

-ครูอัตราจ้าง หมายถึง ครูที่โรงเรียนจ้างพิเศษในกรณีที่ขาดข้าราชการครูหรือข้าราชการครูมีจำนวนไม่พอ

ครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน เป็นครูที่โรงเรียนเอกชนเป็นผู้คัดเลือกครูผู้สอนเอง พิจารณาตามคุณสมบัติที่โรงเรียนแห่งนั้นๆมีความต้องการ

ผู้สอนในกระบวนการสื่อสารการสอน

ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้พฤติกรรมนิยมเป็นทฤษฎีดั้งเดิม ที่มองมนุษย์ในฐานะ “อินทรีย์” ที่ถูกควบคุมและจัดกระทำได้จากปัจจัยภายนอก ทำให้ดูเหมือนว่าเป็นทฤษฎีที่ไม่ให้ความสำคัญกับบุคคล ซึ่งมีความซับซ้อนและมีศักยภาพอันยิ่งใหญ่แฝงเร้นอยู่ภายใน แต่ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้พฤติกรรมนิยม ก็เป็นทฤษฎีที่อธิบายพฤติกรรมของบุคคลได้อย่างมีเหตุผลมากที่สุด เพราะเป็นการศึกษาเฉพาะพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ดังที่ B.F. Skinner (1904-1990) นักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยมได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า ปัจจัยภายในบุคคล เช่น ความคิด อารมณ์หรือความรู้สึก ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ไม่สามารถอธิบายการเกิดขึ้นของพฤติกรรมในบุคคลได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากเรายังคงต้องศึกษาเพื่อทำความเข้าใจต่อไปว่า ปัจจัยเหล่านี้เกิดขึ้นได้อย่างไร ในขณะที่สิ่งแวดล้อมต่างหาก ที่สามารถที่จะสังเกต ควบคุมหรือจัดกระทำได้ ดังนั้นเขาจึงยืนยันอย่างหนักแน่นว่า ไม่มีความจำเป็นใดๆ ที่จะใช้แนวคิดเกี่ยวกับจิตมาอธิบายพฤติกรรมของบุคคล

สมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มนี้ คือ การควบคุมพฤติกรรมของบุคคลสามารถกระทำได้ด้วยการควบคุมสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ พฤติกรรมต่างๆ จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ (learning) ซึ่งนักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยมได้ให้ความหมายของคำนี้ไว้ว่า การเรียนรู้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร อันเกิดจากการได้รับประสบการณ์ (สิ่งแวดล้อม/ปัจจัยภายนอก) หรือการได้รับเงื่อนไข (conditioning) ซึ่งเป็นสถานการณ์บางอย่างที่เมื่อบุคคลเข้าไปปฏิบัติแล้วได้รับผล(consequences) ที่น่าพึงพอใจตามมา ตัวอย่างเช่น ครูภาษาไทยต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมการอ่านตีความอย่างถาวร ครูภาษาไทยก็จัดกิจกรรมการเรียนรู้ (เงื่อนไข) ที่ให้ผู้เรียนได้อ่านตัวบทร้อยแก้วหรือร้อยกรอง ที่ต้องอาศัยการตีความนัยหรือสัญลักษณ์ต่างๆ และเมื่อผู้เรียนตีความถูกต้อง ครูก็ให้การเสริมแรงด้วยการให้รางวัล เช่น การชมเชย การให้คะแนน (ผลที่น่าพึงพอใจ) เช่นนี้ก็จะทำให้พฤติกรรม การอ่านตีความ

เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนอย่างถาวรยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการอ่านตีความซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นใหม่นั้น เกิดจากการวางเงื่อนไขสภาพแวดล้อมโดยครู อันเป็นไปตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ พฤติกรรมนิยม

จากแนวคิดและสมมติฐานเกี่ยวกับการวางเงื่อนไขสิ่งแวดล้อมและการให้การเสริมแรงทางบวกแก่ผู้เรียน ซึ่งจะสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากมีการจำแนกพฤติกรรมออกเป็น ส่วนๆ และให้การเสริมแรงไปที่ละส่วนเป็นลำดับไป ทำให้เกิดยุทธศาสตร์การสอนที่เรียกว่า “การสอนทางตรง” (direct instruction) หรือการเรียนการสอนที่มีกระบวนการและขั้นตอนที่ชัดเจน (explicit teaching) อันหมายถึง การจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมใหม่ไปทีละขั้นตอน (step-by-step instruction) โดยครูเป็นผู้วางแผนและจัดเตรียมประสบการณ์ไว้ให้ ลำดับของกระบวนการเรียนการสอนทางตรงสามารถสรุปได้ดังนี้ (Rosenshine, 1985)

1. ชี้แจงผู้เรียนให้ทราบถึงเป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้
2. อธิบายความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต้องมีหรือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีมาก่อน (prerequisite learning)
3. นำเสนอข้อมูลหรือความรู้ใหม่อย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งผู้เรียนสามารถที่จะฝึกหัดปฏิบัติกระทั่งผ่านในแต่ละขั้นตอนได้
4. อธิบายหรือสอนให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน
5. ถามคำถามอย่างสม่ำเสมอเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน
6. ให้ผลป้อนกลับและคำแนะนำอย่างเป็นระบบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขความเข้าใจหรือผลงานที่ปฏิบัติอยู่
7. สนับสนุนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 80 ในช่วงแรกของการเรียนรู้

จากการวิจัยหลายเรื่องพบว่า การสอนทางตรงสามารถที่จะนำไปใช้พัฒนาทักษะในด้านต่างๆ เช่น ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ทักษะการคำนวณ และที่สำคัญคือยังสามารถนำไปใช้ในการสอนให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ (concept) ต่างๆ ได้อีกด้วย ตัวอย่างของการนำการสอนทางตรง ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้พฤติกรรมนิยมไปใช้ เช่น การจัดการเรียนการสอน มโนทัศน์ประโยคซับซ้อน (ม. 3) ครูสามารถสอนให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ประโยคซับซ้อนโดยใช้วิธีการสอนทางตรงได้ดังนี้

1. ชี้แจงผู้เรียนให้ทราบถึงเป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูแจ้งเป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้เรื่องประโยคซับซ้อนให้ผู้เรียนทราบ โดยกล่าวว่า หลังจากที่คุณได้ศึกษาเรื่องประโยคซับซ้อนแล้ว ผู้เรียนจะต้องเกิดความเข้าใจมโนทัศน์ประโยคซับซ้อน กล่าวคือ สามารถ

อธิบายได้ว่าประโยคซับซ้อนคืออะไร (explain) ระบุได้ว่าประโยคใดเป็นประโยคซับซ้อนและเป็นประโยคซับซ้อนประเภทใด มีโครงสร้างอย่างไร (identify, differentiate) และสามารถยกตัวอย่างประโยคซับซ้อนได้ (illustrate) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ดังกล่าว มาจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการวิเคราะห์เพิ่มเติมโดยใช้ทฤษฎีระดับพุทธิพิสัยของ Bloom ที่ปรับปรุงใหม่โดย Anderson และ Krathwohl (2001)

2. อธิบายความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต้องมีหรือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจำเป็นจะต้องมีมาก่อน (prerequisite learning) ครูสนทนากับผู้เรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนจำเป็นจะต้องมีมาก่อน เช่น ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มคำ ความรู้เกี่ยวกับประโยคสามัญและประโยคซ้อน ความรู้เรื่องคำเชื่อม โดยหากผู้เรียนแสดงให้เห็นว่า ยังมีความรู้ไม่เพียงพอหรือไม่มีความเข้าใจที่ชัดเจนในเรื่องดังกล่าว ครูอาจจัดเป็นกิจกรรมทบทวนหรือสอนซ้ำหากมีความจำเป็นจริงๆ และหลังจากที่ผู้เรียนทุกคนมีความเข้าใจเบื้องต้นแล้วจึงดำเนินการในขั้นต่อไป

3. นำเสนอข้อมูลหรือความรู้ใหม่อย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งผู้เรียนสามารถที่จะฝึกหัดปฏิบัติกระทั่งผ่านในแต่ละขั้นตอนได้ ครูวิเคราะห์เนื้อหาที่จะสอนโดยจำแนกออกเป็นส่วนๆ ตามลำดับของวัตถุประสงค์ได้แก่ 1) ความหมายของประโยคซับซ้อน 2) ประเภทของประโยคซับซ้อน 3) โครงสร้างของประโยคซับซ้อน จากนั้นออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาในแต่ละส่วนตามลำดับ เช่น ความหมายของประโยคซับซ้อนจะให้ผู้เรียนศึกษาจากเอกสารประกอบการเรียนรู้ ประเภทของประโยคซับซ้อนและโครงสร้างประโยคซับซ้อนจะสอนด้วยการอธิบายและการยกตัวอย่างการวิเคราะห์ประโยคบนกระดานดำ เป็นต้น

4. อธิบายหรือสอนให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน ครูดำเนินการเรียนการสอนด้วยการให้ความรู้ใหม่ตามที่ได้เรียงลำดับไว้ และดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยแบ่งออกเป็นช่วงๆ การให้ความรู้ใหม่อาจใช้วิธีการบรรยาย อธิบาย สาธิตหรือยกตัวอย่าง ประกอบการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนการฝึกหัดปฏิบัติด้วยตนเองจากแบบฝึกหัดหรือสื่อการเรียนรู้ลักษณะอื่นๆ

5. ถามคำถามอย่างสม่ำเสมอเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน ครูใช้คำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนเป็นช่วงๆ ทั้งระหว่างการเรียนรู้ การสอนและหลังจากจบเนื้อหาในแต่ละช่วง ทั้งนี้ควรเป็นคำถามที่มุ่งสร้างความเข้าใจ กล่าวคือ เป็นคำถามเพื่อให้ผู้เรียนตีความ (interpreting) ยกตัวอย่าง (exemplifying) จำแนกหรือจัดหมวดหมู่ (classifying) สรุป (summarizing) เปรียบเทียบ (comparing) อธิบาย (explaining)

6. ให้ผลป้อนกลับและคำแนะนำอย่างเป็นระบบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขความเข้าใจหรือผลงานที่ปฏิบัติอยู่ ครูให้ผลป้อนกลับในลักษณะการเสริมแรง เช่น การกล่าวชื่นชม การให้แต้มคะแนนหรือรางวัลในกรณีที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ครูยังต้องให้ผล

ป้อนกลับในลักษณะที่เป็นกิจกรรมการซ่อมเสริมการเรียนรู้ เช่น การอธิบายเพิ่มเติมหรือใช้กิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องหากครูใช้คำถามแล้วพบว่า ผู้เรียนยังไม่สามารถที่จะตอบได้ ทั้งนี้ผู้เรียนแต่ละคนอาจใช้เวลาในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้น ครูจะต้องคำนึงว่า ควรใช้กิจกรรม สอนเสริมหรือแก้ไขเรื่องความเข้าใจอย่างไร ที่จะเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน เช่น ผู้เรียนบางคน อาจใช้การอธิบายหรือยกตัวอย่างเพิ่มเติม ในขณะที่ผู้เรียนบางคนอาจจะต้องใช้แบบฝึกหัดเพื่อฝึก ปฏิบัติการวิเคราะห์ประโยชน์มากยิ่งขึ้น เป็นต้น สำหรับผู้เรียนที่มีความรู้ความเข้าใจแล้ว ครูก็ จะต้องหากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึกในเรื่อง ประโยชน์ซับซ้อนยิ่งขึ้น

7. สนับสนุนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 80 ในช่วง แรกของการเรียนรู้ ครูควรคำนึงอยู่เสมอว่า ในการให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม เช่น ตอบคำถามหรือทำ แบบฝึกหัดในช่วงแรกของการเรียนรู้ ผู้เรียนควรจะสามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้นโดยรู้สึว่าตนเอง สามารถทำได้พอสมควร ดังนั้นกิจกรรม แบบฝึกหัด หรือการตอบคำถามเกี่ยวกับประโยชน์ซับซ้อนใน ช่วงแรกนั้น ไม่ควรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนรู้สึกว่ายากมากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการ เรียนรู้ในที่สุด ทั้งนี้ครูจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่าผู้เรียนทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้ได้ หากครูจัด สิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ที่เหมาะสม ซึ่งก็เป็นไปตามสมมติฐานสำคัญของทฤษฎีจิตวิทยาการ เรียนรู้พฤติกรรมนิยมนั่นเอง

แนวคิดการใช้ทฤษฎีจิตวิทยาพฤติกรรมนิยมในการสอนภาษาไทย มีความเหมาะสมที่จะ นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา เพราะเป็นช่วงวัยที่ผู้เรียนจะต้อง สร้างมโนทัศน์ความเข้าใจเรื่องต่างๆ จำนวนมาก และเมื่อถึงระดับมัธยมศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอนทางตรง หรือแนวคิดเรื่องการให้การเสริมแรง การลดหรือการเพิ่มพฤติกรรมด้วยการควบคุม สิ่งแวดล้อมและผลป้อนกลับ ก็สามารถนำมาใช้ในบางโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้พฤติกรรม ที่เป็นส่วนของมโนทัศน์หรือทักษะที่ซับซ้อนขึ้น เช่น การอ่านตีความ การเขียนเรียงความ เพราะ การเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาจะมุ่งเน้นไปที่ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้กลุ่มพุทธิปัญญานิยม หรือทฤษฎีการเรียนรู้การสร้างความรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการสร้างความเข้าใจมโนทัศน์หรือ หลักการด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น โดยสรุปหากมองในมิติของทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้พฤติกรรมนิยม กิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยก็คือ “เจื่อนใจ” ที่ครูจัดกระทำเข้าไป การให้ผลป้อนกลับและ การให้ทำกิจกรรมเสริมความเข้าใจก็คือ “การให้การเสริมแรง” เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ หรือทักษะใหม่ๆ ได้ในที่สุด การเลือกใช้ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้พฤติกรรมนิยมจึงไม่ใช่การ ย้อนกลับไปใช้สิ่งเก่า แต่เป็นการนำกลับมาใช้ใหม่ให้เหมาะกับเนื้อหาและทักษะทางภาษา ซึ่ง ปัจจุบันมีความซับซ้อนและต้องอาศัยการฝึกฝนปฏิบัติซ้ำมากยิ่งขึ้น

แนวทางการศึกษาเรื่องการสื่อสารเพื่อการสอนภาษาไทย

แนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อการสอนภาษาไทยนั้น จากการค้นคว้าพบว่าจะยังไม่ปรากฏแนวคิด ทฤษฎีที่สอดคล้องกับการสื่อสารเพื่อกำสอนภาษาไทยโดยตรง ในที่นี้จึงได้รวบรวมประเด็น การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อการสอนภาษาไทย โดยอาศัยแนวคิดเรื่อง พฤติกรรมกำสอน ภาษาไทย (Teaching Behavior in Thai) เป็นแนวทางในการพิจารณาเนื้อหา และรวบรวมประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การสื่อสารเพื่อการสอนภาษาไทยให้เกิดทักษะ

-กำสอนให้เกิดทักษะกำฟัง

กำสอนเพื่อการสอนกำฟังนั้น ครูผู้สอนควรแบ่งประเภทของกำฟัง เพื่อให้ นักเรียนฝึกกำฟังที่หลากหลาย อีกทั้งกำพูดของครูผู้สอนควรชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย เพื่อดึงดูดความสนใจให้นักเรียนอยากกำฟัง ข้อสำคัญประการหนึ่งคือการกำจัดสถานที่ให้ เหมาะสม สิ่งที่จะให้นักเรียนฟังต้องมีความชัดเจน หากจะให้นักเรียนฟังจากกำอ่านของครู ครูต้องออกเสียงอย่างชัดเจน ระดับความช้าเร็วของกำอ่านขึ้นอยู่กับลักษณะนักเรียน หาก เป็นนักเรียนประถมควรอ่านให้ช้ากว่ากำอ่านให้นักเรียนระดับมัธยมฟัง

-กำสอนให้เกิดทักษะกำพูด

ครูต้องศึกษาพื้นฐานของนักเรียนว่ามีความสามารถในการพูดอยู่ในระดับไหน รวมถึง เรื่องที่นักเรียนสนใจมีลักษณะแบบไหน ข้อสำคัญคือการให้โอกำสนักเรียนได้พูดทุกคน เพื่อให้ เกิดกำเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน ลักษณะกำสื่อสารของครูในการสอนทักษะกำพูดนั้น สิ่ง สำคัญคือต้องเป็นผู้ฟังที่ดี สนใจกำพูดของนักเรียนอย่างเท่าเทียม ตลอดจนกำมีการแสดง ความคิดเห็น (Comment) ให้นักเรียนทุกคนในการพูดแต่ละครั้ง

-กำสอนให้เกิดทักษะกำอ่าน

ข้อสำคัญของกำสอนให้นักเรียนเกิดทักษะกำอ่านคือ ต้องศึกษาความแตกต่างของ นักเรียน ตลอดจนความต้องการของนักเรียน เพื่อครูผู้สอนจะสามารถเลือกละสิ่งให้นักเรียนอ่าน ได้อย่างเหมาะสมกับช่วงวัย และความชอบส่วนบุคคล วิธีการสอนกำอ่านที่สำคัญคือ ครู ต้องมีความสามารถในการโน้มน้าวใจ คือต้องพูดให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่จะให้ นักเรียนอ่าน กำพูดให้นักเรียนเกิดกำรักในการอ่านอันเป็นพื้นฐานของกำเรียนรู้อย่าง

-กำสอนให้เกิดทักษะกำเขียน

ครูควรมีหลักความรู้ในการเขียนที่แม่นยำ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการเขียน เพราะ กำพัฒนาการเขียนนั้น ครูจะต้องอ่านกำงานเขียนของนักเรียนเพื่อประเมินกำเขียน ครูจึงต้องมี ความรู้ ตลอดจนความสนใจในรอบคุณด้านเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสอนกำเขียน

จากการได้ศึกษาวิธีการสื่อสารเพื่อการสอนทักษะทางภาษานั้น ผู้วิจัยพบว่า ข้อสำคัญคือ การที่ครูผู้สอนจะต้องรู้ภูมิหลังของนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อที่จะสามารถเลือกเรื่อง หรือเลือกตัวอย่างในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ข้อสำคัญประการหนึ่งคือ ทักษะการโน้มน้าวใจ ซึ่งครูผู้สอนจะต้องโน้มน้าวใจให้ผู้เรียนเกิดความรักในทักษะต่างๆที่ผู้เรียนได้ฝึกฝน ตลอดจนการมีทัศนคติที่ดีต่อตัวผู้เรียนเพราะทักษะที่ผู้เรียนแสดงออกมานั้นมีความเป็นปัจเจก ผู้สอนจึงต้องมีการยอมรับในความแตกต่างของแต่ละบุคคล

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของผู้เรียน

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

เพียเจต์(Jean Piaget, 1969)ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กกว่ามีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร ทฤษฎีของเพียเจต์ตั้งอยู่บนรากฐานของทั้งองค์ประกอบที่เป็นพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม เขาอธิบายว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะมีพัฒนาการไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้น พัฒนาการเป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ควรที่จะเร่งเด็กให้ข้ามจากพัฒนาการจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง เพราะจะทำให้เกิดผลเสียแก่เด็ก แต่การจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงที่เด็กกำลังจะพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงกว่า สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม เพียเจต์เน้นความสำคัญของการเข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กมากกว่าการกระตุ้นเด็กให้มีพัฒนาการเร็วขึ้น เพียเจต์สรุปว่า พัฒนาการของเด็กสามารถอธิบายได้โดยลำดับระยะพัฒนาทางชีววิทยาที่คงที่ แสดงให้ปรากฏโดยปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งแวดล้อม

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ที่เป็นไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้น ดังนี้

1. **ขั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensori-Motor Stage)** ขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี พฤติกรรมของเด็กในวัยนี้ขึ้นอยู่กับกรเคลื่อนไหวเป็นส่วนใหญ่ เช่น การไขว่คว้า การเคลื่อนไหว การมอง การดู ในวัยนี้เด็กแสดงออกทางด้านร่างกายให้เห็นว่ามีสติปัญญาด้วยการกระทำ เด็กสามารถแก้ปัญหาได้ แม้ว่าจะไม่สามารถอธิบายได้ด้วยคำพูด เด็กจะต้องมีโอกาสที่จะปะทะกับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพัฒนาการด้านสติปัญญาและความคิดในขั้นนี้ มีความคิดความเข้าใจของเด็กจะก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เช่น สามารถประสานงานระหว่างกล้ามเนื้อมือและสายตา เด็กในวัยนี้มักจะทำอะไรซ้ำบ่อยๆ เป็นการเลียนแบบ พยายามแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก เมื่อสิ้นสุดระยะนี้เด็กจะมีการแสดงออกของพฤติกรรมอย่างมีจุดมุ่งหมายและสามารถแก้ปัญหา

โดยการเปลี่ยนวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการแต่กิจกรรมการคิดของเด็กวัยนี้ส่วนใหญ่ยังคงอยู่เฉพาะสิ่งที่สามารถสัมผัสได้เท่านั้น

2. **ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Stage)** ขั้นนี้เริ่มตั้งแต่อายุ 2-7 ปี แบ่งออกเป็นชั้นย่อยอีก 2 ชั้น คือ

2.1 **ขั้นก่อนเกิดสัจกัป (Preconceptual Thought)** เป็นขั้นพัฒนาการของเด็กอายุ 2-4 ปี เป็นช่วงที่เด็กเริ่มมีเหตุผลเบื้องต้น สามารถจะโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ หรือมากกว่ามาเป็นเหตุผลเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน แต่เหตุผลของเด็กวัยนี้ยังมีขอบเขตจำกัดอยู่ เพราะเด็กยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง คือถือความคิดตนเองเป็นใหญ่ และมองไม่เห็นเหตุผลของผู้อื่น ความคิดและเหตุผลของเด็กวัยนี้ จึงไม่ค่อยถูกต้องตามความเป็นจริงนัก นอกจากนี้ความเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ ยังคงอยู่ในระดับเบื้องต้น เช่น เข้าใจว่าเด็กหญิง 2 คน ชื่อเหมือนกัน จะมีทุกอย่างเหมือนกันหมด แสดงว่าความคิดรวบยอดของเด็กวัยนี้ยังไม่พัฒนาเต็มที่ แต่พัฒนาการทางภาษาของเด็กเจริญรวดเร็วมาก

2.2 **ขั้นการคิดแบบญาณหยั่งรู้ นึกออกเองโดยไม่ใช้เหตุผล (Intuitive Thought)** เป็นขั้นพัฒนาการของเด็ก อายุ 4-7 ปี ขั้นนี้เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รวมทั้งตัวชี้ขึ้น รู้จักแยกประเภทและแยกชิ้นส่วนของวัตถุ เข้าใจความหมายของจำนวนเลข เริ่มมีพัฒนาการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ แต่ไม่แจ่มชัดนัก สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยไม่คิดเตรียมล่วงหน้าไว้ก่อน รู้จักนำความรู้ในสิ่งหนึ่งไปอธิบายหรือแก้ปัญหาอื่นและสามารถนำเหตุผลทั่วๆ ไปมาสรุปแก้ปัญหา โดยไม่วิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนเสียก่อนการคิดหาเหตุผลของเด็กยังขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนรับรู้หรือสัมผัสจากภายนอก

2. **ขั้นปฏิบัติการคิดด้านรูปธรรม (Concrete Operation Stage)** ขั้นนี้จะเริ่มจากอายุ 7-11 ปี พัฒนาการทางด้านสติปัญญาและความคิดของเด็กวัยนี้สามารถสร้างกฎเกณฑ์และตั้งเกณฑ์ในการแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็นหมวดหมู่ได้ เด็กวัยนี้สามารถที่จะเข้าใจเหตุผล รู้จักการแก้ปัญหาสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมได้ สามารถที่จะเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องความคงตัวของสิ่งต่างๆ โดยที่เด็กเข้าใจว่าของแข็งหรือของเหลวจำนวนหนึ่งแม้ว่าจะเปลี่ยนรูปร่างไปก็ยังมีน้ำหนัก หรือปริมาตรเท่าเดิม สามารถที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ส่วนรวม ลักษณะเด่นของเด็กวัยนี้คือ ความสามารถในการคิดย้อนกลับ นอกจากนั้นความสามารถในการจำของเด็กในช่วงนี้มีประสิทธิภาพขึ้น สามารถจัดกลุ่มหรือจัดการได้อย่างสมบูรณ์ สามารถสนทนากับบุคคลอื่นและเข้าใจความคิดของผู้อื่นได้ดี

3. **ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage)** นี้จะเริ่มจากอายุ 11-15 ปี ในขั้นนี้พัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเด็กวัยนี้เป็นขั้นสุดยอด คือเด็กในวัยนี้จะเริ่มคิดแบบผู้ใหญ่ ความคิดแบบเด็กจะสิ้นสุดลง เด็กจะสามารถที่จะคิดหาเหตุผลนอกเหนือไปจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถที่จะคิดแบบนักวิทยาศาสตร์ สามารถที่จะตั้งสมมุติฐานและทฤษฎี และเห็นว่าความ

เป็นจริงที่เห็นด้วยการรับรู้ที่สำคัญเท่ากับความคิดกับสิ่งที่อาจจะเป็นไปได้ เด็กวัยนี้มีความคิดนอกเหนือไปกว่าสิ่งปัจจุบัน สนใจที่จะสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่างและมีความพอใจที่จะคิดพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีตัวตน หรือสิ่งที่เป็นามธรรม

พัฒนาการทางการรู้คิดของเด็กนั้น เพียเจต์ ได้ศึกษาไว้เป็นประสบการณ์สำคัญที่เด็กควรได้รับการส่งเสริม มี 6 ชั้น ได้แก่

1. ชั้นความรู้แตกต่าง (Absolute Differences) เด็กเริ่มรับรู้ในความแตกต่างของสิ่งของที่มองเห็น
2. ชั้นรู้สิ่งตรงกันข้าม (Opposition) ชั้นนี้เด็กรู้ว่าของต่างๆ มีลักษณะตรงกันข้ามเป็น 2 ด้าน เช่น มี-ไม่มี หรือ เล็ก-ใหญ่
3. ชั้นรู้หลายระดับ (Discrete Degree) เด็กเริ่มรู้จักคิดสิ่งๆ ที่เกี่ยวกับลักษณะที่อยู่ตรงกลางระหว่างปลายสุดสองปลาย เช่น ปานกลาง น้อย
4. ชั้นความเปลี่ยนแปลงต่อเนื่อง (Variation) เด็กสามารถเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ เช่น บอกถึงความเจริญเติบโตของต้นไม้
5. ชั้นรู้ผลของการกระทำ (Function) ในชั้นนี้เด็กจะเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลง
6. ชั้นการทดแทนอย่างลงตัว (Exact Compensation) เด็กจะรู้ว่าการกระทำให้ของสิ่งหนึ่งเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลต่ออีกสิ่งหนึ่งอย่างหักเหกัน

กระบวนการทางสติปัญญา

การซึมซับหรือการดูดซึม (assimilation) เป็นกระบวนการทางสมองในการรับประสบการณ์ เรื่องราว และข้อมูลต่าง ๆ เข้ามาสะสมเก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

การปรับและจัดระบบ (accommodation) คือ กระบวนการทางสมองในการปรับประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากันเป็นระบบหรือเครือข่ายทางปัญญาที่ตนสามารถเข้าใจได้ เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญาใหม่ขึ้น

การเกิดความสมดุล (equilibration) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากขั้นของการปรับ หากการปรับเป็นไปอย่างผสมผสานกลมกลืนก็จะก่อให้เกิดสภาพที่มีความสมดุลขึ้น หากบุคคลไม่สามารถปรับประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์เดิมให้เข้ากันได้ ก็จะเกิดภาวะความไม่สมดุลขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญารึ้นในตัวบุคคล

การนำทฤษฎีไปใช้ในการจัดการศึกษา

ผู้สอนควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียนดังต่อไปนี้

1. นักเรียนที่มีอายุเท่ากันอาจมีขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงไม่ควรเปรียบเทียบเด็ก ควรให้เด็กมีอิสระที่จะเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของเขาไปตามระดับพัฒนาการของเขา นักเรียนแต่ละคนจะได้รับประสบการณ์ 2 แบบคือ

1.1 ประสบการณ์ทางกายภาพ (physical experiences) จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนแต่ละคนได้ปฏิสัมพันธ์กับวัตถุต่าง ในสภาพแวดล้อมโดยตรง

1.2 ประสบการณ์ทางตรรกศาสตร์ (Logicomathematical experiences) จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนได้พัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาให้ความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม

2. หลักสูตรที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

2.1 เน้นพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนโดยต้องเน้นให้นักเรียนใช้ศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด

2.2 เสนอการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนพบกับความแปลกใหม่

2.3 เน้นการเรียนรู้ต้องอาศัยกิจกรรมการค้นพบ

2.4 เน้นกิจกรรมการสำรวจและการเพิ่มขยายความคิดในระหว่างการเรียนการสอน

2.5 ใช้กิจกรรมขัดแย้ง (cognitive conflict activities) โดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นนอกเหนือจากความคิดเห็นของตนเอง

3. การสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนควรดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 ถ้ามคำถามมากกว่าการให้คำตอบ

3.2 ครูผู้สอนควรจะพูดให้น้อยลง และฟังให้มากขึ้น

3.3 ควรให้เสรีภาพแก่นักเรียนที่จะเลือกเรียนกิจกรรมต่าง ๆ

3.4 เมื่อนักเรียนให้เหตุผลผิด ควรถามคำถามหรือจัดประสบการณ์ให้นักเรียนใหม่ เพื่อนักเรียนจะได้แก้ไขข้อผิดพลาดด้วยตนเอง

3.5 ใช้ระดับพัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียนจากงานพัฒนาการทางสติปัญญาขั้นนามธรรมหรือจากงานการอนุรักษ์ เพื่อดูว่านักเรียนคิดอย่างไร

3.6 ยอมรับความจริงที่ว่า นักเรียนแต่ละคนมีอัตราพัฒนาการทางสติปัญญาที่แตกต่างกัน

3.7 ผู้สอนต้องเข้าใจว่านักเรียนมีความสามารถเพิ่มขึ้นในระดับความคิดขั้นต่อไป

3.8 ตระหนักว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเพราะจดจำมากกว่าที่จะเข้าใจ เป็นการเรียนรู้ที่ไม่แท้จริง (pseudo learning)

4. ในชั้นประเมินผล ควรดำเนินการสอนต่อไปนี้

- 4.1 มีการทดสอบแบบการให้เหตุผลของนักเรียน
- 4.2 พยายามให้นักเรียนแสดงเหตุผลในการตอบคำถามนั้น ๆ
- 4.3 ต้องช่วยเหลือนักเรียนที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาต่ำกว่าเพื่อร่วมชั้น

พัฒนาการทางด้านสติปัญญาของวัยรุ่น

วัยรุ่นมีการพัฒนาของสติปัญญาเป็นอย่างมาก มีความสนใจในปรัชญาชีวิต มีเหตุผลในการตัดสินใจ มีเหตุผลในการคิดได้ทั้งอนุमानและอุปมา มีหลักเกี่ยวกับความยุติธรรม ความเสมอภาค และมนุษยธรรม (สุรางค์ไคว้ตระกูล, 2552) วัยรุ่นมีการใช้เหตุผล รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินได้อย่างดีคล้ายกับความคิดของผู้ใหญ่มากขึ้น แต่ไม่มั่นคง ซึ่งบางครั้งยังมีความคิดเหมือนเด็กอยู่ ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ด้วย วัยนี้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมากมายและจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อสภาพอารมณ์สงบ มีความอยากรู้อยากเห็น และได้เรียนรู้ในแบบที่ตนเองมีส่วนร่วมในการคิดและการกระทำด้วย (Steinberg, 2014)

แนวคิดเรื่องบทบาทของครูผู้สอน

การศึกษาเรื่องบทบาทของครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องบทบาทก่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท ซึ่งสามารถอธิบายพอสังเขปดังต่อไปนี้

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของบทบาท (Role) เช่น

ทองอินทร์ วงศ์โสธร(2536 :191) บอกว่าบทบาทเป็นตำแหน่งหน้าที่ในสถาบัน ซึ่งผู้สวมบทบาทมีสิทธิ์และหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ บทบาทแต่ละบทบาทเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน และเป็นส่วนประกอบที่ช่วยส่งเสริมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ไพบูลย์ ฉิ่งทองคำ(2540:341) ได้ให้ความหมายของบทบาท ว่าหมายถึงลักษณะของพฤติกรรมที่สังคมมีความคาดหวังว่าคนพึงมีและแสดงออกให้เหมาะสมกับสถานภาพ ตำแหน่งหรือหน้าที่

Levinson (1964:284-285) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทหมายถึงบรรทัดฐาน(Norm) ความคาดหวัง(Expectation) ข้อห้าม(Taboo) ความรับผิดชอบ(Responsibility) และอื่นๆที่มีลักษณะเดียวกัน ซึ่งผูกพันกับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้ บทบาทเป็นการกระทำของบุคคลที่จะกระทำโดยสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม หรือเป็นแนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้นๆ

จากที่กล่าวมาจึงสามารถสรุปได้ว่า บทบาทหมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกตามความเหมาะสมกับสถานภาพ เป็นแนวทางที่บุคคลพึงกระทำเมื่อดำรงอยู่ในสถานภาพนั้นๆ

บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริง

Stogdill (1959 : 127-128) กล่าวว่าบทบาทที่คาดหวังเป็นรูปแบบของพฤติกรรมที่จะปฏิบัติซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคม ซึ่งบทบาทที่คาดหวังนั้นจะมีแนวทางปฏิบัติกำหนดไว้อย่างไรนั้นย่อมเป็นไปตามตำแหน่งต่างๆในองค์กร สวงวนศรี วิรัชชัย (2527 : 24) กล่าวว่าบทบาทที่คาดหวังเป็นรูปแบบของพฤติกรรมที่คนอื่นคาดหวังว่าผู้ที่อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ ซึ่งบทบาทที่คาดหวังมักจะสอดคล้องกับบทบาทที่กำหนด แต่ในบางครั้งบทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังอาจจะไม่ตรงกับบทบาทที่กำหนดก็ได้

ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้น สวงวนศรี วิรัชชัย (2527 : 24) กล่าวว่า หมายถึงพฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหรือแสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมักจะเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดเห็นของเจ้าตัวผู้อยู่ในตำแหน่ง และ Mead (1979) ได้อธิบายว่าบทบาทที่เป็นจริงนั้นต้องประกอบด้วย

1. แบบ หรือลักษณะเฉพาะของตนเอง (An identification of self)
2. พฤติกรรมในสถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งจะต้องพอเหมาะกะกับลักษณะเฉพาะของตนเอง (Behavior in a given situation appropriate to this identification)
3. ภูมิหลังของการกระทำที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น จะเป็นเครื่องช่วยชี้แนวทางในการกระทำที่เกิดขึ้น (A background of relates acts by others(counter roles) which serve as cues to guide specific performance)
4. ในการแสดงบทบาทนั้น ต้องมีการประเมินผลการกระทำตามบทบาทด้วยตนเองและโดยบุคคลอื่น (An evaluation by the individual and by others of the role enactment)

จากที่กล่าวมาถึงบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้น จะเห็นได้ว่าบุคคลหนึ่งจะถูกคาดหวังจากบุคคลอื่นๆให้แสดงพฤติกรรมหรือปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมกับสถานภาพของตนเอง และบทบาทที่คาดหวังนั้นอาจจะสอดคล้องกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงหรือไม่ก็ได้

บทบาทของผู้สอน

Lindgren (1976) จำแนกบทบาทของผู้สอนออกเป็น 3 มิติ ประกอบด้วย

1. บทบาทในการสอนและการจัดการศึกษา
2. บทบาทด้านจิตวิทยาผู้เรียน ซึ่งต้องมีความเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล
3. บทบาทด้านการแสดงออกในฐานะครู

ส่วน Beltran (2011) จำแนกบทบาทของครูผู้สอนออกเป็น 2 มิติ ประกอบด้วย

1. บทบาทในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการรู้จักการเรียนสภาพแวดล้อมทางการศึกษาให้เหมาะสม
2. บทบาทด้านความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของภารกิจการสอน เพื่อการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน

นอกจากนี้ Lauermann (2014) ได้กล่าวว่า ผู้สอนในประเทศสหรัฐอเมริกาถูกคาดหวังให้แสดงบทบาทดังต่อไปนี้

1. บทบาทการเป็นต้นแบบของผู้เรียน
2. บทบาทของผู้ยึดมั่นในหลักคุณธรรม
3. บทบาทในการอธิบายจุดประสงค์ให้เข้าใจร่วมกัน
4. บทบาทในการเป็นผู้นำที่น่าเคารพ
5. บทบาทผู้สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้เรียน
6. บทบาทของผู้ที่วางผู้เรียนไว้เป็นหัวใจเสมอ

7. บทบาทของผู้วางตนให้เข้าถึงง่าย

บทบาทผู้สอนในบริบทการศึกษาไทย

การศึกษาเรื่องบทบาทของครู/ผู้สอน ในบริบทสังคมไทยนั้น เมตตา วิวัฒนานุกูล(2557) ได้สรุปบทบาทของครูผู้สอนเป็นประเด็นต่างๆได้ดังต่อไปนี้

1. บทบาทของครูผู้สอนกับกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

บทบาทหน้าที่ของครูตามประเพณีนิยมของไทยจะต้องเป็นผู้ที่ชี้นำสังคมและสรรค์สร้างโลก รวมถึงเป็นผู้ให้ความรู้ ดูแล เกื้อหนุน ให้ลูกศิษย์ประพฤติดี ซึ่งหน้าที่รองลงมาของครูก็คือ ครูทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาคนให้เขาเป็นไปตามที่เขาอยากจะเป็นได้ตามความถนัด ตามความสนใจ และตามธรรมชาติที่เขาเป็น (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2545) กล่าวคือสังคมไทยยังคาดหวังให้ครูเป็นผู้สอนในเรื่องศีลธรรมเป็นหลัก หมายความว่าครูคือต้นแบบของ “คนดี” และจำเป็นจะต้องสร้างลูกศิษย์ให้เติบโตขึ้นเป็นคนดีของสังคม ซึ่งเป็นภาระอันสำคัญยิ่งกว่าการให้ความรู้แก่ศิษย์ ในขณะที่ค่านิยมเรื่องของการส่งเสริมให้ผู้เรียนนั้นได้พัฒนาความถนัดความสามารถของตนเองคือเป็นตัวของตัวเอง โดยเป็นค่านิยมของสังคมตะวันตกที่ได้รับอิทธิพลเข้ามาในสังคมไทยภายหลัง อีกทั้งได้รับการให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามทิศทางการของปรับตัวของในสังคมไทยสู่สากล และมีผลพวงจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศโดยเฉพาะการเข้าสู่สมาชิกอาเซียน ซึ่งในความคาดหวังต่อบทบาทของผู้สอนจะต้องเป็นผู้สอนวิชาความรู้ที่มีความชำนาญ จนกระแสใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมยุคปัจจุบัน คือ ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมจากผู้ปกครองให้พัฒนาความคิดและทักษะสามารถพิเศษเฉพาะตัวมากขึ้น เพราะเป็นโอกาสที่จะทำให้เด็กมีอนาคตที่ดี สามารถประกอบอาชีพได้ดีเมื่อเติบโตขึ้น (ลีอรัตน์ อนุรัตน์พานิช, 2557) วิทยาลัย

2. ฐานะของครูผู้สอนในสังคม กับค่านิยมในการเลือกประกอบอาชีพครู

สังคมไทยได้ให้คุณค่าและความสำคัญแก่ครูผู้สอน ซึ่งได้แปรเปลี่ยนไปตามทิศทางค่านิยมของสังคมไทยในแต่ละยุคแต่ละสมัย แต่แรกนั้นสังคมไทยได้ยกย่องให้ครูอาจารย์เป็นแม่คนที่สอง เนื่องจากครูเป็นผู้ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนด้านศีลธรรมจรรยาให้แก่ผู้เรียน (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2545) ครูจึงได้รับความเคารพเป็นอย่างมาก ได้รับการจัดให้อยู่ในฐานะที่สูงส่งกว่าการเคารพนับถือ แต่เมื่อมาถึงยุคโลกาภิวัตน์ สังคมไทยรับรู้่ว่า “ครูยากจน” ในขณะที่เกิดความคาดหวังในสังคมไทยให้ครูเป็นต้นแบบของคนเก่งและคนดี จึงส่งผลให้ค่านิยมในอาชีพนี้เปลี่ยนไป คนที่มีความสามารถสูงก็มักจะไปประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้และค่าตอบแทนสูงกว่า นอกเหนือจากการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์แล้วการประพฤติตนที่ดี การปฏิบัติตนต่อศิษย์ หากคนใดไม่สามารถตอบสนองตามความต้องการต่อความคาดหวังเหล่านี้ได้ก็จะไม่เกิดการยอมรับและยกย่องจากคนในสังคม (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2545)

หากเปรียบเทียบบทบาทของครูผู้สอนในสังคมดั่งที่เปรียบมาทั้งสองยุคนี้ จะเห็นได้ว่า อาชีพครูจะมีฐานะทางสังคมที่เปลี่ยนไป อาชีพนี้ถูกทำทลายมากขึ้น ในสังคมเริ่มนำบทบาทนี้มาพิจารณาคร่าวๆ ครูนั้นต้องมีความสอดคล้องกับความคาดหวังในสังคมว่า ครูต้องเป็นคนเก่งและเป็นคนดี ก็จะได้รับความสะดวกสบาย

3. บทบาทของครูผู้สอนกับการสอนเรื่องศีลธรรมจรรยา

สังคมไทยมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนา ซึ่งครูผู้สอนในสังคมไทยก็มีบทบาทในการสอนคุณธรรมจริยธรรม เช่นในเรื่องซาดก ที่จำเป็นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนประยุกต์ให้นำสนใจ เพื่อนำไปอธิบายเหตุการณ์ที่เป็นเหตุการณ์ตามกระแสความสนใจในสังคมโลก เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากผู้ปกครองต้องอยู่ในบทบาทของการทำงานหารายได้เพื่อเลี้ยงดูครอบครัว เพราะอยู่ในสังคมที่มีการแข่งขันกันสูงมาก ผู้ปกครองก็มีเวลาให้ลูกน้อยลง ส่วนผู้เรียนก็อาศัยอยู่ในโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ครูจึงต้องสอนลูกศิษย์ในเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองอาจไม่มีโอกาสได้อบรมสั่งสอนบุตร (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2554)

4. บทบาทของครูผู้สอนในการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ความจริง แก่สังคม

เมื่อถึงยุคโลกาภิวัตน์ความรู้ต่าง ๆ เป็นสิ่งที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้นด้วยอินเทอร์เน็ต ซึ่งนักเรียนไม่ได้รู้ในสิ่งที่ครูรู้เท่านั้น เพราะผู้เรียนสามารถค้นคว้าแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนได้ด้วยตนเอง ครูจึงกลายเป็นผู้มีบทบาทในการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้นำความรู้จากสื่อต่าง ๆ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน และมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับบทเรียน (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2545) จนกลายเป็นแนวคิด Child Center ที่ได้รับความนิยมในการศึกษาไทย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผู้สอนไทยในโรงเรียนไทยกับผู้สอนชาวต่างชาติในโรงเรียนต่างประเทศจะมีความแตกต่างในด้านการให้ความสำคัญในแบบแผนการเรียนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีการกำหนดรายวิชา บทเรียนอย่างชัดเจน จัดให้มีกิจกรรมการไปศึกษานอกห้องเรียนเพื่อนำเสนอในชั้นเรียนโดยอิงกับเรื่องที่ครูผู้สอนมอบหมายให้เป็นหลัก ขณะที่โรงเรียนในต่างประเทศจะให้อิสระแก่การเลือกศึกษาในเรื่องที่ผู้เรียนสนใจมากกว่า (L.W. Grant, Stronge, & Xu, 2013)

การปรับตัวของครูผู้สอนให้สอดคล้องกับการสอนในยุคปัจจุบันจึงต้องเคารพความหลากหลายทางความคิดและข้อมูลข่าวสาร ซึ่งต้องร่วมแสวงหาความรู้ร่วมกันกับนักเรียน เพราะจะช่วยพัฒนาความคิด การคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนความสามารถในการเข้าใจ ตัดสินใจ ได้อีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ,2541)

5. บทบาทของครูผู้สอนกับการสอนเรื่องวัฒนธรรม

ครูถือเป็นผู้ที่ถูกคาดหวังให้เป็นผู้ขัดเกลาทักษะสังคม เพื่อต้านแรงปะทะกับสิ่งใหม่ๆ ที่เข้ามาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ครูโดยเฉพาะครูที่สอนภาษาไทย จำเป็นต้องสอนให้ศิษย์ภาคภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมอันเป็นความดีงามของไทยโดยไม่จำเป็นต้องไปลอกเลียนแบบ

วัฒนธรรมอื่นๆที่เข้ามาในยุคปัจจุบันจะพบว่ากระแสวัฒนธรรมอาเซียนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้วัฒนธรรม ในฐานะครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง การเรียนการสอนโดยการสอดแทรกการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมไทยอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ หากต้องสอดแทรกความรู้เรื่องวัฒนธรรมร่วมของประเทศกลุ่มอาเซียน และวัฒนธรรมของแต่ละชาติ ให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีทางเชื้อชาติ รวมถึงความแตกต่างทางชาติพันธุ์

6. บทบาทของครูผู้สอนในการปรับตัวให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีใหม่

ครูผู้สอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเอาเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยสร้างการสื่อสารที่ดีระหว่างผู้เรียนและผู้สอน รวมถึงผู้เรียนด้วยกัน ให้เกิดการเรียนรู้แบบเสรี อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการช่วยครูผู้สอนให้มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ง่ายขึ้น อีกทั้งยังสามารถทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาและสร้างแรงจูงใจใคร่เรียนที่มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมความพร้อม ศึกษาค้นคว้าวิธีการใช้สื่อและเทคโนโลยีให้เชี่ยวชาญ

7. บทบาทของครูผู้สอนในมิติที่สัมพันธ์กับชุมชน

เป็นบทบาทของครูผู้สอนที่สัมพันธ์กับผู้ปกครอง และเป็นสมาชิกหนึ่งของชุมชน อันเป็นแนวคิดจาก UNESCO ที่รับนโยบายมา คือการเป็นหุ้นส่วนระหว่าง ครูผู้สอน ชุมชน รัฐบาลท้องถิ่น กลุ่มเยาวชน และอื่นๆ นอกจากครูผู้สอนจะต้องให้ผู้ปกครองหรือชุมชนมาช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนแล้ว ก็ยังมีหน้าที่ผลิตผู้เรียนกลับไปช่วยเหลือชุมชน พัฒนาสังคมให้ดีขึ้นได้อีกด้วย

แนวคิดเรื่องความสามารถในการสื่อสาร

ความสามารถในการสื่อสาร(Communication Competence) เป็นการบูรณาการศาสตร์ความรู้ด้วยกัน 2 สาขา คือ ความรู้ทางด้านจิตวิทยาบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เน้นศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคล และสาขาวิชาวาณิชศาสตร์ ซึ่งมุ่งเน้นศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารของมนุษย์ ความสามารถในการสื่อสารมีลักษณะเป็นรูปธรรมและนามธรรมที่มนุษย์ประกอบสร้างขึ้นจากประสบการณ์ การตีความ การตั้งข้อสันนิษฐาน และสรุปเป็นลักษณะสมมุติ องค์ความรู้ในเรื่องความสามารถในการสื่อสารนั้น มีหลายบริบท ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับองค์กร เป็นอาทิ รุ่ง ศรีอำภุพร (2558) จึงให้คำนิยามเบื้องต้นเกี่ยวกับความรู้ทางด้านความสามารถในการสื่อสารว่า “ความสามารถในการสื่อสารเป็นลักษณะเฉพาะที่บุคคลสามารถสื่อความด้วยการพูดและการแสดงออกเพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจตนเองในแง่มุมต่างๆ”

คำนิยามของความสามารถในการสื่อสาร

เรื่องความสามารถในการสื่อสารนั้นมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามไว้มากมาย ดังจะเสนอได้พอสังเขป ต่อไปนี้

โดยทั่วไปแนวความคิดเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสารมักปรากฏอยู่ในการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสาร จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมภายใต้สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ดังนั้นความสามารถในการสื่อสารจึงเป็นการที่บุคคลมีความรู้และมีทักษะในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ (Sriussadaporn-Charoenngam&Jablin , 1999)

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสารมักให้ความสำคัญกับทักษะทางการสื่อสาร (Skill) มากกว่าความรู้ทางการสื่อสาร (Knowledge) ดังนั้นหากพิจารณาในการสื่อสารระดับบุคคลความสามารถในการสื่อสารนั้นจะเกิดจากการที่บุคคลมีความรู้เชิงกลยุทธ์ (Strategic) และทักษะ (Skill) ทางการสื่อสารไปพร้อมๆกัน (Jablin et al. , 1994)

รุ่ง ศรีอำภุพร (2558) ได้กล่าวโดยสรุปถึงนิยามของความสามารถในการสื่อสารว่า ความสามารถในการสื่อสาร เป็นลักษณะบุคลิกภาพการสื่อสาร (Communication Personality) หรือลักษณะเฉพาะของบุคคลเชิงการสื่อสาร (Communication Trait) ลักษณะหนึ่งที่บ่งบอกถึงความรู้ ความเข้าใจกฎ กติกา มารยาท และบรรทัดฐานในการสื่อสารของมนุษย์ในสังคม อีกทั้งเป็นลักษณะเฉพาะบุคคลที่บ่งบอกถึงความชำนาญในการสื่อสารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในชีวิต โดยระดับความสามารถของแต่ละบุคคลจะขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมต่างๆที่สัมพันธ์เกี่ยวข้อง

เมตตา วิวัฒน์านุกูล(2548) กล่าวถึงความสามารถในการสื่อสารโดยเชื่อมโยงกับมิติทางวัฒนธรรมไว้ว่า ความสามารถในการสื่อสารมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละวัฒนธรรม เช่น

วัฒนธรรมของชาวอเมริกันมักเน้นความสำเร็จและการบรรลุเป้าหมายของการสื่อสารเป็นสำคัญ ในขณะที่วัฒนธรรมของชาวตะวันออกส่วนใหญ่จะเน้นความถูกต้องและเหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล เป็นต้น โดยองค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสารจะมีองค์ประกอบที่มีผลต่อความสามารถในการสื่อสารที่มากมาย และความสามารถในการสื่อสารของแต่ละบุคคลจะไม่ได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งในกระบวนการสื่อสาร เพราะทุกองค์ประกอบของการสื่อสารมีความสัมพันธ์กันและมีผลกระทบต่อกันและกัน

เดลล์ไฮม์ส์ (อ้างถึงใน ดิยู ศรีนราววัฒน์ ,2539) ได้เรียกสิ่งที่คุณจำเป็นต้องรู้เพื่อการสื่อสารอย่างเหมาะสมว่า “Communicative Competence” ซึ่งหมายถึงความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ ซึ่งบุคคลจะมีไม่แค่ความรู้เกี่ยวกับภาษา (ความรู้ในกฎเกณฑ์ภาษา) เท่านั้น แต่ต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของคู่สนทนา โดยเฉพาะค่านิยม ความเชื่อ และแรงจูงใจเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของคู่สื่อสาร

จากการศึกษานิยามจากนักวิชาการหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสามารถในการสื่อสาร หมายถึงความสามารถเฉพาะบุคคลในการสื่อสารทั้งในเชิงวัจนภาษาและอวัจนภาษาซึ่งแสดงออกอย่างเหมาะสมตามบริบทสังคม บุคคล และกาลเทศะ เพื่อให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจ

โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย ซึ่งเป็นการศึกษาความสามารถในการสื่อสารอีกบริบทหนึ่งของสังคม มองปรากฏการณ์ต่างๆภายใต้บริบทของการศึกษา ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ความสามารถในการสื่อสารที่เลือกศึกษาจึงมีความหมายว่าเป็นความสามารถเฉพาะของครูที่สามารถสื่อสารทั้งในเชิงวัจนภาษาและอวัจนภาษาอย่างเหมาะสมตามบริบทสังคม บุคคล และกาลเทศะ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรับรู้และเข้าใจสิ่งที่ครูต้องการจะสื่อสาร

แนวทางการศึกษาความสามารถในการสื่อสาร

ความสามารถในการสื่อสารตามการอธิบายของ นางลักษณ ศรีอัษฎาพร เจริญงาม (2541) มีด้วยกัน 2 มิติใหญ่ๆ คือ

มิติด้านความรู้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์(Strategic Communication Knowledge) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับวิธีการพูดและการแสดงออกในสถานการณ์หนึ่งได้อย่างเหมาะสม ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ สัญลักษณ์ ความหมายต่างๆที่ถูกกำหนดขึ้น ตลอดจนการรับรู้และความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล การสามารถบอกได้ว่าจะสื่อสารอะไร กับใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ ด้วยวิธีการอย่างไรจึงจะเหมาะสม

มิติด้านเทคนิคหรือทักษะในการสื่อสาร(Tactical Communication or Communication Skill) หมายถึง วิธีที่จะนำความรู้ด้านการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อันได้แก่ทักษะด้านการคิด การพูด การอ่าน การเขียน และทักษะเฉพาะที่นำมาเป็นเครื่องมือสื่อสาร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในสถานการณ์และบริบทต่างๆของการสื่อสาร

ความสามารถในการสื่อสารภายใต้บริบททางวัฒนธรรมของKim (2001) ประกอบด้วยความสามารถ 2 ส่วน คือ

ความสามารถที่มาจาก “คุณลักษณะภายในตัวผู้สื่อสาร” (Communication Competence Within a Communicator) ในส่วนนี้ประกอบด้วยคุณลักษณะ (Characteristics) เช่นความรู้ ประสบการณ์ บุคลิกภาพ รูปลักษณะภายนอก บทบาท อำนาจ ทักษะคิด แรงจูงใจ รวมถึงนิสัยใจคอ

ความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้สื่อสาร (Communication Competence Between Communicator) ซึ่งหมายถึงทักษะ กลยุทธ์ และความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการใช้วจนภาษา และอวจนภาษา รวมถึงการเลือกรูปแบบสื่อ ช่องทาง จังหวะ สภาพแวดล้อมในการปฏิสัมพันธ์และสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

ชาวิลล์-ทรอยคี (อ้างถึงในติดยุ ศรินราววัฒน์, 2539) ได้เสนอว่าความรู้และทักษะในการใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมในการสื่อสารแต่ละเหตุการณ์ประกอบด้วยความรู้หลัก 3 ประการที่ผู้สื่อสารและคู่สื่อสารต้องมีร่วมกัน ได้แก่

1. ความรู้ด้านภาษา (Linguistic Knowledge) ได้แก่การมีความรู้เกี่ยวกับ
 - 1.1 วจนภาษา(Verbal Language)
 - 1.2 อวจนภาษา(Nonverbal Language)
 - 1.3 รูปแบบของภาษาที่เหมาะสมต่อการสื่อสารแต่ละครั้ง
 - 1.4 ตัวแปร (Variants) ต่างๆของภาษา
 - 1.5 ความหมายของตัวแปรในแต่ละสถานการณ์
2. ทักษะในการปฏิสัมพันธ์ (Interaction Skills) อันได้แก่
 - 2.1 การรู้จักการแปลความหมายของการสื่อสาร
 - 2.2 การรู้จักรูปแบบและวิธีการสนทนา
 - 2.3 การทราบหลักเกณฑ์หรือบรรทัดฐานของการสื่อสาร
 - 2.4 การทราบกลวิธีในการปฏิสัมพันธ์ตามสถานการณ์ต่างๆที่เหมาะสม
3. ความรู้ด้านวัฒนธรรม (Cultural Knowledge) ได้แก่
 - 3.1 มีความรู้ความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับระบบความเชื่อ ความคิด และวัฒนธรรมของคู่สนทนา
 - 3.2 มีประสบการณ์และความรู้ในเรื่องต่างๆที่คนในสังคมให้ความสนใจ

สภายุโรป (The Council of Europe) กล่าวถึงองค์ประกอบของ Communicative Competence ในลักษณะดังนี้ (William 1992:30)

1. ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาษา (Linguistic Competence) ประกอบด้วยความรู้และทักษะในการใช้ศัพท์และไวยากรณ์ของภาษา
2. ความรู้ความสามารถในทางภาษาและสังคม (Sociolinguistic Competence) ได้แก่ความสามารถในการใช้และแปลความรูปแบบต่างๆตามบริบท ซึ่งกำหนดโดยสถานการณ์แวดล้อม ตลอดจนความสัมพันธ์ของคู่สนทนาและความมุ่งหมายร่วมกันของคู่สนทนา
3. ความสามารถในการดำเนินและถ้อยการสนทนา (Discursive Competence) คือความสามารถในการเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมในการสื่อสารแต่ละรูปแบบ เช่นรู้ว่าควรจะเริ่มหรือจบการสนทนาแบบใด
4. ความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อสารที่เหมาะสม (Strategic Competence) ความสามารถในการเลือกใช้ภาษาเพื่อเป็นกลวิธีในการแก้ปัญหาในการสื่อสาร ให้มีความถูกต้องมากขึ้น ทำให้คู่สนทนาเกิดความประทับใจ เป็นต้น

จากแนวทางการศึกษาเรื่องความสามารถในการสื่อสารที่ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนนั้นพบว่ามีความคิดริเริ่มและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ต่อการศึกษาความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยตามประเด็นต่อไปนี้

- 1 ความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง
- 2 ความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนและเกิดทัศนคติ

ที่ดีต่อวิชาภาษาไทย

ความสำคัญของความสามารถในการสื่อสารด้านการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม

รุ่ง ศรีอักษรพร (2558) ได้กล่าวว่า การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน ช่วยเสริมสร้างให้คนมีความสามารถในการถ่ายทอดความคิดอย่างเป็นระบบ แสดงออกถึงความฉลาดทางปัญญา รู้จักการควบคุมอารมณ์ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม รู้จักเอาชนะอุปสรรคความกลัว ตลอดจนการวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ

ปัจจุบันมีการติดต่อสื่อสารข้ามวัฒนธรรมจำนวนมาก ความสามารถในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญยิ่ง โดยความรู้ความสามารถทางภาษาอย่างเดียวเป็นสิ่งไม่เพียงพอ หากจำเป็นต้องเรียนรู้ความแตกต่างเชิงบุคลิกและความสามารถในการสื่อสารของแต่ละวัฒนธรรมด้วย ตลอดจนการยอมรับบุคลิกและความสามารถในการสื่อสารเฉพาะวัฒนธรรมที่ติดตัวมา และพร้อมที่

จะช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารให้สอดคล้องและกลมกลืนกับความเป็นวัฒนธรรมเจ้าบ้าน เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งและความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข

ในมุมมองของการศึกษา ความสามารถในการสื่อสารถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้ การศึกษาในบริบทนั้นๆสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ ทุกคนที่มีส่วนในการจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีความสามารถในการสื่อสารที่ดีเพื่อช่วยส่งเสริมการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น เฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญต่อการศึกษา



บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยในศตวรรษที่ 21” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้าได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนภาษาไทย (Indepth Interview) และการสัมภาษณ์กลุ่มจากผู้เรียน (Group Interview)

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาจากแหล่งข้อมูลคือ แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารผู้วิจัยทำการศึกษาแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารทั้งเอกสารประเภทเอกสารปฐมภูมิ เช่นหนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ หลักสูตรการศึกษา และเอกสารทุติยภูมิ มี วิทยานิพนธ์ บทความวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทย การสื่อสารเพื่อการสอนภาษาไทย การแก้ไขปัญหาการสอนภาษาไทย เป็นอาทิภายใต้แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ ผู้ที่ให้ข้อมูลด้วยการให้สัมภาษณ์เชิงลึก และผู้ที่ให้ข้อมูลด้วยการให้สัมภาษณ์กลุ่ม สามารถแสดงรายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก

1.1 ประชากร

ครูผู้สอนภาษาไทย เป็นบุคลากรทางการศึกษาทุกสังกัดผู้รับผิดชอบในการสอนรายวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนทั้งสิ้น 641,793 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้จากการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การเลือกคือ

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่สอนในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนในลักษณะโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันที่สูงและโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันที่ไม่สูง ซึ่งสังกัดใดสังกัดหนึ่งต่อไปนี้

- สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร (สนศ.)
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างมีอายุงานสำหรับการปฏิบัติการสอนจริง ไม่น้อยกว่า 1 ปีการศึกษาโดยไม่รวมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอันเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษา

1.2.3 กลุ่มตัวอย่างมีหน้าที่สอนวิชาภาษาไทยในรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน มีจำนวนชั่วโมงในการสอนวิชาดังกล่าวไม่น้อยกว่า 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

กลุ่มตัวอย่างที่เลือกสำหรับการวิจัยครั้งนี้สามารถแสดงรายละเอียดของจำนวนตัวอย่างได้ดังตารางต่อไปนี้

ชื่อ-สกุล	เพศ	อายุ	ประสบการณ์ทำงาน	ระดับการศึกษา	ระดับชั้นที่สอน	ประเภทโรงเรียน
1. นายวิษพงศ์ อาดวา	ชาย	25	1	ปริญญาตรี	ประถมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนรัฐบาลที่มีอัตราการแข่งขันสูง
2. น.ส.สุภาพร แสงทอง	หญิง	25	1	ปริญญาตรี	ประถมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนรัฐบาลที่มีอัตราการแข่งขันสูง
3. นายอภิสิทธิ์ แก้วประเสริฐ	ชาย	26	1	ปริญญาโท	ประถมศึกษาตอนปลาย	โรงเรียนรัฐบาลที่มีอัตราการแข่งขันสูง
4. น.ส.อัมพิกา เสนาวงศ์	หญิง	29	4	ปริญญาโท	ประถมศึกษาตอนปลาย	โรงเรียนรัฐบาลที่มีอัตราการแข่งขันสูง
5. น.ส.สุทาร์ตน์ อ่วมอุไร	หญิง	31	6	ปริญญาตรี	มัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนรัฐบาลที่มีอัตราการแข่งขันสูง
6. นางนุชรี ขนานแข็ง	หญิง	35	8	ปริญญาตรี	มัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนรัฐบาลที่มีอัตราการแข่งขันสูง

ชื่อ-สกุล	เพศ	อายุ	ประสบการณ์ การทำงาน	ระดับ การศึกษา	ระดับชั้นที่ สอน	ประเภทโรงเรียน
7. นายสมศักดิ์ เพิ่มเต็ม	ชาย	30	6	ปริญญาโท	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	โรงเรียนรัฐบาล ที่มีอัตราการ แข่งขันสูง
8. นางกัญญารัตน์ เจริญสุข	หญิง	42	15	ปริญญาตรี	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	โรงเรียนรัฐบาล ที่มีอัตราการ แข่งขันสูง
9. นายบดินทร์ งามแสง	ชาย	26	2	ปริญญาโท	ประถมศึกษา ตอนต้น	โรงเรียนรัฐบาล ที่มีอัตราการ แข่งขันไม่สูง
10. น.ส.พัชรินทร์ บุตรสันเทียะ	หญิง	28	4	ปริญญาโท	ประถมศึกษา ตอนต้น	โรงเรียนรัฐบาล ที่มีอัตราการ แข่งขันไม่สูง
11. น.ส.เสาวลักษณ์ ศรีภักดี	หญิง	26	1	ปริญญาตรี	ประถมศึกษา ตอนปลาย	โรงเรียนรัฐบาล ที่มีอัตราการ แข่งขันไม่สูง
12. นางนภาพร สอนสมบุรณ์	หญิง	60	43	ปริญญาตรี	ประถมศึกษา ตอนปลาย	โรงเรียนรัฐบาล ที่มีอัตราการ แข่งขันไม่สูง
13. น.ส.กนกอร อุ่ณสถานนท์	หญิง	27	3	ปริญญาโท	มัธยมศึกษา ตอนต้น	โรงเรียนรัฐบาล ที่มีอัตราการ แข่งขันไม่สูง
14. นายรังสรรค์ สมอารีย์	ชาย	27	3	ปริญญาโท	มัธยมศึกษา ตอนต้น	โรงเรียนรัฐบาล ที่มีอัตราการ แข่งขันไม่สูง
15. น.ส.สุจิตรา สุขชู	หญิง	29	6	ปริญญาตรี	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	โรงเรียนรัฐบาล ที่มีอัตราการ แข่งขันไม่สูง
16. น.ส.ปทุมพร กาญจนอัคร์	หญิง	27	3	ปริญญาตรี	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	โรงเรียนรัฐบาล ที่มีอัตราการ แข่งขันไม่สูง
17. น.ส.นิทรา แซ่เฮ้ง	หญิง	35	11	ปริญญาตรี	ประถมศึกษา ตอนต้น	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการ แข่งขันสูง
18. น.ส.พิมพ์สุทธิ์ พันธุ์มณี	หญิง	26	1	ปริญญาตรี	ประถมศึกษา ตอนต้น	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการ แข่งขันสูง

ชื่อ-สกุล	เพศ	อายุ	ประสบการณ์ การทำงาน	ระดับ การศึกษา	ระดับชั้นที่ สอน	ประเภทโรงเรียน
19. ไม่ประสงค์ระบุชื่อ	หญิง	26	1	ปริญญาตรี	ประถมศึกษา ตอนปลาย	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการแข่งขันสูง
20. ไม่ประสงค์ระบุชื่อ	หญิง	46	25	ปริญญาโท	ประถมศึกษา ตอนปลาย	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการแข่งขันสูง
21. นายเป็นปลื้ม เขยชม	ชาย	28	4	ปริญญาโท	มัธยมศึกษา ตอนต้น	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการแข่งขันสูง
22. นายณัฐกร จิงจตุพร	ชาย	27	2	ปริญญาตรี	มัธยมศึกษา ตอนต้น	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการแข่งขันสูง
23. นายวีรยุทธ์ กลิ่นสว่าง	ชาย	60	35	ปริญญาโท	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการแข่งขันสูง
24. นายณัฐวัฒน์ เลิศวาราสีทธิ์	ชาย	28	3	ปริญญาตรี	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการแข่งขันสูง
25. ไม่ประสงค์ระบุชื่อ	ชาย	26	2	ปริญญาตรี	ประถมศึกษา ตอนต้น	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการแข่งขันไม่สูง
26. ไม่ประสงค์ระบุชื่อ	หญิง	25	1	ปริญญาตรี	ประถมศึกษา ตอนต้น	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการแข่งขันไม่สูง
27. นายกิตติชัย แห่งแจ้ง	ชาย	26	2	ปริญญาตรี	ประถมศึกษา ตอนปลาย	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการแข่งขันไม่สูง
28. ไม่ประสงค์ระบุชื่อ	หญิง	26	2	ปริญญาตรี	มัธยมศึกษา ตอนต้น	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการแข่งขันไม่สูง
29. ไม่ประสงค์ระบุชื่อ	หญิง	29	4	ปริญญาตรี	มัธยมศึกษา ตอนต้น	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการแข่งขันไม่สูง
30. นางจิตรวรรณ อุ่เนา	หญิง	47	26	ปริญญาตรี	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการแข่งขันไม่สูง

ชื่อ-สกุล	เพศ	อายุ	ประสบการณ์ การทำงาน	ระดับ การศึกษา	ระดับชั้นที่ สอน	ประเภทโรงเรียน
31. นายชัยพฤกษ์ ขวัญเมือง	ชาย	26	2	ปริญญาตรี	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	โรงเรียนเอกชน ที่มีอัตราการ แข่งขันไม่สูง

1.2 การสัมภาษณ์กลุ่ม

1.2.1 ประชากร

เป็นผู้ที่กำลังศึกษาในรายวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในสถานศึกษาทุกสังกัดมีจำนวนทั้งสิ้น 9,314,805 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแยกประชากรออกเป็นกลุ่มผู้เรียนระดับประถม และกลุ่มผู้เรียนระดับมัธยมที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูงและไม่สูง แล้วสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เรียนภาษาไทยที่ได้เลือกสำหรับการวิจัยครั้งนี้สามารถแสดงรายละเอียดของจำนวนตัวอย่างได้ดังตารางต่อไปนี้

ประเภทโรงเรียน	นักเรียน ระดับประถมศึกษา		นักเรียนระดับ มัธยมศึกษา		รวม
	ป.ต้น	ป.ปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย	
โรงเรียนรัฐบาลที่อัตราการแข่งขันสูง	10	10	10	10	40
โรงเรียนรัฐบาลที่อัตราการแข่งขันไม่สูง	10	10	10	10	40
โรงเรียนเอกชนที่อัตราการแข่งขันสูง	10	10	10	10	40
โรงเรียนเอกชนที่อัตราการแข่งขันไม่สูง	10	10	10	10	40
					160

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

1. **แบบสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนภาษาไทย** เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับครูภาษาไทยในทุกระดับชั้น ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างตายตัว คือมีการใช้คำถามหลักร่วมกันแต่เปลี่ยนวิธีการถามให้แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ลักษณะการสอนของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

1.1.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบโครงสร้างของแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนภาษาไทย

1.1.2 ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนภาษาไทย โดยอาศัยกรอบโครงสร้างที่ได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เพื่อการศึกษา นำร่องเป็นแนวทางในการตั้งประเด็นคำถาม

แนวคำถาม

คำถามนำวิจัยข้อที่ 1 การรับรู้ของครูผู้สอนและนักเรียนต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยเป็นอย่างไร

เพื่อตอบคำถามนำวิจัย ผู้วิจัยจึงมีแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทย ดังนี้

1. บทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยจากการรับรู้ของครูผู้สอน

1.1 บทบาทของครูสอนภาษาไทย เช่น การถ่ายทอดความรู้ การเป็นแบบอย่าง ฯลฯ

1.2 ความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งแบ่งเป็น

-ความสามารถที่มาจากภายในตัวผู้สอน เช่น ความรู้ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทัศนคติต่อวิชาภาษาไทย ฯลฯ

-ความสามารถเชิงปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน คือ กลยุทธ์ที่ใช้ในการสอน และการสร้างความสัมพันธ์ ฯลฯ ทั้งในและนอกชั้นเรียน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ทำให้การเรียนภาษาไทยน่าสนใจ ฯลฯ

คำถามนำวิจัยข้อที่ 2 สภาพการณ์และปัญหาการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยในโรงเรียนเป็นอย่างไร

-ลักษณะการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยในปัจจุบัน

หลักสูตรโครงสร้างวิชา

ลักษณะครูผู้สอน

ลักษณะผู้เรียน

-ปัญหาการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทย

หลักสูตรโครงสร้างวิชา

ลักษณะครูผู้สอน

ลักษณะผู้เรียน

คำถามนำวิจัยข้อที่ 3 ความสอดคล้องระหว่างบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย กับเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างไร

-ครูมีทักษะ C-Teacher หรือไม่ และนำไปใช้ให้สอดคล้องกับบทบาทและกลยุทธ์ต่าง ๆ อย่างไร

1. Content
2. Computer (ICT) Integration
3. Constructionist
4. Connectivity
5. Collaboration
6. Communication
7. Creativity
8. Caring

- ทักษะใด ใน C-Teacher ที่ท่านคิดว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสอนภาษาไทย

-ท่านคิดว่าทักษะใดใน C-teacher ที่ยังไม่สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยในปัจจุบัน

-บทบาทและความสามารถในการสื่อสารที่ตนมี สอดคล้องหรือไม่กับทักษะของครูในศตวรรษที่ 21

1.2 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนภาษาไทย โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1.2.1 ผู้วิจัยนำแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนภาษาไทยที่ได้ออกแบบและสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม

1.2.2 ทดลองใช้แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนภาษาไทย โดยนำแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ที่มีการปรับปรุงแก้ไขโดยสมบูรณ์แล้วไปทำการทดสอบก่อนการเก็บข้อมูลจริง (Pilot Study) กับครูจำนวน 5 ท่าน ว่าครูสามารถตอบคำถามที่ผู้วิจัยออกแบบได้หรือไม่ การตอบคำถามเป็นไปในทิศทางใด มีข้อบกพร่องอย่างไร

1.2.3 นำแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนภาษาไทย ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงสำหรับการวิจัยครั้งนี้

2. แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียนเป็นแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียนภาษาไทยในทุกระดับชั้น ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มแบบกึ่งมีโครงสร้างตายตัว คือมีการใช้คำถามหลักร่วมกันแต่เปลี่ยนวิธีการถามให้แตกต่างกันไปตามลักษณะการเรียนรู้ของผู้ให้สัมภาษณ์ในแต่ละชั้นปี

2.1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือทั้งสองดังต่อไปนี้

2.1.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบโครงสร้างของแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียนภาษาไทย

2.1.2 ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียนภาษาไทยโดยอาศัยกรอบโครงสร้างที่ได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เพื่อศึกษานำร่องเป็นแนวทางในการตั้งประเด็นคำถาม ร่วมกับการใช้คำตอบจากครูผู้สอนมาตั้งเป็นแนวคำถามเพื่อศึกษาว่ามีการรับรู้ตรงกันหรือไม่ ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

แนวคำถาม

คำถามนำวิจัยข้อที่ 1 การรับรู้ของครูผู้สอนและนักเรียนต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยเป็นอย่างไร

เพื่อตอบคำถามนำวิจัย ผู้วิจัยจึงมีแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์นักเรียน ดังนี้

1. บทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยจากการรับรู้ของครูผู้สอน

1.1 บทบาทของครูสอนภาษาไทย เช่น การถ่ายทอดความรู้ การเป็นแบบอย่าง ฯลฯ

1.2 ความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งแบ่งเป็น

-ความสามารถที่มาจากภายในตัวผู้สอน เช่น ความรู้ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทัศนคติต่อวิชาภาษาไทย ฯลฯ

-ความสามารถเชิงปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน คือ กลยุทธ์ที่ใช้ในการสอน และการสร้างความสัมพันธ์ ฯลฯ ทั้งในและนอกชั้นเรียน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ทำให้การเรียนภาษาน่าสนใจ ฯลฯ

คำถามนำวิจัยข้อที่ 2 สภาพการณ์และปัญหาการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยในโรงเรียนเป็นอย่างไร

-ลักษณะการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยในปัจจุบัน

หลักสูตรโครงสร้างวิชา

ลักษณะครูผู้สอน

ลักษณะผู้เรียน

-ปัญหาการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทย

หลักสูตรโครงสร้างวิชา

ลักษณะครูผู้สอน

ลักษณะผู้เรียน

คำถามนำวิจัยข้อที่ 3 ความสอดคล้องระหว่างบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย กับเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างไร

-ครูมีทักษะ C-Teacher หรือไม่ และนำไปใช้ให้สอดคล้องกับบทบาทและกลยุทธ์ N ต่าง ๆ อย่างไร

1. Content

2. Computer (ICT) Integration

3. Constructionist
4. Connectivity
5. Collaboration
6. Communication
7. Creativity
8. Caring

- ทักษะใด ใน C-Teacher ที่นักเรียนคิดว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสอนภาษาไทย

-นักเรียนคิดว่าทักษะใดใน C-teacher ที่ยังไม่สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยในปัจจุบัน

-นักเรียนคิดว่าบทบาทและความสามารถในการสื่อสารที่ครูมี สอดคล้องหรือไม่กับทักษะของครูในศตวรรษที่ 21

2.1 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียนภาษาไทย โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1.1 ผู้วิจัยนำแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียนภาษาไทย ที่ได้ออกแบบและสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม

2.1.2 ทดลองใช้แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียนภาษาไทย โดยนำแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ที่มีการปรับปรุงแก้ไขโดยสมบูรณ์แล้วไปทำการทดสอบก่อนการเก็บข้อมูลจริง (Pilot Study) กับผู้เรียนจำนวน 1 กลุ่ม เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนสามารถตอบคำถามที่ผู้วิจัยออกแบบได้หรือไม่ การตอบคำถามเป็นไปในทิศทางใด มีข้อบกพร่องอย่างไร

2.1.3 นำแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียนภาษาไทย ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงสำหรับการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนภาษาไทย

1.1 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการไปยังครูผู้สอนภาษาไทยที่ผู้วิจัยเลือกไว้ตามเกณฑ์ต่าง ๆ สำหรับการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสำรวจว่าสามารถเก็บข้อมูลได้จากครูท่านใดบ้างก่อนการติดต่ออย่างเป็นทางการ

1.2 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ครูเสนอผ่านผู้บริหารสถานศึกษาให้รับทราบ และนัดหมายวันเวลาครูผู้ให้สัมภาษณ์ในการจะเก็บข้อมูล

1.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกครู โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างตายตัว ซึ่งมีการใช้คำถามหลักร่วมกันแต่เปลี่ยนวิธีการถามให้แตกต่างกันไปตามสภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

1.4 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาถอดเทปบันทึกเสียงเพื่อนำไปวิเคราะห์ผลในลำดับถัดไป

2. การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียน

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการไปยังครูผู้สอนภาษาไทยเพื่อให้ครูได้คัดเลือกผู้เรียนตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ให้ครูแจ้งจำนวนผู้เรียนที่สามารถทำการสัมภาษณ์กลุ่มได้

2.2 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียน เสนอผ่านผู้บริหารสถานศึกษาให้อนุญาต จากนั้นนัดหมายวันเวลาครูผู้สอนเพื่อรวบรวมและจัดผู้เรียนเพื่อทำการสัมภาษณ์กลุ่ม

2.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้วิจัย โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้เปิดประเด็นคำถามในการสนทนา

2.4 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มมาถอดเทปบันทึกเสียงเพื่อนำไปวิเคราะห์ผลในลำดับถัดไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้กระบวนการและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนภาษาไทย และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียนภาษาไทย ผู้วิจัยนำมาแยกประเด็นเพื่อใช้สำหรับตอบคำถามนำวิจัยในแต่ละข้อโดยนำมาจัดกลุ่มเปรียบเทียบความเหมือนความต่างของข้อมูล และหาความสัมพันธ์กันของข้อมูล จากนั้นจึงนำไปวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์

2. นำข้อมูลในเชิงคุณภาพมาประมวลผลวิเคราะห์ แยกประเด็นตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย จากนั้นจึงสรุปผลและนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยจำนวน 32 คน และการสัมภาษณ์แบบกลุ่มผู้เรียนจำนวน 160 คน ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : การรับรู้ของครูผู้สอนและนักเรียนต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย

1. การรับรู้ของครูผู้สอนภาษาไทยต่อบทบาทตนเอง

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยจำนวนทั้งสิ้น 32 คน พบว่า บทบาทในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยมีประเด็นดังต่อไปนี้

1.1 บทบาทในด้านการถ่ายทอดความรู้ภาษาไทย

จากการสัมภาษณ์พบว่า การถ่ายทอดความรู้ภาษาไทยแบ่งได้เป็น 3 แนวทาง คือ การถ่ายทอดความรู้เรื่องทักษะการสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้เรื่องหลักภาษา และการถ่ายทอดความรู้เรื่องวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งเมื่อสัมภาษณ์ครูแต่ละระดับชั้นพบว่าครูจะมีบทบาทที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละระดับชั้น ดังนี้

ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น การสอนเรื่องทักษะสื่อสารนั้นครูจะเน้นทักษะการฟัง ดู พูด เป็นสำคัญ ส่วนทักษะการอ่าน การเขียน นั้นจะเป็นลักษณะการอ่านการเขียนภาษาไทยอย่างง่าย การสอนหลักภาษา จะเน้นการประสมคำ และการหัดอ่านคำ วลี ประโยค เป็นต้น และการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม จะเน้นการฟังเรื่องราวจากครูผู้สอน เช่นการฟังนิทานหรือเรื่องเล่า เป็นต้น ดังนั้น “บทบาทของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นจึงเน้นหนักไปในทางที่เป็นผู้ถ่ายทอดทักษะในผู้เรียนได้มีทักษะพื้นฐานติดตัวไปเพื่อสามารถใช้ชีวิตโดยพื้นฐานได้” ดังคำสัมภาษณ์ของครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ต่อไปนี้

“...เรื่องที่ต้องเน้นเลยคือเรื่องการสื่อสาร ต้องสอนให้เขาสามารถตอบคำถามได้ ให้เขาพูดเยอะๆ บางทีพูดผิดหรือพูดถูก เราก็ต้องสอน เพราะการพูดเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งคิดว่าไม่ต่างอะไรกับการเรียนภาษาอังกฤษ เหมือนเวลาที่เราเรียนอังกฤษ สิ่งแรกๆที่ครูเขาสอนก็จะให้พูดได้ ฟังได้ ภาษาไทยก็เหมือนกัน ต้องพูดได้ ฟังได้ก่อน แล้วเรื่องอื่นๆค่อยว่ากัน...”

สุจิตรา สุขชู

18 มิถุนายน 2559

“...บทบาทของครูประถมเวลาสอนก็จะไม่ต่างจากพ่อแม่เขา คือ เราต้องสอนทักษะในการช่วยเหลือตัวเองให้เขาสามารถช่วยเหลือตัวเองในเบื้องต้นได้ เรื่องที่สอน เช่น การฟัง ครูก็ให้นักเรียนฟังนิทาน แล้วถามคำถามง่ายๆกับนักเรียน อันนี้เป็นการฝึกทักษะการฟัง หรือเรื่องการพูด ครูจะมีของจริงมาให้นักเรียนดู แล้วให้ฝึกออกเสียงว่าสิ่งนี้คืออะไร อาจจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อสร้างการเรียนรู้ เช่น ผลไม้ สัตว์...”

นิทรา แซ่เฮ้ง

20 มิถุนายน 2559

“...การสอนในระดับประถมต้น ครูต้องมีความชัดเจน เพราะ บทบาทของครูประถมจะเป็นเหมือนแม่แบบ ที่เด็กสามารถ ลองเลียนแบบได้ เช่น เด็กจะเลียนแบบการออกเสียงจากครู ครูจึงต้องออกเสียงให้ชัดเป็นพิเศษ การพูดจะพูดเป็น ธรรมชาติไม่ได้ เพราะถ้าพูดเป็นธรรมชาติจังหวะปกติที่เรา พูดกัน อาจจะเร็วไปสำหรับการเรียนรู้ ครูต้องพูดให้ช้าลง และชัดขึ้น นักเรียนจะได้เลียนแบบได้...”

พิมพ์สิทธิ์ พันธุ์ณี

18 มิถุนายน 2559

ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ครูมีการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนระดับชั้น ประถมศึกษาตอนปลายให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญในสิ่งนั้นๆมากขึ้น กล่าวคือ การสอนทักษะสื่อสาร ก็จะทำให้เด็กเรียนทำสิ่งต่างๆจนเกิดความชำนาญ เช่นการฝึกพูดหน้าชั้นเรียน การสนทนาแบบกลุ่ม ครูก็จะเปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกอยู่บ่อยครั้งจนเกิดความชำนาญ หรือการสอนหลักภาษาที่ครูมักจะใช้ แบบฝึกหัดให้นักเรียนทำจำนวนมากๆเพื่อให้เกิดความเคยชิน ดังนั้น บทบาทของครูผู้สอนในระดับชั้น นี้จะเน้นไปในทางของ “ผู้ฝึกฝน” ที่ต้องฝึกให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเคยชินกับความรู้ที่ครู ถ่ายทอดให้ ซึ่งมีครูระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายได้ให้คำสัมภาษณ์ว่า

“ระดับชั้น ป.4 ถึง ป.6 นักเรียนต้องทำการบ้านมาก ซึ่งก็มี ทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือ การทำโจทย์มากๆไม่ว่าจะวิชา ใดๆก็ตาม นักเรียนจะเกิดความเคยชิน โจทย์ที่ผ่านตา หลายนๆรอบจะทำให้เด็กเรียนจำได้ แต่ก็อย่างว่า ว่านักเรียน สมัยนี้ให้การบ้านมากไม่ได้ ผู้ปกครองหลายคนบ่นว่าครูให้ การบ้านเยอะ แต่ผู้ปกครองบางคนไม่เข้าใจว่าการบ้านนั้น เป็นสิ่งที่ฝึกทักษะให้นักเรียนคุ้นชินกับโจทย์”

ณัฐกร จิงจตุพร

21 มิถุนายน 2559

“...ในช่วงชั้นนี้ครูคิดว่าการฝึกให้นักเรียนปฏิบัติบ่อยๆเป็นเรื่องสำคัญ เวลาครูให้นักเรียนพูด ก็ต้องยอมเสียเวลาให้นักเรียนได้พูดทุกคน เช่น การแนะนำตัว การรายงานหน้าชั้นเรียน ต้องมีกติกาว่า ทุกคนต้องมีบทบาทในงานกลุ่ม ออกมารายงานหน้าชั้นจะต้องพูดทุกคน เพราะเราจะได้ฝึกนักเรียนบางคนไม่กล้าแสดงออก ครูก็ต้องกระตุ้นให้พูดบ่อยๆ ในห้องจะมีคนที่เวลาออกมารายงานหน้าห้องแล้วเขินอาย พวกเขาอายนี้ต้องจับแยกกลุ่ม แล้วให้เขาไปคุยตัวอย่างคนที่กล้าแสดงออก...”

เป็นปลื้ม เขยชม

17 มิถุนายน 2559

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ครูเริ่มมีการบูรณาการความรู้เชื่อมโยงกับสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น การเชื่อมโยงความรู้ภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศอื่นๆ หรือการบูรณาการความรู้ทางวิชาการสู่การใช้ประโยชน์จริงในชีวิตประจำวัน และเนื่องจากการเรียนในระดับชั้นนี้เป็นการจบการศึกษาที่ทางรัฐบาลบังคับ ดังนั้นความรู้ที่นักเรียนได้ต้องสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรือเพื่อการศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น ดังนั้น บทบาทของครูในด้านการถ่ายทอดความรู้จะต้องเน้น “บทบาทด้านการบูรณาการ” เป็นสำคัญ ครูจะต้องสามารถแสดงให้นักเรียนเห็นได้ชัดเจนว่าความรู้ที่นักเรียนได้รับนั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การสอนเรื่องการพูดต่อหน้าประชุมชน ต้องแสดงประโยชน์ให้เห็นได้ชัดว่า หากนักเรียนมีทักษะในการพูดต่อหน้าประชุมชน นักเรียนจะสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพต่อไปในอนาคตได้ เป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์ของครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นคือ

“เมื่อนักเรียนจบชั้น ม.ต้น ถือเป็นการจบการศึกษาภาค
บังคับ ซึ่งเมื่อจบ ม. สาม นักเรียนจะเรียนต่อ หรือจะไป
ทำงานก็ได้ ดังนั้นแล้ว ครูในช่วงชั้นนี้ โดยเฉพาะครู ม.สาม
จะต้องมีบทบาทในการให้ความรู้เขาแล้วเขาสามารถนำไปใช้
ได้จริง”

ปทุมพร กาญจนอัถ์

20 มิถุนายน 2559

“...เช่นเรื่องการพูดโน้มน้าวใจ ครูก็จะให้นักเรียนออกมา
แสดงบทบาทสมมติ ให้เล่นขายของกัน แล้วให้เพื่อนโหวตว่า
ของของใครน่าซื้อ ไม่น่าซื้อ อันนี้ถือว่าการฝึกให้เกิด
ทักษะ แล้วจะติดตัวไป เอาไปใช้ได้จริงในการทำงาน”

นิทรา แซ่เฮ้ง

20 มิถุนายน 2559

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระดับชั้นนี้บทบาทในการถ่ายทอดความรู้ของ
ครูจะค่อนข้างแตกต่างกับระดับชั้นอื่นๆ เนื่องจากสภาพการศึกษาในระดับชั้นนี้ นอกจากจะเป็นการ
ประยุกต์ความรู้ให้สามารถใช้ได้ในชีวิตจริงแล้ว นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายยังต้อง
สามารถที่จะเรียนรู้ถึงวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนสามารถผลิตบทเรียนได้ด้วยตัวของ
นักเรียนเอง และสามารถนำสิ่งที่ตนผลิตนั้นไปใช้ในการบริการสังคมได้อีกด้วย บทบาทของครู
ภาษาไทยในระดับชั้นนี้จึงมีบทบาทเหมือน “ผู้ให้คำแนะนำ” คือ ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมี
ครูเป็นผู้แนะนำหรือให้คำปรึกษา ตลอดจนสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นเพื่อให้นักเรียนสามารถ
นำไปปรับปรุงได้

“...อย่าที่สอนหลักภาษา เทอมนี่ล่าสุดก็ให้นักเรียนแต่งเพลงเกี่ยวกับหลักภาษา แล้วก็เอาทำนองเพลงที่ตัวเองชอบมาใส่ เราก็ตรวจสอบความถูกต้องและแนะนำไปปรับปรุง ถ้าโอเคแล้วก็ให้อัฟลงยูทูป คนอื่นๆจะได้เห็นด้วย”

สมศักดิ์ เพิ่มเติม

19 มิถุนายน 2559

“...วรรณคดีในบทเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนมากจะเป็นเรื่องที่สามารถเชื่อมโยงกับการนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น เรื่องมัทนะพาธา ใช้สอนนักเรียนเรื่องความรักได้ดี เพราะช่วง ม.ปลายนี้เป็นช่วงที่เด็กมีแฟนกันมาก หรือเรื่องโคลนตมก็สอนเรื่องการประกอบอาชีพในอนาคตได้ ก็คิดว่าการสอนในบทเรียนโดยอิงกับสถานการณ์ในชีวิตจริงก็เป็นเทคนิคในการสอนภาษาไทยที่ดี...”

นุชรี ขนานแข็ง

19 มิถุนายน 2559

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากคำสัมภาษณ์ทั้งหมดสามารถสรุปบทบาทของครูผู้สอนภาษาไทยในการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่ามียุทธศาสตร์ที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ดังต่อไปนี้

ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ครูเน้นบทบาทการเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้เรียนเป็นหลัก

ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ครูเน้นบทบาทการเป็นผู้ฝึกฝนให้แก่ผู้เรียนเป็นหลัก

ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ครูเน้นบทบาทการเป็นนักบูรณาการเป็นหลัก

ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ครูเน้นบทบาทการเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

บทบาทในการถ่ายทอดความรู้ที่แตกต่างกันออกไปมีปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่มีความแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับระดับชั้นที่ผู้สอนสอน ซึ่งแต่ละระดับชั้นจะมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป ส่งผลให้บทบาทของครูในด้านการถ่ายทอดความรู้แต่ละระดับชั้นมีความแตกต่างกัน

1.2 บทบาทในการสอนคุณธรรม จริยธรรม

โดยทั่วไปหน้าที่ของครูนอกจากการจะสั่งสอนให้นักเรียนมีความรู้แล้วยังต้องสอนให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าครูภาษาไทยมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นบทบาทที่ค่อนข้างจะแตกต่างจากครูผู้สอนในวิชาอื่นๆ เนื่องจากลักษณะเฉพาะของวิชาภาษาไทยนั้นเป็นวิชาที่เอื้อต่อการสอนคุณธรรม จริยธรรม รองจากกลุ่มวิชาสังคมศึกษาซึ่งเรียนเพื่อรู้เรื่องคุณธรรม จริยธรรม โดยตรง ซึ่งมีครูได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“...วิชาภาษาไทยกับวิชาสังคมจะให้ครูคนเดียวกันสอนเลยก็ได้ เพราะสังคมกับภาษาเป็นเรื่องที่ต้องเรียนควบคู่กันไป ครูสอนภาษาก็ต้องสอนด้วยว่าจะใช้ภาษายังไงไม่ให้ผิดแปลกไปจากคนอื่น เช่น ครูสอนเรื่องการพูด ก็ต้องสอน มารยาทของผู้พูดที่ดี ไปด้วย พูดอย่างไร ไม่ให้เป็นภัยกับตัว หรือสอนเรื่องการฟัง ก็ต้องสอนให้นักเรียนเป็นผู้ฟังที่ดี สิ่งเหล่านี้ต้องเรียนคู่กันไป...”

กัญญารัตน์ เจริญสุข

18 มิถุนายน 2559

โดยสามารถอธิบายถึงลักษณะเฉพาะของวิชาภาษาไทยที่เอื้อต่อการสอนคุณธรรม จริยธรรม
ได้ต่อไป

การสอนคุณธรรม จริยธรรมผ่านสำนวนสุภาษิต โดยการสัมภาษณ์พบว่า สำนวน
สุภาษิตเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนภาษาไทยจะพูดให้นักเรียนฟังอยู่เสมอ หากผู้เรียนไม่เข้าใจในสำนวนสุภาษิต
ดังกล่าว ครูผู้สอนก็จะอธิบายถึงที่มาและความหมายของสำนวนนั้นๆว่าหมายความว่าอย่างไร และ
วิธีการจะใช้สำนวนว่าใช้ในโอกาสใด ใช้อย่างไร เป็นต้น การใช้สำนวนสุภาษิตในการเรียนวิชา
ภาษาไทยจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ครูผู้สอนภาษาไทยมีบทบาทในการสอนคุณธรรม จริยธรรม มากกว่า
ครูผู้สอนในรายวิชาอื่นๆ

“เวลาเราจะสอนนักเรียน เราก็มักจะพูดเป็นสำนวน เช่น
เธอน่ะทำอะไรไม่ดูตาม้าตาเรือเลยนะ หรือ เด็กคนนี่ซนเป็น
ม้าติดกะโหลก ซึ่งเด็กเดี๋ยวนี้ไม่ค่อยเข้าใจ เราก็ต้องมานั่ง
อธิบายอีกว่ามันแปลว่าอะไร”

สมศักดิ์ เพิ่มเต็ม

19 มิถุนายน 2559

การสอนคุณธรรม จริยธรรมผ่านวรรณคดีพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์พบว่า
โดยทั่วไปครูจะเป็นผู้เลือกวรรณคดีเรื่องต่างๆมาใช้ในการสอนนักเรียน ซึ่งมีครูจำนวนไม่น้อยที่นำ
วรรณคดีพุทธศาสนาซึ่งเป็นประเภทหนึ่งของวรรณคดีไทยมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
เช่นเรื่องศรีธนญชัย นิทานชาดกต่างๆ เป็นต้น โดยวรรณคดีเหล่านี้นอกจากจะใช้เพื่อการสอนภาษา
แล้วยังมีบทบาทสำคัญในการช่วยสอนคุณธรรมจริยธรรมผ่านเนื้อหาของเรื่องให้นักเรียนได้เรียนอีก
ด้วย

“วรรณคดีพุทธศาสนามีมากมาย หรือที่จริงรามเกียรติ์ที่เป็นวรรณคดีอินเดียก็สอนคุณธรรมจริยธรรมผ่านศาสนาฮินดูนะ ซึ่งจะเห็นได้ว่าวรรณคดีพุทธศาสนาอย่างนิทานชาดก เรื่องพระเวสสันดร หรือเรื่องต่างๆ เราได้ภาษาแบบเยอะเยอะมากมาย แล้วที่สำคัญเราก็ได้สอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเสริมเข้าไปด้วย เรียนวิชาภาษาไทยก็จะได้รับความรู้พุทธศาสนาเป็นการเน้นย้ำทวนต่อจากวิชาสังคม”

พัชรินทร์ บุตรสันเทียะ

11 มิถุนายน 2559

การสอนคุณธรรม จริยธรรมโดยเลือกตัวอย่างจากข่าวและสถานการณ์ปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์พบว่า เมื่อครูสอนทักษะการอ่านหรือการฟังแก่นักเรียน ครูมักจะใช้ข่าวหรือสถานการณ์ปัจจุบันในการสอนทักษะการอ่าน การฟัง แก่ผู้เรียน โดยมีครูหลายท่านเลือกข่าวหรือเหตุการณ์ที่มีข้อคิดสอนใจและเชื่อมโยงไปยังเรื่องความดีความชั่ว เรื่องบาปบุญ และเรื่องกรรม ซึ่งนอกจากการเรียนที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้เรื่องทักษะการอ่านอันเป็นการเรียนภาษาแล้วนั้น ผู้เรียนยังได้แนวคิดเรื่องคุณธรรมจริยธรรมผ่านการเรียนในครั้งนั้นด้วย

“กิจกรรมอันหนึ่งที่ทำให้ทำบ่อยๆคือให้นักเรียนไปอ่านหนังสือพิมพ์ ให้นักเรียนเลือกข่าว แล้วตัดข่าวมาโรงเรียน มาอ่านเพื่อวิเคราะห์ ซึ่งนอกจากสาระสำคัญคือการเรียนเรื่องการอ่านเพื่อการวิเคราะห์แล้ว เด็กยังได้เรื่องราวจากสิ่งที่อ่านด้วย ข่าวหลายข่าวให้ความรู้นะ แต่ส่วนใหญ่เมื่อนักเรียนวิเคราะห์สาเหตุ หรือเหตุการณ์นั้นๆที่เกิดขึ้น มันจะเห็นถึงเรื่องบาปบุญ เรื่องกรรม มันจะมีเรื่องศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องโดยปริยาย”

บดินทร์ งามแสง

11 มิถุนายน 2559

จากการสัมภาษณ์พบตัวอย่างการสอนที่ครูแสดงบทบาทเป็นผู้สอนคุณธรรมจริยธรรมผ่าน
การเรียนรู้ภาษา ดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ลักษณะของ บทบาท	ตัวอย่างบทบาทที่พบจากการสัมภาษณ์			
	ประถมต้น	ประถมปลาย	มัธยมต้น	มัธยมปลาย
สอนผ่าน สำนวนสุภาษิต	ไม่พบตัวอย่าง	- มีบทเรียนเรื่อง สำนวนสุภาษิต โดยเฉพาะ	- มีบทเรียนเรื่อง สำนวนสุภาษิต - ครูเล่านิทาน สุภาษิต	- ครูมักพูดสำนวน สุภาษิต เปรียบเทียบบ่อยๆ
สอนผ่าน วรรณคดีพุทธ ศาสนา	นิทานเรื่องศรีธนญชัย	ไม่พบตัวอย่าง	นิทานเรื่อง มหากบิลวานร	- วรรณคดีเรื่องไตร ภูมิพระร่วง - วรรณคดีเรื่อง มหาเวสสันดร ชาดก
ใช้ข่าว- สถานการณ์	ไม่พบตัวอย่าง	กิจกรรม การอ่านข่าว	ครูเล่าข่าวให้ฟัง	วิชาการอ่านเพื่อ การคิดวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย บทบาทหนึ่งที่
ครูผู้สอนภาษาไทยแสดงออกได้เด่นชัดคือ “การสอนคุณธรรมจริยธรรมผ่านการเรียนรู้ภาษาไทย” โดย
พบการแสดงบทบาทดังกล่าว คือการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมผ่านสำนวนสุภาษิต โดยพบ
ตัวอย่างมากในการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ไม่พบตัวอย่างในระดับชั้นประถมศึกษา
ตอนต้น ทั้งนี้อาจเพราะว่าผู้เรียนในระดับนี้ยังคงไม่เข้าใจในเรื่องการใช้สำนวนเปรียบเทียบ การ
สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมผ่านวรรณคดีพุทธศาสนา พบว่ามีการเรียนภาษาผ่านวรรณคดีพุทธ
ศาสนากันมากในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งผู้เรียนค่อนข้างมีความรู้และเข้าใจเรื่องศาสนาซึ่ง
เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก และการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้ข่าวหรือสถานการณ์ปัจจุบันที่
เกี่ยวข้องกับคติความเชื่อ พบตัวอย่างในทุกระดับชั้นเว้นเพียงระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่
ผู้เรียนยังขาดทักษะด้านการอ่าน

1.3 บทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและความเป็นไทยแก่ผู้เรียน

การเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนในการอนุรักษ์ความเป็นไทย เป็นบทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งที่ครูผู้สอนภาษาไทยต้องมีมากกว่าครูผู้สอนในรายวิชาอื่นๆ เพราะการสอนภาษาไทยนั้นก็เกี่ยวเนื่องกับการสอนวัฒนธรรมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยด้วยเช่นกัน ทั้งนี้การสัมภาษณ์พบว่า บทบาทของครูภาษาไทยในด้านการเป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์ความเป็นไทยแก่ผู้เรียนนั้น หากเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องวัฒนธรรม จะพบว่าในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ครูผู้สอนภาษาไทยได้มีการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าครูผู้สอนภาษาไทยมีการปฏิบัติดังต่อไปนี้

ครูใช้เลขไทยทุกครั้งเมื่อสอน จากการสัมภาษณ์พบว่าครูผู้สอนทุกคนใช้เลขไทยในการสอน ปรากฏพบว่าการเขียนเลขไทยทั้งการเขียนกระดาน เอกสารประกอบการเรียนการสอน การตรวจงาน ฯลฯ รวมทั้งการแก่นักเรียนที่ทำการบ้านโดยไม่ใช้เลขไทย และการตำหนิหรือหักคะแนนนักเรียนที่ไม่ใช้เลขไทยในการทำการบ้านอีกด้วย

“ถ้าเราไม่สอนให้นักเรียนเขียนเลขไทย นักเรียนก็จะเขียนไม่เป็น ต่อไปนักเรียนก็จะไม่รู้ว่าตัวเลขไทยคืออะไร เขียนอย่างไร ดังนั้นแล้วเมื่อนักเรียนเรียนวิชาภาษาไทยนักเรียนจะต้องเขียนเลขไทย อย่างน้อยๆก็ช่วยกันอนุรักษ์ให้เด็กยังจำเลขไทยได้”

เสาวลักษณ์ ศรีภักดี

14 มิถุนายน 2559

“การเขียนเลขไทยมีประโยชน์กับตัวนักเรียนเองซึ่งสมัยนี้นักเรียนไม่ค่อยเห็นถึงความสำคัญแล้ว แต่อย่าลืมว่างานราชการหรือเอกสารทางราชการทุกหน่วยงานยังต้องใช้เลขไทยอยู่ ต่อไปจะมีประโยชน์เวลานักเรียนจะทำงาน หรือติดต่อราชการต่างๆ”

นภาพร สอนสมบุรณ์

14 มิถุนายน 2559

ครูสามารถอ่านทำนองเสนาะได้ การอ่านทำนองเสนาะเป็นอีกหนึ่งคุณสมบัติของครูภาษาไทยที่ควรจะมี เพราะการอ่านทำนองเสนาะเป็นการอ่านบทประพันธ์ด้วยทำนองที่ต้องตามแบบแผน จากการสัมภาษณ์พบว่าครูที่สามารถอ่านทำนองเสนาะได้นับว่าเป็นครูที่ให้ข้อมูลนักเรียนอย่างถูกต้อง ซึ่งเกิดข้อดีคือนักเรียนได้ความรู้อย่างถูกต้องและยังเป็นประโยชน์ในการสอนวัฒนธรรมผ่านภาษาอีกด้วย

“ครูภาษาไทยต้องอ่านทำนองเสนาะเป็น เพราะเวลาสอนเด็กแบบที่ถูกคืออ่านกลอนต้องอ่านแบบใส่ทำนอง อันนี้คือวิธีที่ถูก ซึ่งครูก็ต้องอ่านให้ถูก คืออ่านแบบใส่ทำนอง ซึ่งเป็นเรื่องยาก แต่ก็เป็นเรื่องที่ฝึกกันได้ ครูที่อ่านถูกต้องก็ให้ข้อมูลได้ถูกต้อง นักเรียนก็ได้รับสิ่งที่ถูกต้อง”

รังสรรค์ สมอารีย์

15 มิถุนายน 2559

มีครูจำนวนไม่น้อยที่ให้สัมภาษณ์ว่าตนไม่สามารถอ่านทำนองเสนาะได้ แต่รู้วิธีการอ่านและสามารถบอกได้ว่าแบบไหนถูกแบบไหนผิด ครูในกลุ่มนี้จะใช้วิธีการหาคลิปวิดีโอ หรือไฟล์เสียงจากสื่อต่างๆ บันทึกแล้วเปิดให้นักเรียนฟัง แทนการอ่านให้นักเรียนฟังด้วยตนเอง

“ที่ผ่านมามีไม่เคยได้ฝึกการอ่านทำนองเสนาะค่ะ แต่เรารู้ว่าแบบนี้คืออ่านถูก แบบนี้คืออ่านผิด เราศึกษาจากหลากหลายตำรา แต่เราไม่ได้ฝึกปฏิบัติ แต่เรารู้ได้จากการฟังบ่อยๆ เวลาสอนเลยใช้วิธีการไปเลือกคลิปจากยูทูป ซึ่งมีมากมายเกี่ยวกับการอ่านทำนองเสนาะ แล้วมาเปิดให้นักเรียนดู ก็ถือว่าไม่ได้น่าเกลียดอะไร นักเรียนก็ได้ความรู้แบบถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง”

เป็นปลื้ม เขยชม

17 มิถุนายน 2559

ครูสวมใส่ชุดไทย จากการสัมภาษณ์พบว่า ครูที่สอนภาษาไทยส่วนใหญ่มีความเป็นไทยสูงมาก โดยพบว่ามีครูหลายท่านสวมใส่ชุดไทย เสื้อผ้าที่ผลิตจากผ้าไทย หรือเครื่องใช้ที่มีความเป็นไทย เพื่อแสดงอัตลักษณ์ของตนเองให้ผู้เรียนเห็นว่าครูมีบทบาทในด้านการอนุรักษ์ความเป็นไทย

“ส่วนตัวก็ชอบผ้าไทย ชอบของใช้ไทยๆ เรา รู้สึกว่ามันเก๋ดี แล้วมันก็สวยงาม พอนักเรียนเห็นก็จะเห็นว่าเป็นของแปลกใหม่ แปลกตา ก็สงสัยมีเข้ามาถาม ครูคะอันนี้อะไร นู่นนี่นั่น เราก็สามารถสอนวัฒนธรรมผ่านการเรียนในชั่วโมงของเราได้ หรือบางทีศัพท์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเครื่องแต่งกายที่นักเรียนไม่รู้จัก อย่างลายทอผ้า ลายขิด ลายยก เป็นต้น นักเรียนไม่ทราบว่าเป็นอะไร เราเอาตรงนี้มาสอนนักเรียนได้ และนักเรียนเห็นภาพชัดเจนจากสิ่งที่เราสวมใส่หรือข้าวของเครื่องใช้ที่เราใช้”

ณัฐวัฒน์เลิศวรราชสิทธิ์

21 มิถุนายน 2559

วรรณคดีที่ส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรม การสัมภาษณ์พบว่าครูเลือกใช้วรรณคดีที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมาใช้สอนภาษาไทย มีลักษณะเป็นบทละคร บทพากย์การแสดงต่างๆ เช่น บทละครพูด บทพากย์โขนเรื่องรามเกียรติ์ บทละครนอก บทละครใน ฯลฯ ทำให้นอกจากการเรียนภาษาแล้ว นักเรียนยังสามารถเรียนรู้ศิลปะการแสดงของไทยในสาขาต่างๆได้อีกมากมาย

“เวลาสอนเรื่องรามเกียรติ์มันก็ต้องลงไปถึงเรื่องวิธีการแสดง โขน เสื้อผ้าโขน การแต่งกาย วิธีรำรำต่างๆ ก็ต้องสอนให้นักเรียนได้เข้าใจในตรงนี้ด้วย ซึ่งตรงนี้เองถือว่าการสอนภาษาไทยแล้วได้เรื่องศิลปวัฒนธรรมไปในตัว”

ไม่ประสงค์ระบุชื่อ

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยทั้งหมด ครูผู้สอนแสดงบทบาทต่างๆที่สะท้อนให้เห็นว่า นอกเหนือจากการสอนภาษาแล้ว วิชาภาษาไทยยังมีส่วนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและความเป็นไทยแก่ผู้เรียนได้ ดังสามารถแสดงจำนวนได้ตามตารางต่อไปนี้

ลักษณะที่แสดง	จำนวนครูที่พบในแต่ละระดับชั้น			
	ประถมต้น (เต็ม8)	ประถมปลาย (เต็ม8)	มัธยมต้น (เต็ม8)	มัธยมปลาย (เต็ม8)
ครูใช้เลขไทยทุกครั้งเมื่อสอน	8	8	8	8
ครูสามารถอ่านทำนองเสนาะได้	8	8	6	5
ครูสวมใส่ชุดไทย	8	8	7	8
วรรณคดีที่ส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรม	0	8	8	8

ตารางข้างต้นแสดงจำนวนครูในแต่ละระดับชั้นที่แสดงพฤติกรรมอันบ่งบอกว่าในการสอนภาษาไทย ครูมีส่วนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและความเป็นไทยแก่ผู้เรียน คือ ครูทุกคนใช้เลขไทยในการสอนทุกครั้ง ครูจำนวน 27 คน สามารถอ่านทำนองเสนาะให้นักเรียนฟังได้ ครูจำนวน 31 คน นิยมสวมชุดไทย และครูจำนวน 24 คน มีการใช้วรรณคดีที่ส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นสื่อการสอน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2. การรับรู้ของผู้เรียนต่อบทบาทของครูผู้สอน

จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ผู้เรียนจำนวน 150 คน เรื่องบทบาทของครูผู้สอนภาษาไทย พบว่าผู้เรียนมีการรับรู้ถึงบทบาทในด้านต่างๆของครูผู้สอนภาษาไทยที่ดังต่อไปนี้

2.1 บทบาทในด้านการถ่ายทอดความรู้ภาษาไทย

จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้เรียนไม่ทราบว่า การเรียนในวิชาภาษาไทยนั้นมีเนื้อหาที่แบ่งแยกออกเป็นตอนๆอย่างเด่นชัด โดยส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ว่า ในรายวิชาภาษาไทยครูผู้สอนจะสอนในเรื่องของวรรณคดีเป็นหลัก และมีเรื่องหลักภาษาแทรกเข้ามาเป็นระยะๆ ไม่พบว่ามีผู้เรียนที่พูดถึงเรื่องการสอนการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

“เทอมนี้หลักๆก็เรียนวรรณคดี ครูก็จะเล่าเรื่องให้ฟัง หรือบางทีก็ให้เราแปลกลอนอะไรพวกนี้ แล้วก็มีเรื่อง ประโยค ที่เพิ่งเรียนไปวันนี้ ครูขึ้นเรื่องใหม่ แต่ส่วนใหญ่ เท่าที่เรียนมาก็คจะเป็นเรื่องกลอน เรื่องนิทาน วรรณคดีต่างๆ พวกพระอภัยมณี รามเกียรติ์ อะไรพวกนี้”

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5

เมื่อสัมภาษณ์ผู้เรียนถึงเรื่องการถ่ายทอดความรู้ ผู้เรียนให้ความเห็นถึงบทบาทของครูผู้สอน ในด้านการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะที่หลากหลาย คือครูผู้สอนเป็นผู้ลงมือสอนด้วยตนเองอย่างเต็ม ความสามารถ ,ผู้สอนมักจะให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองโดยมีครูผู้สอนคอยดูแล ,ครูผู้สอนมักจะ ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนจากการทำแบบฝึกหัดเป็นจำนวนมากๆ ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

“เวลาครูสอน ครูจะชอบให้จับกลุ่มอภิปราย คือให้อ่าน เนื้อหาในหนังสือเรียน แล้วก็แบ่งกันจำแล้วก็ออกมาเล่าหน้า ชั้นเรียน”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่2

“ครูจะชอบส่งรายงานให้ไปหาภูเกิ้ลแล้วทำเป็น รายงานส่ง”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่2

“วิชานี้งานเยอะมาก ชอบให้เขียน ชอบให้จด บางที แบบฝึกหัดก็สี่ห้าหน้า”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1

“ครูจะชอบเล่าเรื่องให้ฟังในคาบ พอเล่าไปๆก็จะบอก
ว่าคำนั้นแปลว่าอะไรคำนี้แปลว่าอะไร”

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่3

2.2 บทบาทในการสอนคุณธรรม จริยธรรม

จากการสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การสอนคุณธรรมจริยธรรมของครูนั้น จะเกิดจากการทำผิดของผู้เรียน คือเมื่อผู้เรียนกระทำผิดครูก็จะลงโทษและมีการสั่งสอนนักเรียนให้ เห็นถึงข้อผิดพลาด โดยที่ผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า เวลาครูสอนภาษานั้นครูไม่ได้สอดแทรก คุณธรรมจริยธรรมผ่านการเรียนภาษาเลย

“ครูจะชอบเทศน์เวลาพวกเราทำผิด เช่นไม่ส่งการบ้าน
ไม่มีงานส่ง ก็จะชอบตำหนิเรื่องการขาดวินัย”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4

แต่การสัมภาษณ์ก็พบว่า มีผู้เรียนจำนวนหนึ่งแสดงทรรศนะให้เห็นว่า บทบาทของครูนอกจาก การสอนภาษาไทยแล้ว ยังมีการแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมผ่านการเรียนภาษา กล่าวคือ การเรียน วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ซึ่งนอกจากจะได้เรียนรู้เรื่องภาษาแล้ว นักเรียนได้เรียนเรื่องคุณธรรม จริยธรรมผ่านการสอนภาษาของครู

“ที่เรียนล่าสุดคือ มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ครูก็
ชอบพูดถึงเรื่องความกตัญญูเสมอตลอดทั้งเรื่อง เพราะ
เนื้อหากีเกี่ยวกับความรักของแม่ต่อลูก มีอยู่ครั้งหนึ่ง ครู
อธิบายศัพท์คำว่ากตัญญูว่าแปลว่าอย่างนี้ๆ พวกหนูถึงกับรู้
ซึ่งในรสพระธรรม นึกว่าเรียนวิชาพระพุทธ”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่5

2.3 บทบาทในการเป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์ความเป็นไทยแก่ผู้เรียน

เมื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการอนุรักษ์ความเป็นไทยให้แก่ผู้เรียนส่วนใหญ่จะให้ความเห็นในประเด็นการใช้เลขไทยเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากผู้เรียนในทุกระดับชั้นจะถูกกวัดขังโดยครูผู้สอนให้ใช้เลขไทยโดยมีครูผู้สอนเป็นแบบอย่างในการใช้เลขไทยให้นักเรียนดูจนเกิดความเคยชิน

“เวลาเรียนกับครูต้องเขียนเลขไทยเสมอ เพราะเวลาส่งสมุดถ้าเขียนเลขอารบิกครูจะหักคะแนน”

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4

“หนูเห็นตามซีที ตามข้อสอบ ครูก็ใช้เลขไทยตลอดคะ จนบางครั้งมันจะขัดตา แบบตัวเลข บางอย่างหนูก็เคยชินกับการเขียนอารบิก เช่นเวลาเขียนเบอร์โทรศัพท์ หรือเวลามีตัวเลขปนกับตัวอักษรภาษาอังกฤษ แต่ครูเขาก็ใช้เลขไทยตลอดเลยคะ”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่6

มีจำนวนไม่น้อยที่ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยกยอรรณคดีที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมาสอนนักเรียนผ่านการเรียนภาษาไทยของครูผู้สอน ซึ่งวรรณคดีที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมตามคำสัมภาษณ์ของผู้เรียนคือเรื่อง รามเกียรติ์ เพราะผู้เรียนแสดงความคิดเห็นว่าครูสอนเรื่องรามเกียรติ์โดยเปิดวีดิโอการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ให้ผู้เรียนดู ทำให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาไทยผ่านศิลปะการแสดง

“เคยเรียนเรื่องรามเกียรติ์ตอน ม.สอง ครับ ครูก็เอาคลิปโขน รามเกียรติ์มาให้ดู พอดูแล้วก็ทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องมากกว่าอ่านเอง แล้วยังได้เห็นอะไรสวยๆงามๆหลายอย่างด้วย”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3

3. การรับรู้ของครูผู้สอนภาษาไทยต่อความสามารถในการสื่อสาร

ในด้านความสามารถในการสื่อสาร ตามแนวคิดของ Kim (2001) ซึ่งแบ่งความสามารถทางการสื่อสารเป็น 2 ส่วน คือความสามารถที่มาจาก “คุณลักษณะภายในตัวผู้สื่อสาร” และ “ความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับคู่สื่อสาร” จากการสัมภาษณ์พบผลดังต่อไปนี้

3.1 คุณลักษณะภายในตัวผู้สื่อสาร

จากการสัมภาษณ์ครูภาษาไทยพบว่าผู้เรียนรับรู้คุณลักษณะภายในตัวครูผู้สอนต่อไปนี้ ที่สัมพันธ์กับความสามารถในการสื่อสาร

เพศจากการสัมภาษณ์พบว่า เพศของผู้สอนมีผลต่อการสื่อสารในการสอนวิชาภาษาไทยแตกต่างกันในแต่ละระดับชั้น คือ ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ครูผู้สอนในระดับนี้ต่างให้ความเห็นว่า นักเรียนชื่นชอบและสนใจครูผู้สอนที่เป็น “เพศหญิง” มากกว่า “เพศชาย” เพราะนำเสียงของครูผู้หญิงส่งเสริมให้นักเรียนสนใจในการเรียนมากกว่าผู้ชาย เช่นการเล่านิทาน การอ่านกลอน หรือการร้องเพลงให้นักเรียนฟัง ซึ่งครูได้ให้สัมภาษณ์ว่าเด็กจะเกิดทักษะการฟังที่คุ้นชินกับเสียงของครูผู้หญิงมากกว่า

“...เด็กประถมจะเห็นเราเป็นเหมือนแม่ ซึ่งส่วนใหญ่เด็กจะรักครูที่เป็นผู้หญิง คงจะคิดว่าไม่ต่างอะไรกับแม่เขา เราก็ใช้ข้อดีตรงนี้มาเป็นตัวเสริมในการสอน คือ เขาจะเชื่อฟังเรา เคารพเรา รักเรา เวลาเราสอนอะไรก็จะง่ายขึ้น เพราะเขาฟังเรา อีกอย่างคือลักษณะของเพศหญิงเวลาสอนอะไรมันจะน่าเรียนรู้ เช่นเราเล่านิทานให้เด็กฟังมันก็น่าฟังกว่าผู้ชายหรือบางที่เราอ่านกลอน หรือร้องเพลง ส่วนใหญ่เด็กก็จะคุ้นหูกับเสียงผู้หญิง...”

นิทรา แซ่เฮ้ง

20 มิถุนายน 2559

ส่วนครูที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะให้ความเห็นว่า นักเรียนจะให้ความเคารพยำเกรงครู “เพศชาย” มากกว่า “เพศหญิง” โดยให้เหตุผลว่า ลักษณะของเพศชายจะดูเคร่งครึมส่งผลให้ภาพลักษณ์ดูดี ทำให้นักเรียนเคารพยำเกรง จึงทำให้พบว่า ครูผู้ชายหลายคนกล่าวว่า ครูที่เป็นเพศชายเหมาะแก่การสอนหลักภาษาไทย เพราะเป็นทฤษฎี และเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจริงจัง ด้วยลักษณะของเนื้อหาที่นักเรียนต้องอาศัยการจำเป็นอย่างมาก หากได้เรียนกับครูเพศชายแล้ว จะทำให้นักเรียนตั้งใจและเรียนหลักภาษาได้ดีขึ้น ดังตัวอย่างที่ได้สัมภาษณ์คือ

“...เด็กนักเรียนในวัยนี้จะกลัวครูผู้ชาย เพราะครูผู้ชายส่วนใหญ่นักเรียนจะกลัว แต่ก็มีครูผู้ชายที่ไม่ดุนะ แต่ดูจากภายนอกแล้ว ยังไงเด็กก็ไม่กล้าออกฤทธิ์กับครูผู้ชายมากเท่าไร ผิดกับครูผู้หญิง ที่ดูยังไงก็ตาม เขาก็ไม่กลัว จึงเกิดข้อดีคือ เวลาเราสอนเรื่องอะไรที่ยากๆ เรื่องที่จะต้องเอาไปใช้สอบ เด็กจะตั้งใจเรียนกับเรา เช่นหลักภาษาไทย เป็นต้น อย่างนี้คือเขาจะตั้งใจเรียนเพราะเรา...”

รังสรรค์ สมอารีย์

15 มิถุนายน 2559

ในขณะที่ครูผู้สอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กล่าวว่า เพศของครูไม่ได้มีผลใดๆต่อการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพราะนักเรียนในช่วงมัธยมศึกษาตอนปลายมีภาวะที่โตใกล้จะเป็นผู้ใหญ่ นักเรียนส่วนมากรับรู้ว่าการเรียนกับครูไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตามจะไม่มี ความต่างกัน เพศจึงไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารของครูในการสอนนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอีกทั้งวิธีการสอนที่ขัดกับเพศของตนเอง เช่น การที่ครูเพศชาย ต้องอ่านทำนองเสนาะ ซึ่งโดยมากแล้วเพศชายจะไม่สามารถทำได้ ก็ปรากฏพบว่าครูมีการใช้สื่อแทนตัวครูเพื่อสอนในเรื่องนั้น เช่นการให้ดูคลิปวิดีโอ เป็นต้น

“...เวลาสอน ม.ปลาย เด็กที่โตแล้วจะไม่สนใจว่าครูนั้นเป็นเพศอะไร มันขึ้นอยู่กับว่าครูคนนั้นสอนดีหรือไม่ เด็ก ม.ปลายจะคิดอย่างนั้นมากกว่า...”

สมศักดิ์ เพิ่มเต็ม

19 มิถุนายน 2559

อายุจากการสัมภาษณ์พบว่า อายุของครูผู้สอนภาษาไทย มีผลต่อการสื่อสารของครู กล่าวคือ ครูผู้สอนอายุน้อยๆจะปฏิสัมพันธ์ได้ดีกับนักเรียนในระดับประถมศึกษาแต่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่าผู้สอนมีความมั่นใจในการสื่อสารที่น้อยลงเพราะวิตกกังวลกับเนื้อหาที่ต้องถ่ายทอดและสภาพแวดล้อมของการสอนในระดับชั้นมัธยมก็ส่งผลให้ผู้สอนที่มีอายุน้อยซึ่งขาดประสบการณ์สอนยัง วิตกกังวล

“...ให้พูดตรงๆคือกลัวเด็ก มัธยม สอนแล้วไม่สบายใจเลย คือถ้าให้พูดคุยข้างนอกโอเค สอนเล่นๆ สอนเสริมคือโอเค แต่ถ้าให้สอนแบบจริงจัง รู้สึกว่ามันยาก เรายังอ่อน ประสบการณ์ แล้วเด็กประถม ก็สอนง่ายกว่า พูดกันง่ายกว่า สอนแล้วสบายใจกว่า รู้สึกว่าการสอนมัธยมทำให้เราลำบาก ใจ แต่ถ้าเลือกไม่ได้ ให้ไปสอนมัธยมก็ต้องสอน แต่ถ้าเลือก ได้ขอเลือกสอนประถมจะดีกว่า สบายใจกว่า...”

กิตติชัย เห่งแจ้ง

15

มิถุนายน 2559

ในขณะที่ผู้สอนที่มีอายุมาก ส่วนใหญ่จะลดการสื่อสารด้วยวัจนภาษาลง และใช้วัจนภาษา เช่น สายตา ท่าทาง การเงยสียง ที่มากขึ้น โดยให้สัมภาษณ์ว่าการเลือกพูดเท่าที่จำเป็นเป็นการสร้าง ภาพลักษณ์ให้ตนดูเป็นผู้นำเคารพสมวัยกว่าการที่จะโต้ตอบกับนักเรียน อีกทั้งครูผู้สอนที่มีอายุมาก ส่วนใหญ่ยังรู้สึกไม่กล้าแสดงออก เช่น ไม่อ่านทำนองเสนาะให้เด็กนักเรียนฟัง หรือไม่กล้าแสดง บทบาทสมมุติให้นักเรียนดู แต่พยายามหาวิธีอื่นเพื่อสื่อสารให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่สอนแทน

“...ตัวครูก็แก่แล้ว จะให้ไปโลดโผนแบบครูสาวๆก็ไม่ได้ เด็ก มันจะขำเอา ถ้าเป็นเมื่อก่อนคือสอนแล้วออกท่าทางเต็มที แต่พออายุเยอะต้องลดตีกีรลง แต่เราก็หาอย่างอื่นมา ทดแทนนะ อย่างตอนนี้เล่นละครเล่านิทานให้เด็กดูไม่ได้แล้ว ก็หาคลิปจากในยูทูปมาเปิดแทนที่เราจะเล่นเอง...”

วีรยุทธ์ กลิ่นสว่าง

21 มิถุนายน 2559

ทัศนคติต่อการสอนภาษาไทย จากการสัมภาษณ์พบว่าในด้านทัศนคติต่อวิชาภาษาไทยมีสองส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ ทัศนคติต่อวิชาภาษาไทย และทัศนคติต่อระดับชั้นที่ได้รับมอบหมายให้สอน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าด้านทัศนคติต่อวิชาภาษาไทยนั้น ครูทุกท่านมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย เพราะเชื่อมโยงจากการเลือกเรียนในระดับอุดมศึกษา จนเกิดเป็นความเคยชิน และการที่อยู่กับภาษาไทยมานานจึงเกิดทัศนคติในทางบวกต่อการสอนวิชาภาษาไทย

“...ตอนแรกก็รู้สึกชอบทุกวิชา แต่พอแอดมิทชั่นติดเอก
ภาษาไทย ก็เฉยๆนะ แต่พอเรียนไป เราอยู่กับมันจนเกิด
ความเคยชิน รู้สึกว่ามันเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเราไปแล้ว ทำ
ให้ทุกวันนี้รู้สึกว่าการเรียนวิชาอื่นๆเป็นเรื่องยาก แล้วภาษาไทยเป็น
วิชาที่ง่าย ไปเลย...”

ณัฐวัฒน์เลิศวรราชสิทธิ์

21 มิถุนายน 2559

จากการสัมภาษณ์ก็พบว่าครูหลายท่านมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการสอนภาษาไทยในด้านส่วนที่เป็นระดับชั้นที่ได้รับมอบหมายให้สอน กล่าวคือ ครูโดยส่วนมากไม่สามารถเลือกระดับชั้นที่ตนเองอยากสอนได้ ส่งผลให้เมื่อไปสอนจริงแล้ว เกิดความกังวล หรือแสดงความสามารถออกมาดีไม่เท่าที่ควร ดังคำให้สัมภาษณ์คือ

“...ตอนมาบรรจุแรกๆ เขาก็ให้เราสอน ม.2 เลย ให้เรามา
แทนอาจารย์คนเก่าที่เกษียณไป ทั้งๆที่เนื้อหา ม.2 ค่อนข้าง
ยาก มีหลายเรื่องที่เราไม่ถนัด เราก็ไม่สามารถที่จะพูดอะไร
ได้ เพราะเราเป็นเด็กใหม่ เขาแค่บอกมาว่า อยู่ๆไปก็ค่อย
ขยับขยายไปสอน ม. อื่นๆ ถ้ามีโอกาส แต่ตั้งแต่วันนั้นถึง
วันนี้ ก็ไม่มีที่ท่าว่าจะได้สอน ม. อื่นๆ เลย ซึ่งถ้าถามว่า ถ้า
เลือกได้ จะเลือกสอน ม. อะไร คือจริงๆ ชอบการพูด อยาก
สอนวิชาการพูด ม.4 แล้วก็วิชาการคณิตมรดก ชั้น ม.5 ถ้า
เป็นไปได้นะ...”

นุชรี ขนานแข็ง

19 มิถุนายน 2559

ทัศนคติต่อองค์กร โรงเรียนที่ครูผู้สอนสังกัดก็มีผลต่อการสื่อสารเพื่อการสอนภาษาไทย กล่าวคือ โรงเรียนของครูผู้สอนภาษาไทยบางท่านมีเป้าหมายของโรงเรียนที่เน้นความเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์อย่างชัดเจน ส่งผลให้บทบาทของวิชาภาษาไทยลดลง ก็จะส่งผลให้ครูผู้สอนภาษาไทยในโรงเรียนนั้นแสดงศักยภาพได้ไม่เต็มที่ การเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทยก็จะไม่โดดเด่น ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าครูมีความท้อแท้และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียนที่ตนสังกัด จึงเป็นหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้บทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูในโรงเรียนนั้นๆลดน้อยลง

“...นโยบายของโรงเรียนนี้ชัดเจนอยู่แล้วว่าเน้นวิทย์-คณิต ทั้ง ม.ต้นและม.ปลาย วิชาภาษาไทยจึงเป็นวิชาที่มีความสำคัญรอง เป็นลูกเมียน้อย เวลาที่มีกิจกรรมในโรงเรียน ถ้าเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เขาจะใช้เวลาเต็มที่ แต่พอเวลาเป็นกิจกรรมวันภาษาไทย เขาให้เวลาเราน้อย ซึ่งจริงๆแล้วทุกวิชาก็มีความสำคัญเท่าๆกัน ควรจะให้ความสำคัญที่เท่าเทียมกัน หรือให้จุดยืนกับวิชาที่เราสอนบ้าง ไม่ใช่ลดบทบาทเราแบบนี้...”

อัมพิกา เสนาวงศ์

19 มิถุนายน 2559

ปัจจัยต่างๆที่เป็นลักษณะภายในตัวผู้ส่งสารที่ส่งผลต่อความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย ทุกปัจจัยมีผลอย่างยิ่งต่อความสามารถในการสื่อสารของครู ทั้งเพศ อายุ ตลอดจนภูมิหลังของผู้สอน เหล่านี้เป็นสิ่งที่ส่งผลให้ครูผู้สอนภาษาไทยคนนั้นๆสามารถสื่อสารได้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ตลอดจนทัศนคติในด้านต่างๆที่ส่งผลให้ต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยและสำคัญยิ่งคืออิทธิพลต่อตัวครูผู้สอนเองซึ่งเป็นผู้ส่งสารในบริบทการสื่อสาร และตัวผู้รับสารซึ่งในที่นี้คือนักเรียน

3.2 ความสามารถในการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์

ความสามารถในเชิงปฏิสัมพันธ์ในที่นี้หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารที่เกิดจากทักษะการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยกับผู้เรียนทั้งในขณะทำการเรียนการสอนและการปฏิสัมพันธ์นอกห้องเรียนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆ ดังนี้

ความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง พบว่าครูผู้สอนภาษาไทยมีการใช้กลยุทธ์ในการสื่อสารดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การบรรยาย จากการสัมภาษณ์พบว่าครูทุกคนมีทักษะการบรรยายเพื่อการสอน ซึ่งวิธีการบรรยายเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาเป็นอย่างดีนั้น ครูผู้สอนได้ใช้วิธีการดังต่อไปนี้

-**ใช้การบรรยายโดยการยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมชัดเจน** จากการสัมภาษณ์พบว่าวิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ครูเน้นการบรรยาย ซึ่งการที่ครูจะอธิบายสิ่งใหม่ๆ เช่นคำใหม่นั้น ครูจะต้องให้ความหมายที่อธิบายง่ายและใช้การยกตัวอย่างที่ชัดเจน

“วิชาภาษาไทยเป็นวิชาอธิบาย เพราะมันจะมีคำต่างๆที่นักเรียนไม่รู้ วิธีการหรือหลักต่างๆที่ก่อนที่จะทำการฝึกฝนนั้น นักเรียนต้องเรียนรู้จากคำอธิบายของครู ซึ่งหากครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจง่าย เห็นภาพชัดเจน คิดเชื่อมโยงในหัวได้ ก็จะง่ายต่อการเรียนรู้ของนักเรียน”

สุทาร์ตน์ อ่วมอุไร

19 มิถุนายน 2559

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

-**ใช้รูปภาพที่น่าสนใจประกอบการบรรยาย** จากการสัมภาษณ์พบว่าในการสอนผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา ครูผู้สอนทุกมีการเลือกใช้รูปภาพ โดยจะต้องคัดเลือกภาพที่น่าสนใจ คือสามารถจูงใจผู้เรียนให้สนใจตามได้ และต้องเป็นภาพที่ผู้เรียนดูแล้วเข้าใจง่าย ซึ่งคุณสมบัติของภาพในลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนคล้อยตามสิ่งที่ครูสอนและเกิดความเข้าใจจากการเห็นตัวอย่างซึ่งเป็นภาพ

“บางที่นักเรียนไม่เข้าใจหรือกว่าฉัตรเป็นอย่างไร ต่าง
อย่างไรกับร่ม ถ้าครูไม่มีภาพประกอบ พูดว่า นี่นะนักเรียน
ฉัตรก็เป็นร่มอย่างหนึ่งที่ใช่กาง มันจะคล้ายๆร่มที่เรากาง แต่
มันต่างกัน นี่ถ้าพูดแบบนี้ นักเรียนก็ยังคงงงๆอยู่ แต่ถ้าครูมี
รูปสองรูปเปรียบเทียบให้เห็นเลย รูปหนึ่งฉัตรรูปหนึ่งร่ม
นักเรียนก็จะอ้อโดยทันที”

นุชรี ขนานแข็ง

19 มิถุนายน 2559

-ใช้โปรแกรมนำเสนอประกอบการบรรยาย จากการสัมภาษณ์พบว่าครู
หลายท่านใช้โปรแกรมนำเสนอประกอบการบรรยาย ซึ่งพบมากในการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษา โดย
ครูให้สัมภาษณ์ว่าการใช้โปรแกรมนำเสนอจะทำให้ผู้สอนสอนง่ายขึ้น และทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกลัว
ความรู้ที่ได้รับนั้นเป็นเรื่องที่หนักจนเกินไป เพราะคำบรรยายในโปรแกรมนำเสนอที่ครูผู้สอนเลือกมา
เสนอนั้นมีลักษณะสั้นกระชับ ไม่เยิ่นเย้อ ต่างจากการศึกษาจากในหนังสือ ส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจในองค์
ความรู้ได้ง่ายกว่า

“ข้อดีของพาวเวอร์พ้อยท์คือทำให้เราบรรยายได้ง่ายขึ้น อีก
อย่างนักเรียนจะชอบดูจากซีทที่ครูปรีนท์ให้จากพาวเวอร์
พ้อยท์มากกว่า เพราะสั้นๆ มีแต่หัวข้อ สมมติว่าจะพกพาไป
อ่านสอบก็ง่ายกว่าการที่จะพกหนังสือมาก เพราะพื่อว่า
หนังสือเรียนเด็กเดี๋ยวนี้มีแต่น้ำ”

อภิสิทธิ์ แก้วประเสริฐ

25 มิถุนายน 2559

-ระยะเวลาในการบรรยายที่ไม่นานจนเกินไป จากการสัมภาษณ์พบว่าครูส่วนใหญ่จะไม่ใช้เวลาในการบรรยายที่เต็มเวลาการสอน โดยครูให้เหตุผลว่า การใช้เวลาไปกับการบรรยายอย่างเดียวนั้นจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความเบื่อ อีกทั้งต้องคำนึงถึงลักษณะผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยว่าสามารถรับความรู้เหล่านั้นได้มากน้อยเพียงใด ประกอบกับวิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่มีเนื้อหามาก แต่เนื้อหาในแต่ละหัวข้อนั้นสามารถทำให้กระชับรัดกุมได้ การกำหนดระยะเวลาในการบรรยายที่เหมาะสมจะส่งผลให้ครูผู้สอนบรรยายได้โดยไม่มีอุปสรรค และผู้เรียนก็จะได้รับความรู้ภาษาไทยที่เพียงพอจะจดจำและเข้าใจเนื้อหาได้

“ถ้าสอนมากไปเด็กเครียดนะคะ คือเราพยายามที่จะบรรยายแบบพอดีๆ หนึ่งครั้งก็แค่หนึ่งหัวข้อ สองหัวข้อเท่านั้น ถ้าหนึ่งบทก็ต้องแบ่งหัวข้อย่อยๆสอนหลายๆครั้ง ถ้าทำแบบนี้นักเรียนจะเข้าใจง่ายกว่าเรียนที่เดียวหนึ่งบทแล้วพูดแบบภาพกว้างๆ แบบนี้เด็กจะไม่เข้าใจ แต่ก็มีนะครูประเภทที่ว่าอัดเนื้อหา เร่งสอนทั้งคาบ มาถึงก็เริ่มสอนเลย บรรยายแบบเต็มเวลา ทำแบบนี้สมองนักเรียนจะล้า แล้วยังเป็นคาบบ่าย ที่นักเรียนเหนื่อยมาทั้งวันแล้วนะ พี่ว่าแบบนี้ก็สูญเปล่า พูดไปเด็กก็ไม่ได้อะไร”

จิตวรรณ อุณาท

15 มิถุนายน 2559

กลยุทธ์ที่ 2 การใช้เทคนิคช่วยจำ จากการสัมภาษณ์พบว่าครูผู้สอนบางท่านจะมีเทคนิคเพื่อช่วยในการจำแก่นักเรียน ทั้งในรูปแบบของเพลง หรือการให้นักเรียนจำคำสำคัญ ซึ่งจะประโยชน์ทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหา และสามารถนำเนื้อหาที่ตนจำได้นั้นไปใช้ในชีวิตจริง ทั้งในการต่อยอดทางการศึกษาหรือใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

-มีเพลงประกอบการจำ ครูบางท่านมักจะมีเพลงหรือกลอนเพื่อช่วยให้นักเรียนจดจำลักษณะของเนื้อหาในส่วนต่างๆได้ดี เช่น วิธีการจำอักษรสามหมู่ เพลงที่เกี่ยวกับอักษร

บาลี-สันสกฤต เป็นต้น โดยครูให้สัมภาษณ์ว่า การใช้ทำนองมาประกอบการจำจะสามารถทำให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาได้ดีกว่าการท่องจำแบบปกติ

“เราเคยได้ยิน ไก่จิกเด็กตายบนปากโอ่ง อันนี้ทุกคนรู้จัก ให้เด็กจำแบบนี้ก็จะสามารถจำได้จนวันตายว่าอักษรกลาง มีไก่จิกเด็กตายบนปากโอ่ง มันดีกว่าการท่องแบบปกติ มานั่งจำทีละตัว ทีนี้มันก็เป็นข้อดีคือว่าเด็กจะจดจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ถ้าเราใส่ทำนองเข้าไป”

วิรัชทร ศุภรสิงห์

15 มิถุนายน 2559

-สร้างคำสำคัญให้เด่นชัด(key word) ครูหลายท่านให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อสอนภาษา หลายๆเรื่องจะต้องใช้การวิเคราะห์ที่ค่อนข้างยาก ครูจึงใช้วิธีการให้นักเรียนสังเกตคำสำคัญ โดยครูมักจะบอกนักเรียนเสมอว่าให้จำที่คำต่างๆเพื่อเป็นสัญลักษณ์ให้หมายรู้

“เวลาเรียนเรื่องภาพพจน์อุปมา มันจะมีคีย์เวิร์ดอยู่ในแบบฝึกหัดให้กลอนมา มันจะเด่นชัดเลยว่า ถ้าในกลอนนี้มีคำว่า ดุจ ดั่ง คล้าย อะไรพวกนี้ กลอนวรรคนั้นจะเป็นภาพพจน์แบบอุปมา ดังนั้นครูจึงต้องสอนให้นักเรียนจำคีย์เวิร์ดแล้วสังเกตคีย์เวิร์ดในข้อสอบ”

กิตติชัย แห่งแจ้ง

15 มิถุนายน 2559

กลยุทธ์ที่ 3 การฝึกฝน เนื่องจากการเรียนภาษาต้องอาศัยการฝึกฝนบ่อยๆให้เกิดการทำซ้ำๆจนเกิดความเคยชิน จากการสัมภาษณ์พบว่าครูประสบปัญหาการมีผู้เรียนในระดับความรู้ที่หลากหลาย ครูผู้สอนภาษาไทยจึงใช้วิธีการเพื่อฝึกฝนผู้เรียนให้มีทักษะที่เพิ่มขึ้นตามศักยภาพของตน โดยใช้วิธีดังต่อไปนี้

-แบบฝึกหัดต้องมีทั้งความยากง่าย โดยในแบบฝึกหัดหนึ่งชุดจะต้องมีทั้ง
ข้อที่ยาก ปานกลาง และง่าย ซึ่งครูจะออกแบบเป็นสองลักษณะคือ ไล่ระดับจากง่ายไปยาก และสลับ
ยากง่ายให้ปะปนกันไป

“แบบฝึกหัดจะต้องมีความยากง่าย เพื่อว่า สมมุติว่าทำข้อ
ง่ายๆเด็กก็จะมีกำลังใจในการทำ ให้รู้สึกว่แบบฝึกหัดมี
ความง่าย และต้องมีข้อยากๆด้วย เพื่อเพิ่มระดับความรู้ของ
นักเรียนเอง ซึ่งในวิชาภาษาไทยนั้นสามารถทำได้ เพราะ
สามารถออกแบบแบบฝึกหัดให้มีความหลากหลายได้”

พิมพ์สิทธิ์ พันธุ์มณี

18 มิถุนายน 2559

-แยกฝึกระหว่างนักเรียนเก่งกับนักเรียนอ่อน แบบฝึกหัดหรือแบบฝึก
ปฏิบัตินั้นต้องมีหลายแบบ ไว้สำหรับนักเรียนที่เรียนเก่งและเรียนอ่อน เพื่อเป็นการฝึกนักเรียนให้
สามารถฝึกฝนได้ตามกำลังความสามารถของตน โดยการสัมภาษณ์พบว่าครูผู้สอนจะมีการทดสอบ
ผู้เรียนก่อนเรียน เพื่อวัดระดับความสามารถ ทำให้สามารถเลือกแบบฝึกหัดให้นักเรียนฝึกฝนได้ตรง
กับความสามารถของตน

“เวลาเราฝึก เราจะรู้ว่าเด็กคนไหนเก่งคนไหนอ่อน เพราะ
เรารู้จักเด็กแล้ว ถ้าไม่รู้จักก็ทำการทดสอบก่อนก็ได้ ทีนี้พอ
เรารู้สภาพนักเรียนแล้วเราก็สามารถเลือกแบบฝึกหัดให้กับ
นักเรียนได้ฝึกได้”

ปทุมพร กาญจนอัคร์

20 มิถุนายน 2559

กลยุทธ์ที่ 4 การสื่อสารสองทาง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ส่งสาร นอกเหนือจากการที่ครูผู้สอนเป็นผู้ส่งสารนั้นจะส่งผลให้ผู้เรียนและผู้สอนเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ซึ่งส่งผลดีต่อความเข้าใจในการเรียน

-เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอความรู้ที่ได้รับ โดยครูส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ว่า ครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนออกมาอภิปรายองค์ความรู้ว่านักเรียนได้รับความรู้อะไรบ้างต่อการเรียนในครั้งนั้นๆ

-ให้ผู้เรียนได้ซักถามเป็นระยะ โดยครูทุกคนจะใช้คำที่พูดว่า “นักเรียนคนไหนมีคำถามจะถามไหมคะ/ครับ” เป็นคำถามนำ ซึ่งมีครูหลายคนให้ความเห็นว่านักเรียนส่วนมากไม่กล้าที่จะซักถามและปฏิสัมพันธ์กับครู ครูจึงต้องใช้การถามนำ หรือหวานล่อมให้ผู้เรียนได้มีความกล้าที่จะถาม เพื่อจะให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและเป็นการทราบผลตอบรับว่าผู้เรียนเรียนไปแล้วได้ความรู้มากน้อยแค่ไหน มีส่วนใดที่ครูต้องเพิ่มเติมให้อีก

-ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียน จากการสัมภาษณ์พบว่าครูหลายท่านเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบชั้นเรียน เช่น การให้โอกาสเลือกวรรณคดีที่สนใจในการศึกษาร่วมกัน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกลำดับเรื่องของการเรียนว่าจะเรียนเรื่องใดก่อนหลัง เพราะวิชาภาษาไทยนั้นมีลักษณะเนื้อหาที่เป็นเรื่องที่สามารถจบได้ในตอนสั้นๆ ไม่พบว่าเนื้อหาเกี่ยวข้องเป็นลำดับ จึงสามารถสลับเรื่องโดยไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับก่อนหลังได้

กลยุทธ์ที่ 5 ใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน

-ให้นักเรียนที่เรียนเก่งดูแลนักเรียนที่เรียนอ่อน การสอนในหนึ่งชั้นเรียน ครูผู้สอนให้สัมภาษณ์ว่าจะมีทั้งนักเรียนเก่งและนักเรียนอ่อน ซึ่งผู้เรียนในระดับความรู้ที่แตกต่างกันสามารถให้ความช่วยเหลือกันและกันได้ อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือผู้อื่นเป็นจิตอาสาที่ดีอีกด้วย

-ให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปสอนผู้อื่น การสัมภาษณ์พบว่าธรรมชาติของการเรียนภาษาไทยนั้นผู้ที่สามารถสอนได้คือผู้ที่เกิดทักษะนั้นแล้ว ดังนั้นหากใครเกิดทักษะแล้วก็สามารถสอนให้ผู้เรียนคนอื่นๆเกิดทักษะเหมือนตนได้เช่นเดียวกับที่ครูสอน

ความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนและเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย จากการสัมภาษณ์ครูพบว่าครูใช้กลยุทธ์ในการสื่อสารดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การใช้สื่อการสอนพบว่า ครูสอนภาษาไทยทุกคนมีการใช้สื่อการสอน โดยลักษณะของสื่อการสอนที่ครูเลือกใช้นั้นมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับช่วงวัยของผู้เรียน ซึ่งสื่อการสอนนอกจากจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ที่มากขึ้นแล้ว สื่อการสอนยังสามารถทำให้การเรียนภาษาไทยมีความสนุกสนานและทำให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีมากขึ้นอีกด้วย โดยจากการสัมภาษณ์พบว่าการทำสื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานนั้น ครูผู้สอนได้ใช้วิธีดังต่อไปนี้

-ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน จากการสัมภาษณ์พบว่า ครูหลายคนมีการใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อการสอน เช่นการเปิดวิดีโอ การให้นักเรียนได้ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสื่อสารกับครูผ่านโปรแกรมต่างๆตลอดจนการให้นักเรียนได้ใช้คอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงานส่งครู เป็นต้น ซึ่งการใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนนั้นจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนเพราะเป็นวิธีที่ให้ความรู้และความบันเทิงแก่ผู้เรียนไปในตัว อีกทั้งยังเป็นสื่อที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนไม่รู้สึกรำคาญกับเรื่องที่ครูสอน

“การใช้คอมพิวเตอร์มันทำได้หลายแบบ ครูอาจจะเปิดคลิปวิดีโอเรื่องต่างๆให้ดูก็ได้ อันนี้คือเด็กจะได้เห็นครูคนอื่นที่สอนเขา นอกจากครูจริงๆในห้อง หรือจะให้นักเรียนทำผลงานจากคอมพิวเตอร์ก็ได้ อันนี้นักเรียนก็จะไม่เบื่อกับการจะต้องมานั่งขีดๆเขียนๆ จดสมุด นักเรียนก็จะสนุกมากขึ้น สนใจภาษาไทยมากขึ้น สื่อสมัยนี้ก็มีมากมาย”

กนกอร อุ่นสถานนท์
15 มิถุนายน 2559

-ใช้สื่อที่ผู้เรียนสามารถสัมผัสได้ จากการสัมภาษณ์พบว่า ครูที่ใช้สื่อที่ผู้เรียนสามารถสัมผัสได้จะมีแรงจูงใจต่อผู้เรียนให้สนใจในเรื่องที่เรียนและผู้เรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียนในครั้งนั้น เช่น ครูสอนวรรณคดีเรื่องกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน ครูก็มีตัวอย่างอาหารของจริงให้นักเรียนดู ครูสอนเรื่องรามเกียรติ์แล้วเอาหัวโขนตัวละครต่างๆมาให้

นักเรียนดู ครูสอนเรื่องคำโดยใช้บัตรคำ เป็นสิ่งที่จับต้องได้ ก็จะมีความน่าสนใจกว่าการเขียนคำบน กระดาน นักเรียนก็จะเกิดความสนใจและสนุกสนานไปกับการเรียน

“สื่อที่นักเรียนสามารถจับต้องได้เป็นสิ่งที่ทำให้เขาสนใจ บางครั้งครูก็ต้องแบกอุปกรณ์ต่างๆมากมายให้นักเรียนได้ดู คือบางทีก็ลำบาก แต่ก็ต้องยอม ไม่อย่างนั้นนักเรียนจะไม่เห็นของจริง นักเรียนจะได้จับต้อง เวลาเรียนก็จะเบื่อ แต่ถ้า มีของมาล่อ นักเรียนก็จะสนใจมากขึ้น”

เสาวลักษณ์ ศรีภักดี

14 มิถุนายน 2559

-เทคโนโลยีที่ทันสมัย ครูหลายท่านให้สัมภาษณ์ว่าเทคโนโลยีที่มีความ พร้อมจะช่วยให้ครูสามารถสอนภาษาไทยได้สนุกยิ่งขึ้น และสร้างความน่าสนใจให้กับเนื้อหาที่สอนได้ มากกว่าการที่ครูไม่ใช้เทคโนโลยีในการสอน โดยพบว่าครูหลายท่านใช้กระดานอัจฉริยะเป็นสื่อการ สอน หลายท่านใช้ห้องปฏิบัติการทางคอมพิวเตอร์เป็นห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนในห้องเรียนที่ ทันสมัย

“โรงเรียนเรามีสมาร์ทบอร์ด ข้อดีคือ กระดานเป็นระบบ คอมพิวเตอร์ สามารถเปิดรูปเปิดสไลด์ได้ ในขณะเดียวกัน สามารถเขียนไปในนั้นได้เลย ซึ่งเจ้าสมาร์ทบอร์ดนี้ พอเอามาสอนนักเรียนแล้ว มันเกิดภาพเกิดสีสัน เกิดการ เคลื่อนไหว นักเรียนเห็นแล้วชอบ สนุกสนาน อยากจะเรียน ด้วยสมาร์ทบอร์ดบ่อยๆ เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ในการเรียนได้ดี”

สมศักดิ์ เพิ่มเต็ม

19 มิถุนายน 2559

กลยุทธ์ที่ 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การสัมภาษณ์พบว่า การสอนโดยใช้กิจกรรมต่างๆประกอบการเรียนรู้จะสามารถทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อในการเรียนภาษาไทย มากกว่าการบรรยายของครู โดยการสัมภาษณ์ครูภาษาไทย พบว่าครูมีการใช้กิจกรรมต่างๆดังตัวอย่างที่พบต่อไปนี้

-ใช้เกมในการสอนจากการสัมภาษณ์พบว่า ครูมีเกมหลายรูปแบบให้นักเรียนเล่น โดยเกมที่ใช้จะเป็นเกมส่งเสริมการเรียนรู้ ลักษณะความยากง่ายจะสัมพันธ์กับช่วงวัย มีทั้งเกมที่ให้นักเรียนแข่งขันกันเอง และเกมที่เล่นกันเป็นกลุ่ม โดยเกมที่ใช้มีทั้งแบบเป็นเกมที่ใช้เล่นแล้วให้ผลคือนักเรียนได้ความรู้ภาษาไทยด้วย เช่น เกมต่ออักษร เกมใบ้คำ เกมทายสำนวนสุภาษิตจากรูปภาพ เป็นต้น

-กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน จากการสัมภาษณ์พบว่า นอกจากการสอนภายในห้องเรียนแล้ว ครูผู้สอนภาษาไทยยังมีการใช้แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนเพื่อสอนภาษาไทยอีกด้วย เช่น การนำนักเรียนไปทัศนศึกษาตามสถานที่ต่างๆ การให้นักเรียนชมมหรสพต่างๆ การพาไปยังแหล่งศึกษาค้นคว้าที่แปลกใหม่ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะได้ความรู้ที่หลากหลายแล้ว ครูผู้สอนยังให้สัมภาษณ์ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนนั้นสามารถสร้างความน่าสนใจต่อผู้เรียน ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน และอยากเรียนวิชาภาษาไทยมากยิ่งขึ้น

“ก็เคยมีพานักเรียนไปดูโจน พาไปข้างนอกนักเรียนจะชอบจะตื่นเต้น บางทีก็พาไปห้องสมุด ไปวัดที่อยู่ใกล้ๆ คือเราก็ต้องหาที่ที่ใกล้ๆโรงเรียน ถ้าพาไปไกลก็จะลำบากเป็นเรื่องใหญ่โต ซึ่งการพาไปหาความรู้นอกห้องเรียนนักเรียนจะไม่เบื่อ ดีกว่าการนั่งสอนในห้องสี่เหลี่ยม”

กัญญารัตน์ เจริญสุข

18 มิถุนายน 2559

-เชิญวิทยากรที่ผู้เรียนมีความสนใจ จากการสัมภาษณ์พบว่า ในการสอนภาษาไทยของครูหลายท่านมีการเชิญวิทยากรเพื่อพูดคุย หรือสอนภาษาไทย นอกเหนือจากการได้รับความรู้โดยครูผู้สอนโดยตรง วิทยากรที่เชิญมานั้นสามารถสอนภาษาไทยได้ดีและสามารถพูดคุย

แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย ทำให้ผู้เรียนเกิด ความสนุกสนาน มีความรักภาษาไทย และสนใจวิชาภาษาไทยมากยิ่งขึ้น

“ในวิชาภาษาไทย ม.6 ทุกปีเราจะเชิญวิทยากรภายนอกให้ มาสองซักรั้ง พวกครูลิลลี่ ครูปิง หรืออาจารย์มหาลัย หลายคน เพื่อให้เด็กได้เกิดแรงบันดาลใจ ได้เรียนกับคน อื่นๆบ้าง ไม่ใช่เรียนแต่กับเราคนเดียว อีกอย่างครูข้างนอก เขาอาจมีเทคนิคสำหรับการทำข้อสอบสำหรับเข้ามหาลัย โดยตรง ซึ่งบางที่เราก็ไม่รู้ เขาจะสามารถเสริมให้นักเรียนเรา ได้ เป็นการเปิดโลกทัศน์”

อัมพิกา เสนาวงศ์

19 มิถุนายน 2559

กลยุทธ์ที่ 3 บุคลิกภาพของผู้สอน จากการสัมภาษณ์พบว่าบุคลิกภาพของ ครูผู้สอนเป็นเทคนิคที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนที่สนุกสนานและเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนพบว่าครูมีการสร้างบุคลิกภาพดังต่อไปนี้

-บุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ การสัมภาษณ์พบว่าครูผู้สอนภาษาไทยที่มี บุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือเป็นผู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน มีความสนใจในวิชาภาษาไทย และอยากเรียนภาษาไทยมากยิ่งขึ้น โดยครูส่วนใหญ่กล่าวว่าครูภาษาไทยควรมีภาพลักษณ์ที่ดี แต่ง กายดี และใช้วาจาที่ดีในการสอน

“ครูภาษาไทยส่วนใหญ่จะพูดเพราะ บุคลิกภาพดี ซึ่งตรงนี้ครูคิดว่าจะทำให้นักเรียนชอบเรา เอาเรา เป็นแบบอย่าง แล้วเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน เพราะเราดูดี”

-ใช้อารมณ์ขัน จากการสัมภาษณ์พบว่าครูผู้สอนภาษาไทยบางส่วนให้ สัมภาษณ์ว่าครูที่สอนภาษาไทยจะต้องมีอารมณ์ขัน สนุกสนาน สามารถพูดจาให้นักเรียนตลก ซึ่งจะ ส่งผลให้การเรียนไม่น่าเบื่อ และผู้เรียนอยากจะเรียนภาษาไทยเนื่องจากบุคลิกภาพของครูผู้สอน สามารถจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนและเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาได้

“ถ้าเราเป็นคนตลก อารมณ์ดี นักเรียนเรียนกับเราก็จะไม่เครียด สนุกสนาน แอปปี คือเวลาสอนก็จะใส่มุกตลกตลอดๆ ก็มีขำบ้างเล่นบ้าง คือถ้าจะให้มาเครียดตลอดเวลาบางทีเด็กก็ไม่ไหวใจ”

-สร้างความเป็นกันเองกับนักเรียน จากการสัมภาษณ์พบว่า ครูหลายท่านสร้างความเป็นกันเองกับนักเรียน โดยการทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียน เช่นการร่วมมือกับนักเรียนจัดบอร์ดนิทรรศการ การร่วมมือกันแต่งคำประพันธ์กับนักเรียน สามารถสร้างความเป็นกันเองและสร้างความสนิทสนมให้กับผู้เรียนได้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย

-การใช้สรรพนามเรียกแทนตัวผู้สอนกับผู้เรียน จากการสัมภาษณ์พบว่า ครูผู้สอนมีลักษณะการแทนตัวผู้พูด กับผู้ฟังในลักษณะที่หลากหลาย เช่น แทนตัวครูว่า “ครู” “อาจารย์” “ฉัน” เป็นต้น และมีการใช้สรรพนามเรียกนักเรียน เช่น “นักเรียน” “เธอ” “ลูก” เป็นต้น การใช้สรรพนามแทนดังกล่าวนี้สามารถแสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิดที่มีความ

-ลีลาการสอนที่ไม่ราบเรียบ จากการสัมภาษณ์พบว่าเมื่อครูทำการสอน ครูจะมีวิธีการบรรยายที่ใช้ น้ำเสียงสูงต่ำ น้ำเสียงหนักเบา ตลอดจนการสื่ออารมณ์ที่หลากหลาย ส่งผลให้ผู้เรียนไม่เบื่อในการเรียนและสนใจที่จะฟังในสิ่งที่ครูต้องการจะสื่อสารอยู่ตลอดเวลา

“ถ้าครูมีเสียงสูงๆต่ำๆ หรือเวลาบรรยายแล้วใส่อารมณ์ตามเรื่องการสอน ครูก็จะดึงดูดใจได้ มันก็เป็นเหมือนการแสดงอย่างหนึ่ง ซึ่งเราต้องใส่อินเนอร์เข้าไปให้มากๆ นักเรียนก็จะชอบและสนใจเรื่องการสอน”

อภิสิทธิ์ แก้วประเสริฐ

25 มิถุนายน 2559

กลยุทธ์ที่ 4 การสร้างเงื่อนไข จากการสัมภาษณ์พบว่าครูมีการวางเงื่อนไขร่วมกับผู้เรียน ดังจะพบว่ามีการใช้วิธีดังต่อไปนี้

-การกำหนดเป้าหมายของการเรียน ครูหลายท่านวางเงื่อนไขก่อนการเรียนในภาคเรียนว่าการเรียนในวิชาภาษาไทยตลอดภาคเรียนนี้เป็นไปในทิศทางไหน ต้องทำสิ่งใดบ้าง และแจ้งกฎระเบียบก่อนทำการเรียนการสอน ส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจเป้าหมายของการเรียนและมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น

-**การเสริมแรงทางบวก** ครูทุกคนให้สัมภาษณ์ว่ามีการเสริมแรงทางบวกคือมักจะมีการกล่าวชื่นชม ให้รางวัล ให้คะแนนเสริม สำหรับนักเรียนที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ครูวางไว้ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและเสริมให้การสอนในครั้งนั้นเป็นไปตามจุดประสงค์

ทั้งนี้ ผลจากการสัมภาษณ์สอนพบว่า ครูสอนภาษาไทยมีการใช้กลยุทธ์ต่างๆมาน้อยแตกต่างกัน ตามระดับชั้นเรียนซึ่งสรุปตามลำดับได้ดังนี้

กลยุทธ์การสื่อสาร	น้ำหนักในการใช้กลยุทธ์ในแต่ละระดับชั้น			
	ป.ต้น	ป.ปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย
ความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง				
กลยุทธ์ที่ 1 การบรรยาย	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	มาก
-ใช้รูปภาพที่น่าสนใจประกอบการบรรยาย	มาก	มาก	มาก	มาก
-ใช้การบรรยายโดยการยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมชัดเจน	มาก	มาก	มาก	มาก
-ใช้โปรแกรมนำเสนอประกอบการบรรยาย	ปานกลาง	น้อย	มาก	มาก
-ระยะเวลาในการบรรยายที่ไม่ยาวนานจนเกินไป	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อย
กลยุทธ์ที่ 2 การใช้เทคนิคช่วยจำ	น้อย	ปานกลาง	น้อย	มาก
-มีเพลงประกอบการจำ	มาก	มาก	น้อย	มาก
-สร้างคำสำคัญให้เด่นชัด(key word)	น้อย	ปานกลาง	น้อย	มาก
กลยุทธ์ที่ 3 การฝึกฝน	มาก	มาก	มาก	มาก
-แบบฝึกหัดต้องมีทั้งความง่าย	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อย	มาก
-แยกฝึกระหว่างนักเรียนเก่งกับนักเรียนอ่อน	มาก	มาก	ปานกลาง	น้อย
กลยุทธ์ที่ 4 การสื่อสารสองทาง	น้อย	น้อย	มาก	มาก
-เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอความรู้ที่ได้รับ	ไม่พบ	น้อย	ปานกลาง	มาก
-ให้ผู้เรียนได้ซักถามเป็นระยะ	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก
-ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้	ไม่พบ	ไม่พบ	น้อย	มาก

กลยุทธ์การสื่อสาร	น้ำหนักในการใช้กลยุทธ์ในแต่ละระดับชั้น			
	ป.ต้น	ป.ปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย
กลยุทธ์ที่ 5 ใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน	ไม่พบ	น้อย	ปานกลาง	มาก
-ให้นักเรียนที่เรียนเก่งดูแลนักเรียนที่เรียนอ่อน	ไม่พบ	น้อย	มาก	มาก
-ให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปสอนผู้อื่น	ไม่พบ	ไม่พบ	น้อย	ปานกลาง
ความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนและเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย				
กลยุทธ์ที่ 1 การใช้สื่อการสอน	มาก	มาก	มาก	มาก
-ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
-ใช้สื่อที่ผู้เรียนสามารถสัมผัสได้	มาก	มาก	น้อย	น้อย
-เทคโนโลยีที่ทันสมัย	มาก	มาก	มาก	มาก
กลยุทธ์ที่ 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	มาก	มาก	มาก	มาก
-ใช้เกมในการสอน	มาก	มาก	มาก	มาก
-กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	น้อย
-เชิญวิทยากรที่ผู้เรียนมีความสนใจ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	มาก
กลยุทธ์ที่ 3 บุคลิกภาพของผู้สอน	มาก	มาก	มาก	มาก
-บุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
-ใช้อารมณ์ขัน	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อย
-สร้างความเป็นกันเองกับผู้เรียน	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
-การใช้สรรพนามเรียกแทนตัวผู้สอนกับผู้เรียน	มาก	มาก	มาก	มาก
-ลีลาการสอนที่ไม่ราบเรียบ	มาก	มาก	มาก	มาก
กลยุทธ์ที่ 4 การสร้างเงื่อนไข	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
-การกำหนดเป้าหมายของการเรียน	น้อย	น้อย	ปานกลาง	ปานกลาง
-การเสริมแรงทางบวก	มาก	มาก	มาก	มาก
-การจัดการแข่งขัน	ปานกลาง	มาก	มาก	น้อย

4. การรับรู้ของผู้เรียนต่อความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอน

นอกจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยต่อความสามารถในการสื่อสารของครูแล้ว ยังพบว่าผู้เรียนมีส่วนสำคัญต่อการจัดการสอนภาษาไทย โดยสัมภาษณ์ผู้เรียนต่อการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอน ดังต่อไปนี้

4.1 คุณลักษณะภายในตัวผู้ส่งสาร

-เพศ จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนพบว่า เพศของผู้สอนมีผลต่อการสื่อสารเพื่อการสอนภาษาไทย กล่าวคือ ตามการรับรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนที่เป็นเพศหญิงจะสอนภาษาไทยได้ดีกว่าครูผู้ชาย เพราะครูเพศหญิงมีทักษะในการเล่าเรื่องที่ดีกว่า ตลอดจนสามารถอ่านทำนองเสนาะได้ไพเราะกว่า

“ปกติหนูไม่ค่อยเห็นครูภาษาไทยผู้ชาย หนูว่าครูผู้ชายเหมาะกับการสอนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ พลศึกษา หรือวิชาคอมพิวเตอร์อะไรพวกนี้ ครูภาษาไทยควรเป็นผู้หญิงคิดว่าน่าจะดีที่สุด”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1

-อายุ จากการสัมภาษณ์พบว่าอายุของครูผู้สอนภาษาไทยมีผลต่อทัศนคติต่อผู้เรียน โดยผู้เรียนให้สัมภาษณ์ว่า ครูที่อายุน้อยส่วนใหญ่จะเป็นคนใจดี เข้าถึงได้ง่าย ไม่ถือตัว ส่วนครูที่มีอายุมากจะเป็นคนที่นักเรียนเข้าถึงได้ยาก แต่ก็พบว่านักเรียนหลายคนให้ความเห็นว่าครูที่มีอายุมากจะเอาใจใส่นักเรียนดีกว่าครูที่มีอายุน้อย

“อย่างครูวีรยุทธ์เขาก็แก่ใกล้เกษียณแล้วผมว่าเขาสอนดีนะ ประสพการณ์สอนเขาแน่น แล้วเวลาเขาคุยกับเราเราได้อะไรจากเขาเยอะมาก หลายครั้งที่เขามาลูบหัวเรา มาพูดคุยสอนเรา ทำให้เรารู้สึกอบอุ่น ผมว่าเขาโอเคมากๆครับ”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่6

4.2 ความสามารถในการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์

ความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง

กลยุทธ์ที่ 1 การสอนเสริม จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนพบว่า ตามการรับรู้ของผู้เรียน การสอนเสริมนอกเหนือจากการสอนในห้องเรียนถือเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น ซึ่งนอกจากทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาภาษาไทยมากขึ้นแล้วยังส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อครูผู้สอนอีกด้วย

“ครูเขาดูเป็นคนที่ทุ่มเทมากเลยอะ เวลาช่วงใกล้สอบหนูก็จะไปหาครูเขาหรือบางทีครูเขาก็นัดติวหลังเลิกเรียน ติกตื้นก็อยู่ติวกัน บางทีก็ส่งสารครูเขาว่าเขาเหนื่อยมาทั้งวันแล้ว แต่ครูเขารักพวกหนูมาก เขาเลยติวให้ได้”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3

กลยุทธ์ที่ 2 การบรรยาย ตามการรับรู้ของผู้เรียนหลักการบรรยายของครูที่ผู้เรียนพบเห็นครูใช้วิธีดังต่อไปนี้

-อธิบายให้เห็นถึงโครงสร้าง โดยครูจะอธิบายโครงสร้างของเนื้อหาก่อนว่าเนื้อหาโดยรวมเป็นอย่างไร มีหัวข้อใดบ้าง มีหัวข้อย่อยใดบ้าง แยกเป็นแผนภาพความคิด และอธิบายโดยบรรยายไปที่ละชั้นให้ผู้เรียนเห็นถึงโครงสร้างการเรียนรู้ในครั้งนั้นๆ

-การเป็นนักเล่าเรื่อง จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนเกือบทุกคนกล่าวว่า ครูผู้สอนเป็นนักเล่าเรื่องที่ดี คือครูจะใช้การบรรยายแบบการเล่าเรื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนวรรณคดีซึ่งจำเป็นต้องเล่าเรื่องให้นักเรียนฟังให้เกิดความเข้าใจก่อน ครูที่มีความสามารถในการเล่าเรื่องและมีลีลาในการเล่าเรื่องที่สนุกสนานจะส่งผลให้ผู้เรียนสนใจเนื้อหาของเรื่องที่สอนได้มาก

กลยุทธ์ที่ 3 การฝึกฝน จากการสัมภาษณ์พบว่าครูใช้การฝึกฝนนักเรียนในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละระดับชั้น โดยมีครูจำนวนน้อยที่ใช้การฝึกฝนด้วยแบบฝึกหัดที่มีปริมาณ

มาก ครูจำนวนเกินกว่าครึ่งหนึ่งใช้กระบวนการกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกฝนการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และได้ความรู้ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

กลยุทธ์ที่ 4 การอภิปราย จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนพบว่าผู้เรียนเน้นนำหลักการตอบว่าครูผู้สอนใช้การอภิปรายเป็นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาภาษาไทยมากขึ้น โดยให้ความเห็นว่า การอภิปรายเป็นเหมือนการแลกเปลี่ยนความรู้ ที่ตัวนักเรียนอาจศึกษาเรื่องที่ครูมอบหมายมาแล้วบางส่วนและได้รับการเติมเต็มความรู้ให้มากขึ้นจากความรู้ที่ได้รับเพิ่มจากครูหรือผู้เรียนด้วยตนเอง

ความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนและเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนพบว่าครูมีการใช้กลยุทธ์ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การใช้สื่อการสอน จากการสัมภาษณ์พบว่าสื่อการสอนที่ครูผู้สอนใช้ในการสอนภาษาไทยนั้นมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

-สื่อที่ทันสมัย การใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและลดสภาพการเรียนวิชาภาษาไทยซึ่งจากเดิมผู้เรียนคิดว่าเป็นวิชาที่ไม่ทันสมัย

กลยุทธ์ที่ 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์พบว่าครูสร้างกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน ดังนี้

-การใช้เกม โดยเกมที่ครูเลือกใช้ในการสอนนั้นสามารถเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่เรียนได้ และต้องเป็นเกมแปลกใหม่ที่ผู้เรียนไม่เคยเล่นมาก่อน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานมากขึ้นและเกิดความประทับใจในการเรียนครั้งนั้นๆ

“ครูจะมีเกมมาให้เล่นเป็นเกมที่พวกผมไม่เคยเล่นมาก่อน เกมสนุก แต่ว่าเป็นเกมที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนนะ เคยเล่นเกมอื่นๆที่แบบว่าเคยเล่นมาแล้วมันไม่สนุก แต่อันนี้ไม่เคยเล่นมาก่อน ก็สนุกดี อยากเล่นอีกบ่อยๆ แต่ครูเขาก็ไม่ให้เล่นบ่อย”

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่3

-การเรียนรู้นอกห้องเรียน จากการสัมภาษณ์พบว่าครูเกิดกว่าครึ่งหนึ่งให้นักเรียนศึกษาความรู้นอกห้องเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ สวนหย่อม สนามหญ้า วัด สถานที่ท่องเที่ยว ฯลฯ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียนเนื่องจากเป็นสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อนและได้ออกจากห้องเรียนไปใช้ชีวิตกับเพื่อนๆ ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น และสนุกสนานกับการเรียนมากขึ้น

กลยุทธ์ที่ 3 การค้นคว้าอิสระ จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้เรียนให้ความเห็นว่าหากผู้สอนให้ผู้เรียนเลือกศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระ จะส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย

“ผมว่าวิชาภาษาไทยมันไม่เหมือนวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ อย่างวิทย์ฯมันมีทดลอง เราสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองได้ ได้ทดลองอะไรใหม่ๆ แต่ภาษาไทยจะไปทดลองอะไร หรือทำอะไร คือถ้าวิชาภาษาไทยสามารถเรียนอย่างอิสระ หรือค้นคว้าทดลองอย่างอิสระได้ผมว่ามันเวิร์คมาก เพราะผมชอบอะไรที่มันท้าทายและอยากรู้อะไรใหม่ๆนอกตำราเรียน”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

กลยุทธ์ที่ 4 บุคลิกภาพของครูผู้สอน นักเรียนให้สัมภาษณ์ว่าครูผู้สอนส่วนมากมีบุคลิกที่ดี ครูส่วนใหญ่ใจดี และเป็นผู้มีความมั่นใจในการสอน ส่งผลให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อตัวครู

จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารของครู พบว่าตามการรับรู้ของผู้เรียน ครูมีการใช้กลยุทธ์ต่างๆมากน้อยแตกต่างกัน โดยมีน้ำหนักการใช้ดังตารางต่อไปนี้

กลยุทธ์การสื่อสาร	น้ำหนักในการใช้กลยุทธ์ในแต่ละระดับชั้น			
	ป.ต้น	ป.ปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย
ความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง				
กลยุทธ์ที่ 1 การสอนเสริม	มาก	มาก	มาก	มาก
กลยุทธ์ที่ 2 การบรรยาย	มาก	มาก	มาก	มาก
-อธิบายให้เห็นถึงโครงสร้าง	ไม่พบ	น้อย	ปานกลาง	มาก
-การเป็นนักเล่าเรื่อง	มาก	มาก	มาก	มาก
กลยุทธ์ที่ 3 การฝึกฝน	มาก	มาก	มาก	มาก
-แบบฝึกหัดแบบง่าย	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อย
-การฝึกฝนแบบทิม	มาก	มาก	มาก	มาก
กลยุทธ์ที่ 4 การอภิปราย	ไม่พบ	น้อย	มาก	มาก
ความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนานในการเรียนและเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย				
กลยุทธ์ที่ 1 การใช้สื่อการสอน	มาก	มาก	มาก	มาก
-สื่อที่ทันสมัย	มาก	มาก	มาก	มาก
-สื่อที่ผู้เรียนสามารถจับต้องได้	มาก	มาก	น้อย	น้อย
กลยุทธ์ที่ 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	มาก	มาก	มาก	มาก
-การใช้เกม	มาก	มาก	ปานกลาง	น้อย
-การเรียนรู้นอกห้องเรียน	น้อย	น้อย	ไม่พบ	น้อย
กลยุทธ์ที่ 3 การค้นคว้าอิสระ	ไม่พบ	น้อย	มาก	มาก
กลยุทธ์ที่ 4 บุคลิกภาพของครูผู้สอน	มาก	มาก	มาก	มาก
-ครูผู้สอนที่มีอารมณ์ขัน	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
-การสร้างความเป็นกันเอง	มาก	มาก	มาก	มาก
กลยุทธ์ที่ 5 การสร้างเงื่อนไข	มาก	มาก	มาก	มาก
-การสร้างความเป็นระเบียบ	มาก	มาก	มาก	มาก
-การเสริมแรงทางบวก	มาก	มาก	มาก	มาก

5. เปรียบเทียบการรับรู้ระหว่างครูและนักเรียนต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสาร

จากการสัมภาษณ์ทั้งครูผู้สอนภาษาไทยและนักเรียน สามารถเปรียบเทียบการรับรู้ระหว่างครูและนักเรียนต่อความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยได้ดังตารางต่อไปนี้

กลยุทธ์การสื่อสาร	เปรียบเทียบน้ำหนักในการใช้กลยุทธ์	
	ครู	นักเรียน
ความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง		
กลยุทธ์ที่ 1 การสอนเสริม	ไม่พบ	มาก
กลยุทธ์ที่ 2 การบรรยาย	มาก	น้อย
-ใช้การบรรยายโดยการยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมชัดเจน	มาก	ไม่พบ
-ใช้รูปภาพที่น่าสนใจประกอบการบรรยาย	มาก	ไม่พบ
-ใช้โปรแกรมนำเสนอประกอบการบรรยาย	ปานกลาง	ไม่พบ
-ระยะเวลาในการบรรยายที่ไม่ยาวนานจนเกินไป	ปานกลาง	ไม่พบ
-อธิบายให้เห็นถึงโครงสร้าง	ไม่พบ	ปานกลาง
-การเป็นนักเล่าเรื่อง	ไม่พบ	มาก
กลยุทธ์ที่ 3 การใช้เทคนิคช่วยจำ	ปานกลาง	ไม่พบ
-มีเพลงประกอบการจำ	ปานกลาง	ไม่พบ
-สร้างคำสำคัญให้เด่นชัด(key word)	ปานกลาง	ไม่พบ
กลยุทธ์ที่ 4 การฝึกฝน	ปานกลาง	ปานกลาง
-แบบฝึกหัดต้องมีทั้งความยากง่าย	ปานกลาง	ไม่พบ
-แยกฝึกหัดระหว่างนักเรียนเก่งกับนักเรียนอ่อน	น้อย	ไม่พบ
-แบบฝึกหัดแบบง่าย	ไม่พบ	มาก
-การฝึกฝนแบบทีม	ไม่พบ	ปานกลาง
กลยุทธ์ที่ 5 การสื่อสารสองทาง	มาก	ไม่พบ
-เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอความรู้ที่ได้รับ	ปานกลาง	ไม่พบ
-ให้ผู้เรียนได้ซักถามเป็นระยะ	มาก	ไม่พบ
-ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียน	ปานกลาง	ไม่พบ

กลยุทธ์การสื่อสาร	เปรียบเทียบน้ำหนักในการใช้กลยุทธ์	
	ครู	นักเรียน
กลยุทธ์ที่ 6 ใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน	ปานกลาง	ไม่พบ
-ให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปสอนผู้อื่น	น้อย	ไม่พบ
-ให้นักเรียนที่เรียนเก่งดูแลนักเรียนที่เรียนอ่อน	ปานกลาง	ไม่พบ
กลยุทธ์ที่ 7 การอภิปราย	ไม่พบ	มาก
ความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียนและเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย		
กลยุทธ์ที่ 1 การใช้สื่อการสอน	มาก	มาก
-ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน	มาก	ไม่พบ
-ใช้สื่อที่ผู้เรียนสามารถสัมผัสได้	มาก	ปานกลาง
-เทคโนโลยีที่ทันสมัย	มาก	มาก
กลยุทธ์ที่ 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	มาก	มาก
-ใช้เกมในการสอน	มาก	มาก
-กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน	ปานกลาง	น้อย
-เชิญวิทยากรที่ผู้เรียนมีความสนใจ	น้อย	ไม่พบ
กลยุทธ์ที่ 3 การค้นคว้าอิสระ	ไม่พบ	ปานกลาง
กลยุทธ์ที่ 4 บุคลิกภาพของผู้สอน	มาก	มาก
-บุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ	มาก	ไม่พบ
-ใช้อารมณ์ขัน	มาก	มาก
-สร้างความเป็นกันเองกับผู้เรียน	มาก	มาก
-การใช้สรรพนามเรียกแทนตัวผู้สอนกับผู้เรียน	ปานกลาง	ไม่พบ
-ลีลาการสอนที่ไม่ราบเรียบ	มาก	ไม่พบ
กลยุทธ์ที่ 4 การสร้างเงื่อนไข	ปานกลาง	ปานกลาง
-การสร้างความเป็นระเบียบ	ไม่พบ	มาก
-การกำหนดเป้าหมายของการเรียน	ปานกลาง	ไม่พบ
-การเสริมแรงทางบวก	มาก	มาก
-การจัดการแข่งขัน	มาก	ไม่พบ



วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : สภาพการณ์และปัญหาการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยในโรงเรียน

ปัญหาที่เกิดจากคุณลักษณะภายในตัวผู้สอน

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยพบว่าคุณลักษณะภายในตัวผู้สอนหลายประการที่ทำให้เป็นปัญหาต่อคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยการสัมภาษณ์พบว่าปัญหาเกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้

สาขาที่จบการศึกษา การสัมภาษณ์พบว่าครูส่วนใหญ่จบการศึกษาจากคณะศึกษาศาสตร์ – ครุศาสตร์ ซึ่งผ่านการศึกษาด้านการสอนมาโดยตรง แต่ก็มีครูบางส่วนที่ไม่ได้จบการศึกษาจากคณะดังกล่าว ซึ่งเป็นครูที่จบการศึกษาจากกลุ่มคณะอักษรศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ มนุษยศาสตร์ โดยไม่ผ่านการเรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสอน ส่งผลให้ครูหลายคนที่ไม่ได้จบจากคณะศึกษาศาสตร์ – ครุศาสตร์ ขาดองค์ความรู้ในด้านการจัดการสอน ซึ่งการสัมภาษณ์พบว่าครูในกลุ่มนี้กล่าวถึงปัญหาในข้อนี้ว่าส่งผลอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาและเป็นปัญหาในระยะแรกๆที่ตนมาเป็นครู

“พี่ไม่ได้จบครุมา แรกๆก็สอนไม่เป็น คือเราไม่ได้เรียนพวกพฤติกรรมเด็ก หรือวิธีการสอน เราเรียนมาแต่เนื้อหาภาษาไทย แต่ตอนสมัยเรียนก็มีรับจ๊อบสอนพิเศษนะ แต่พอเอาเข้าจริงมันก็ต่างกัน แรกๆเราก็ต้องปรับตัวแต่พอมาหลังๆเริ่มปรับตัวได้ก็เริ่มรู้แนวแล้ว”

นวพร สอนสมบูรณ์

14 มิถุนายน 2559

“ส่วนตัวคิดว่าคนที่ไม่ได้จบครุมาก็มีข้อดีตรงที่จะมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนมาก เพราะว่าเรียนมาลึกกว่า อย่างเราจบอักษรมา แน่نونว่าเนื้อหาภาษาไทยเรามีมากกว่าคนจบครุศาสตร์อยู่แล้ว เพราะเราเรียนภาษาเยอะกว่าเขา แต่ปัญหาของเราคือ ส่วนใหญ่จะสอนไม่เป็น”

กนกอร อุ่สนานนท์

15 มิถุนายน 2559

ทัศนคติต่อวิชาที่สอน จากการสัมภาษณ์พบว่า มีครูจำนวนหนึ่งกล่าวถึงวิชาภาษาไทยว่าเป็นวิชาที่ยาก และตนนั้นไม่ได้ถนัดในวิชาภาษาไทย ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า ครูในกลุ่มนี้เลือกเป็นครูภาษาไทยเนื่องจากเห็นว่าเป็นโอกาสในการทำงานโดยแท้จริงแล้ววิชาภาษาไทยไม่ใช่วิชาที่ตนถนัด

“ตอนที่เรียนเราเรียนเอกคู่ คือไทย-อังกฤษ ซึ่งพอสอบบรรจุเป็นข้าราชการก็สามารถเลือกสอบได้ทั้งสองวิชา แต่ปีที่สอบคนเลือกสอบอังกฤษเยอะ นี่ก็เลยมาเลือกสอบภาษาไทย เพราะเห็นว่ามันน่าจะมีโอกาสสอบได้มากกว่า ซึ่งจริงๆ ถ้าถามว่าตัวเองถนัดอะไรมากกว่า จริงๆ ก็คือภาษาอังกฤษนะ”

กัญญารัตน์ เจริญสุข

18 มิถุนายน 2559

มีครูหลายคนให้ความเห็นว่า วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ยาก มีโครงสร้างที่ซับซ้อนและยากต่อการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย พรรณคดีมีลักษณะเป็นความจำซึ่งครูผู้สอนต้องจำเรื่องราวหลายๆ เรื่อง ซึ่งครูกล่าวว่าเป็นเรื่องยาก ดังนั้นครูผู้สอนส่วนใหญ่จึงเลือกศึกษาและเลือกจำเฉพาะเรื่องที่ตัวเองได้รับมอบหมายให้สอนเท่านั้น ดังคำสัมภาษณ์คือ

“วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ยาก มีโครงสร้างที่ซับซ้อน มีประเด็นย่อยๆ เยอะ คือถ้าจะให้ลงลึกมากๆ บางทีตัวครูเองก็ยังไม่เข้าใจเลย เราไม่ใช่ปรมาจารย์ด้านภาษา จะให้เก่งระดับเซียนก็ไม่ไหว แล้ววรรณคดี ก็ต้องอาศัยความจำ แต่มันมีหลายเรื่องมาก นี่ก็จำๆ เฉพาะเรื่องที่ตัวเองสอนเท่านั้น”

บดินทร์ งามแสง

11 มิถุนายน 2559

ทัศนคติต่อระดับชั้นที่สอน ครูหลายท่านให้สัมภาษณ์ว่าระดับชั้นที่ได้รับมอบหมายให้สอนมีผลมากต่อคุณภาพการสอนของครู โดยครูที่พึงพอใจต่อระดับชั้นที่ตนได้รับมอบหมายให้สอนจะมีความสุขกับการสอน ส่งผลให้สอนอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนครูที่ไม่พึงพอใจต่อระดับชั้นที่ตนได้รับมอบหมายให้สอน ก็จะรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ยากและไม่สามารถทำการสอนให้มีประสิทธิภาพได้

“พี่ว่าสอน ม.ปลายอะดี เด็กโตสอนรู้เรื่อง เป็นระเบียบ ไม่เรื่องเยอะ เวลาสอนนักเรียนจะฟังเรา สอนง่าย มีความสุข”

สุจารัตน์ อ่วมอุไร
19 มิถุนายน 2559

“หนูว่าให้หนูสอนประถมแบบนี้ดีแล้ว มีความสุขดี เรามีหน้าที่ดูแลเด็ก สอนเด็กตามเนื้อหา ก็ไม่ได้ยากมาก คุมเด็กก็ไม่ยาก เด็กไม่ค่อยดื้อ แต่ถ้าจะให้สอน ม.ปลาย เนื้อหาค่อนข้างทำทาย เป็นเรื่องที่ต้องเตรียมพร้อมมาก”

สุภาพร แสงทอง
14 มิถุนายน 2559

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทัศนคติต่อผู้เรียนจากการสัมภาษณ์พบว่าครูทุกท่านพูดถึงลักษณะของผู้เรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน การสัมภาษณ์พบว่ามีปัญหาอันเกิดจากทัศนคติของครูต่อผู้เรียนในหลายๆด้าน เช่น ความรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่ในแต่ละชั้นมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้ลำบากต่อการจัดการสอน เพศของผู้เรียน ซึ่งครูหลายท่านกล่าวว่ามีผลยิ่งต่อการจัดการสอน โดยให้สัมภาษณ์ว่าผู้เรียนเพศชายส่วนใหญ่มักจะมีข้อบกพร่องในการเรียนภาษาและมีความสามารถในการเรียนภาษาได้ไม่เท่านักเรียนที่เป็นเพศหญิง เป็นต้น

“ในห้องจะมีทั้งเด็กเก่งและเด็กอ่อน คือคนเป็นครูก็ต้องรู้ว่าเลือกสอนไม่ได้ แต่บางครั้งเด็กที่เรียนไม่เก่งก็เป็นปัญหาจริงๆ มันทำให้เราสอนซ้ำ และลำบาก พอสอบคะแนนก็ออกมาไม่ดี อันนี้เป็นปัญหามาก แล้วพอไปสอนห้องที่มีแต่นักเรียนเรียนอ่อน อันนี้ก็ยิ่งลำบากเข้าไปอีก เพราะนักเรียนไม่เข้าใจเนื้อหาที่เราสอนเลย”

อัมพิกา เสนาวงศ์

19 มิถุนายน 2559

“นักเรียนชายจะมีปัญหาเรื่องลายมือ และการอ่านออกเสียง ลายมือส่วนใหญ่จะอ่านยาก ลายมือไม่สวย ก็ต้องมานั่งฝึกให้ใหม่ ส่วนเรื่องการอ่านนั้น นักเรียนส่วนใหญ่อ่านสะกดคำไม่ออก ขนาดว่าเป็นเด็กโตแล้วก็ยังมีปัญหาเรื่องการอ่าน การผันวรรณยุกต์”

สุทาร์ตน์ อ่วมอุไร

19 มิถุนายน 2559

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แรงจูงใจในการทำงาน จากการสัมภาษณ์พบว่าครูบางส่วนที่ขาดแรงจูงใจในการทำงาน รู้สึกว่าการสอนที่ทำอยู่ทำไปแบบไร้จุดหมาย ขาดเป้าหมายในการทำงาน ตลอดจนความรู้สึกเบื่อกับงานสอนที่ตนเองต้องทำ ครูในกลุ่มนี้ให้เหตุผลว่า การสอนเป็นการทำงานที่ทำซ้ำๆ เป็นกิจวัตร น่าเบื่อ และไม่ท้าทายส่งผลให้ตนเกิดความเบื่อแต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้

“การสอนหนังสือคือวัฏจักรที่วนเวียนอยู่แบบนี้ การสอนแบบเดิมๆ เรื่องเดิมๆ แค่เปลี่ยนหน้าต่านักเรียนไปในแต่ละปีก็วนๆ ไปแบบนี้ ถามว่าเบื่อไหม ก็เบื่อนะ แต่ทำไงได้ ลาออกไปจะเอาอะไรกิน”

พัชรินทร์ บุตรสันเทียะ

11 มิถุนายน 2559

ปัญหาที่เกิดจากสภาพผู้เรียน

จากการสัมภาษณ์พบว่านอกเหนือจากปัญหาซึ่งเกิดจากตัวผู้ส่งสารคือครูแล้ว ยังพบว่าปัญหาอีกข้อที่สำคัญคือปัญหาซึ่งเกิดจากสภาพของผู้เรียนเป็นปัจจัย โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

เพศของผู้เรียนต่อความสนใจในวิชาภาษาไทย จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนพบว่าผู้เรียนที่เป็น “เพศหญิง” มีความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยมากกว่าผู้เรียนที่เป็น “เพศชาย” อีกทั้งพบว่าผู้เรียนที่เป็น “เพศหญิง” สามารถเรียนรู้เรื่องวรรณคดี ตลอดจนการสื่อสารได้ดีกว่าผู้เรียน “เพศชาย” โดยผู้เรียนเพศชายให้เหตุผลไว้ดังนี้

“เวลาเรียนภาษาไทยครูจะชอบให้ออกมาพูดหน้าชั้นเรียน หรือบางทีมีการอ่านทำนองเสนาะ ซึ่งพื้นฐานผมเป็นคนขี้อาย เพื่อนหลายคนก็ขี้อาย เวลาครูให้ทำอะไรพวกนี้ก็จะได้คะแนนน้อยตลอด”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ทัศนคติของผู้เรียนต่อผู้สอน จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้เรียนแบ่งครูผู้สอนออกเป็น 2 จำพวกคือ ครูผู้สอนที่ใจดี และครูผู้สอนที่ดุ โดยนักเรียนให้สัมภาษณ์ว่า ครูที่ใจดีจะมีความรู้ความสามารถในการสอนน้อยกว่าครูที่ดุ โดยมองว่าครูที่ดุเป็นครูที่มีความรู้มากและสอนเก่ง

ปัญหาที่เกิดจากนโยบายและลักษณะการจัดการสอนของสถานศึกษา

จากการสัมภาษณ์พบว่าปัญหาซึ่งเกิดจากลักษณะการจัดการสอนและนโยบายของสถานศึกษามีผลต่อคุณภาพการสอนของครูผู้สอนภาษาไทย โดยพบรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาระงานที่นอกเหนือจากการสอน จากการสัมภาษณ์ครูพบว่า นอกเหนือจากการสอนในรายวิชาภาษาไทยแล้ว ครูภาษาไทยยังได้รับมอบหมายหน้าที่ต่างๆในโรงเรียน เช่น ธุรการ บริหารวิชาการ กิจกรรมพิเศษต่างๆ ส่งผลให้ไม่มีเวลาในการเตรียมตัวที่จะสอน และสอนได้อย่างไม่เต็มที่

จำนวนชั่วโมงที่ได้รับมอบหมายให้สอน จากการสัมภาษณ์พบว่า ในโรงเรียนรัฐบาลหลายโรงเรียนมีครูภาษาไทยไม่เพียงพอต่อความต้องการ ส่งผลให้ครูหนึ่งคนมีชั่วโมงการสอนที่มาก

ประมาณ 18-20 คาบ ต่อสัปดาห์ ซึ่งส่งผลให้ครูผู้สอนไม่มีเวลาในการเตรียมตัวสอน ทำให้ประสิทธิภาพการสอนลดลง

นโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์พบว่าสถานศึกษาเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีจุดเน้นหรือให้การสนับสนุนเฉพาะด้าน เช่นโรงเรียนที่เน้นด้านวิทยาศาสตร์ โรงเรียนที่เน้นเรื่องศิลปะ โรงเรียนเน้นพุทธศาสนา โดยโรงเรียนจะทุ่มงบประมาณสนับสนุนจำนวนมาก ใช้ครูสอนจำนวนมาก มีชั่วโมงที่มากกว่าวิชาอื่นๆ เป็นต้น ทำให้การจัดการศึกษาในรายวิชาภาษาไทยถูกลดความสำคัญลง



วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : ความสอดคล้องระหว่างบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของ ครูผู้สอนภาษาไทยกับเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

จากเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 คุณสมบัติของครูที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับการจัดการศึกษา มี 8 ประการ (8 C) คือ Content ,Computer (ICT) Integration ,Constructionist ,Connectivity ,Collaboration ,Communication ,Creativity ,Caring ซึ่งจากการสัมภาษณ์ทั้งครูและนักเรียนในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 พบว่า ครูที่สอนภาษาไทยแสดงหรือมีการใช้ทักษะต่าง ๆ ทั้ง 8 ประการ มากน้อยต่างกันดังนี้

1 Contentจากเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 content หมายถึง ครูต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี หากไม่รู้จักจริงในเรื่องที่สอนแล้ว ก็ยากที่นักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา นั้น ๆ

จากการสัมภาษณ์ครูภาษาไทยพบว่า ในส่วนของ content ทักษะที่สำคัญของครูคือ ครูต้องเข้าใจเนื้อหาภาษาไทยทั้งหลักภาษา วรรณคดีที่เลือกสอน และมีทักษะการสื่อสารเป็นอย่างดี ซึ่งการที่ครูจะเข้าใจเนื้อหาและสามารถถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ภาษาไทยได้ดีนั้นเกิดจากการที่ครูมีความรู้ที่มากเพียงพอต่อความรู้ช่วงวัยนั้นๆ อีกทั้งต้องมีประสบการณ์สอนที่มากพอควรที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจได้

“เนื้อหาสาระที่จะสอนมีความสำคัญมาก ครูต้องแม่นเนื้อหา
เรื่องของตัวเองจะสอน จึงจะสอนได้ดี และที่สำคัญคือ ครูคนนี้
สอนเรื่องนี้มานานแล้วหรือยัง มีประสบการณ์กับเรื่องนี้มาก
แค่ไหน เป็นเรื่องที่ครูถนัดหรือเปล่า”

เสาวลักษณ์ ศรีภักดี

14 มิถุนายน 2559

บทบาทที่เกี่ยวข้อง กับ Content	กลยุทธ์และทักษะที่ครูใช้		
	การรับรู้ของครู	การรับรู้ของนักเรียน	การรับรู้ร่วม
บทบาทในการ ถ่ายทอดความรู้	- การบรรยายโดยการ ยกตัวอย่างที่เห็นภาพ ชัดเจน และเข้าใจง่าย	- ครูต้องเป็นนักเล่า เรื่องที่ดี	- ครูต้องใช้การ บรรยายที่ช่วยให้ ผู้เรียนสามารถ จดจำได้ เช่น ใช้สูตร การจำ

2 Computer (ICT) Integration จากเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 Computer (ICT) Integration หมายถึงครูต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียน และหากออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยส่งเสริมความรู้และทักษะที่ต้องการได้เป็นอย่างดี

จากการสัมภาษณ์ครูภาษาไทยพบว่าครูมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการศึกษามากน้อยตามสภาพผู้เรียน และสภาพสถานศึกษาที่จะเอื้ออำนวย ซึ่งพบว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษาพบมากในการสอนวรรณคดีไทย รองลงมาคือเรื่องการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทย ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นวิชาที่ไม่ทันสมัยแนะนำเบื่อ

“หลักๆเลยที่ใช้สื่อเทคโนโลยีก็เพื่อจะเอามาล่อให้นักเรียนสนใจเนื้อหา เพราะถ้าไม่เอาเรื่องพวกนี้มาล่อ นักเรียนก็ไม่สนใจ อันนี้ถ้าเอามานักเรียนเห็นเป็นของใหม่ น่าสนใจ ก็จะเกิดความสนใจในเนื้อหาที่เราสอน”

บดีรินทร์ งามแสง

11 มิถุนายน 2559

บทบาทที่เกี่ยวข้อง กับ Computer (ICT) Integration	กลยุทธ์และทักษะที่ครูใช้		
	การรับรู้ของครู	การรับรู้ของนักเรียน	การรับรู้ร่วม
บทบาทการสอน ภาษาไทยให้สนุก และน่าสนใจ	- ครูสามารถผลิตสื่อ เทคโนโลยีเพื่อช่วยใน การสอนได้ เช่น โปรแกรมนำเสนอ หรือแอนิเมชัน	- ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ ทันสมัยในการสอน	- ครูใช้คอมพิวเตอร์ เป็นสื่อหลักในการ สอนและให้นักเรียน ส่งการบ้านผ่าน ออนไลน์

3 Constructionist จากเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 Constructionist หมายถึง ครูผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่ภายในเข้ากับการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นครูจึงควรนำแนวคิดนี้ไปพัฒนาวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ที่คงทนและเกิดทักษะที่ต้องการ

จากการสัมภาษณ์ครูภาษาไทย พบว่า ครูมีการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองในกลุ่มผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยครูใช้วิธีการให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้เข้ากับการนำไปใช้ในชีวิตจริง หรือให้ผู้เรียนเห็นภาพว่าความรู้นั้นสามารถนำไปต่อยอดต่อการประกอบอาชีพได้ เช่น การวิเคราะห์ข่าวสาร การฝึกทักษะการอ่านออกเสียง เป็นต้น

“การเรียนรู้ด้วยตัวเองนี้ส่วนใหญ่จะพบมากในนักเรียนชั้น
โตๆ เพราะเด็กเริ่มรู้วิธีการหาความรู้แล้ว เขาจะสามารถหา
สิ่งที่เป็นประโยชน์และเข้ากับตัวเขาได้ เราเป็นครูก็มีให้
คำแนะนำเขา”

สมศักดิ์ เพิ่มเต็ม

19 มิถุนายน 2559

บทบาทที่เกี่ยวข้อง กับ Constructionist	กลยุทธ์และทักษะที่ครูใช้		
	การรับรู้ของครู	การรับรู้ของนักเรียน	การรับรู้ร่วม
บทบาทการเป็นผู้ให้ คำแนะนำ	- ให้ผู้เรียนศึกษาจากสิ่ง ที่อยู่ในชีวิตประจำวัน	- ให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้าอิสระและ นำเสนอความรู้	- ครูสอนให้ผู้เรียน มีทักษะสื่อสารที่ จำเป็นต่อการ ดำรงชีวิตและให้ ผู้เรียนรู้จักต่อยอด ทักษะเหล่านั้น

4 Connectivity จากเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 Connectivity หมายถึง ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับครู ครูภายในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษา และสถานศึกษากับชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับนักเรียน

จากการสัมภาษณ์ครูภาษาไทย พบว่า ครูทุกคนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยอาศัยการเชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และพบว่าครูมากกว่าครึ่งหนึ่งเปิดช่องทางการสื่อสารให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารกับครูนอกชั้นเรียน อีกทั้งมีการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ออนไลน์ เช่นการตั้งกลุ่มเฉพาะวิชาภาษาไทย เพื่อให้ความรู้แก่ผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนในคาบเรียน การแลกเปลี่ยนข่าวสารหรือช่องทางการรู้ต่างๆที่เป็นประโยชน์แก่ตัวผู้เรียน

“นักเรียนจะต้องสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยตนเองได้
นักเรียนจะต้องเชื่อว่าตัวเองรู้อะไร เพื่อนรู้อะไรอย่างน้อยแค่ไหน อันนี้เป็นการสร้างเครือข่ายความรู้ ที่ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนกันและกันได้”

บดินทร์ งามแสง

11 มิถุนายน 2559

บทบาทที่เกี่ยวข้อง กับ Connectivity	กลยุทธ์และทักษะที่ครูใช้		
	การรับรู้ของครู	การรับรู้ของนักเรียน	การรับรู้ร่วม
บทบาทการเป็น นักบูรณาการ	- การเปิดช่องทางการ สื่อสารนอกเหนือจาก การสื่อสารใน ห้องเรียน	- ใช้เครือข่ายสังคม ออนไลน์เผยแพร่ ความรู้	- ครูและนักเรียน สามารถสื่อสารผ่าน เครือข่ายสังคม ออนไลน์ด้วย ช่องทางที่ หลากหลาย

5 Collaboration จากเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 Collaboration หมายถึง ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างนักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง และทักษะสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์พบว่า เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีที่ครูภาษาไทยเกินกว่าครึ่งหนึ่งเลือกใช้ เนื่องจากครูให้ความเห็นว่าการใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ในระดับที่เท่าๆกัน อีกทั้งยังฝึกการเรียนรู้แบบทีม ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ นอกจากนี้ยังพบว่าครูต้องสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียนได้ เฉพาะอย่างยิ่งวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องใหม่ๆที่มีมาก และครูผู้สอนเองก็ไม่มี ความคุ้นชิน

“การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นเทคนิคที่ครูใช้กันมัน เพราะว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือมีข้อดีหลายอย่าง ที่เห็นชัดคือนักเรียน เก่งสามารถช่วยนักเรียนอ่อนได้ นักเรียนสามารถได้ความรู้ ในระดับใกล้เคียงกัน เก่งก็จะพอกัน”

อัมพิกา เสนาวงศ์

19 มิถุนายน 2559

บทบาทที่เกี่ยวข้อง กับ Collaboration	กลยุทธ์และทักษะที่ครูใช้		
	การรับรู้ของครู	การรับรู้ของนักเรียน	การรับรู้ร่วม
การเป็น ผู้ให้คำแนะนำ	- ครูสามารถเรียนรู้ไป พร้อมกับผู้เรียนได้	- เทคนิคเพื่อนช่วย เพื่อน	- การช่วยกันศึกษา ค้นคว้าและร่วมกัน อภิปราย

6 Communication จากเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 Communication หมายถึง ครูต้องมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อ และการนำเสนอ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

จากการสัมภาษณ์พบว่า ครูทุกคนมีทักษะสื่อสารที่ค่อนข้างดี โดยครูจะมีวิธีการลดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียนด้วยการสร้างความสนิทสนมกับผู้เรียน อีกทั้งยังพบว่าครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการสื่อสาร สามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ส่งผลให้ผู้เรียนจดจำและเกิดพฤติกรรมเลียนแบบในสิ่งที่ดี ตลอดจนการเรียนรู้

“ถ้าครูสร้างความสนิทสนมกับผู้เรียนก็จะทำให้ลดช่องว่างระหว่างครูกับเด็กได้มาก ทำให้สามารถสอนได้ดีขึ้น คือเด็กจะเชื่อฟังเราและรู้สึกอยากเรียนกับเรามากขึ้น พี่เชื่ออย่างนั้น”

สมศักดิ์ เพิ่มเต็ม

19 มิถุนายน 2559

บทบาทที่เกี่ยวข้อง กับ Communication	กลยุทธ์และทักษะที่ครูใช้		
	การรับรู้ของครู	การรับรู้ของนักเรียน	การรับรู้ร่วม
บทบาทในการสื่อสาร	-ครูต้องลดช่องว่างระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนโดยการสร้างความเป็นกันเองให้ผู้เรียนรู้สึกมีความใกล้ชิดมากขึ้น	-ครูควรเปิดช่องทางการสื่อสารอื่นๆเพื่อให้ผู้เรียนได้สื่อสารกับครูในช่องทางที่หลากหลาย	- ครู ควร มีความสามารถในการสื่อสารที่มากพอและเป็นแบบอย่างในการสื่อสารที่ดี

7 Creativity จากเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 Creativity หมายถึง ครูต้องออกแบบ สร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนมากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หน้าห้องเพียงอย่างเดียว

จากการสัมภาษณ์พบว่า ครูมากกว่าครึ่งมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีความคิดที่สร้างสรรค์ โดยครูสามารถออกแบบวิธีการเรียนรู้อย่างหลากหลาย แปลกใหม่ และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

“กิจกรรมแปลกๆที่ครูรุ่นใหม่เขาออกแบบครูว่ามันสร้างสรรค์นะ คือเด็กตื่นเต้นตลอดเวลา ไม่เหมือนเกมหรือกิจกรรมที่เราเอาไปให้เขาทำ ของเราเด็กเฉยๆ ไม่ว้าว แต่ของน้องในหมวดนี้ เด็กตื่นเต้นเสียงดังกันใหญ่เลย ทำให้เวลาสอนแล้วสนุก นักเรียนชอบกัน”

กนกอร อุ่ณสถานนท์

15 มิถุนายน 2559

บทบาทที่เกี่ยวข้อง กับ Creativity	กลยุทธ์และทักษะที่ครูใช้		
	การรับรู้ของครู	การรับรู้ของนักเรียน	การรับรู้ร่วม
การสอนภาษาไทย ให้ไม่น่าเบื่อ	- ครูออกแบบกิจกรรม แปลกใหม่เพื่อนำมาใช้ กับนักเรียน	- ครูใช้เกมในการเรียน การสอน	- สร้างกิจกรรมให้ ทั้งผู้เรียนและผู้สอน มี ส ่วน ร ่วม ใน กิจกรรม

8 Caring จากเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 Caring หมายถึง ครูต้องมีมิตาจิตต่อนักเรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจต่อนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความเชื่อใจ ส่งผลให้เกิดสภาพการเรียนรู้ที่ตื่นตัวแบบผ่อนคลาย ซึ่งเป็นสภาพที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด

จากการสัมภาษณ์พบว่า พื้นฐานของครูภาษาไทยทุกคนเป็นคนจิตใจดี พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษากับนักเรียนในทุกๆเรื่อง ครูพยายามเรียนรู้ที่จะเข้าใจปัญหาของนักเรียนที่ตนสอนรายบุคคลและพยายามที่จะแก้ไขปัญหานั้นเหล่านั้น ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศักยภาพที่สูงขึ้น

“หนึ่งสิ่งที่คุณเป็นครูต้องมีคือมีความเข้าใจปัญหาของเด็ก เด็กทุกคนมีปัญหาไม่เหมือนกัน ไม่ว่าจะคนไหนๆก็มีปัญหา แต่ว่าจะมีมากน้อยหรือเปล่า ถ้าเรารู้ปัญหาแล้วเราแก้ปัญหาก็ได้ เด็กจะรักเรา นี่ก็เป็นการสร้างความใกล้ชิดกับเด็กได้อย่างหนึ่ง”

รังสรรค์ สมอารีย์

15 มิถุนายน 2559

บทบาทที่เกี่ยวข้อง กับ Caring	กลยุทธ์และทักษะที่ครูใช้		
	การรับรู้ของครู	การรับรู้ของนักเรียน	การรับรู้ร่วม
บทบาทการเป็นครูที่ ปรึกษา	- ครูต้องรู้สภาพปัญหา ของผู้เรียนรายบุคคล และสามารถช่วยแก้ไข ปัญหาได้	- ครูควรเปิดโอกาส หรือให้เวลาว่างแก่ ผู้เรียนเพื่อเข้าปรึกษา ปัญหาต่างๆ	- ครูต้องเข้าใจ ปัญหาของผู้เรียน และใช้การ แก้ปัญหาเป็นสื่อใน การลดช่องว่าง ระหว่างผู้สอนกับ ผู้เรียน

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ทักษะครูผู้สอนภาษาไทยทั้ง 8 ประการตามเกณฑ์การ
จัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนพบ ผลการวิจัยพบว่าครูสอนภาษาไทยมีการใช้ทักษะ
เหล่านี้ ดังนี้

ทักษะของครูตามเกณฑ์การจัดการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	น้ำหนักที่พบจากการสัมภาษณ์				
	ป.ต้น	ป.ปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย	รวม
1. Content	8	8	8	8	32
2. Computer (ICT) Integration	7	2	3	3	15
3. Constructionist	1	1	3	5	10
4. Connectivity	2	6	6	3	18
5. Collaboration	2	2	5	9	19
6. Communication	8	8	8	8	32
7. Creativity	8	8	8	8	32
8. Caring	8	8	8	8	32

ตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ทักษะของครูผู้สอนภาษาไทยตามเกณฑ์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีครูผู้สอนใช้ทักษะเหล่านี้ในระดับที่แตกต่างกันออกไป จากตารางจะพบว่าครูจำนวนน้อยยังขาดทักษะ Constructionist เพราะจากการสัมภาษณ์พบว่าทักษะนี้เป็นทักษะที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ในการเรียนวิชาภาษาไทย โดยครูภาษาไทยให้เหตุผลว่าการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทยนั้นจำเป็นต้องอาศัยการให้ทักษะความรู้จากครูผู้สอนเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนนักเรียนในระดับชั้นประถมซึ่งมีพื้นฐานความรู้และทักษะน้อย

ครูจำนวนครึ่งหนึ่งไม่สามารถที่จะใช้ทักษะ Computer (ICT) Integration ได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้สื่อเทคโนโลยีในกระบวนการสอน ส่งผลให้ทักษะด้านนี้ถูกลดบทบาทลง

ครูเกือบครึ่งหนึ่งไม่สามารถแสดงทักษะ connectivity และ collaboration ได้ เนื่องจากให้สัมภาษณ์ว่าสภาพผู้เรียนไม่เหมาะกับการใช้ทักษะดังกล่าวมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กลยุทธ์และทักษะตามเกณฑ์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่นักเรียนระบุ จำแนกตามระดับชั้นปี

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นอกเหนือจากการแสดงบทบาทและเทคนิคการสื่อสารตามทักษะในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ข้างต้นแล้ว ยังพบอีกว่า มีการใช้ทักษะทั้ง 8 ประการมากน้อยแตกต่างกันในแต่ละระดับชั้นเรียน ซึ่งสามารถแสดงกลยุทธ์การสื่อสารที่ใช้มากในแต่ละระดับชั้นตามตารางต่อไปนี้

ทักษะผู้สอนตามเกณฑ์ศตวรรษที่ 21	กลยุทธ์การสอน/การสื่อสารที่ใช้มากในแต่ละระดับ			
	ป.ต้น	ป.ปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย
1. Content	-ครูบรรยายแบบตรงไปตรงมา -ครูใช้ภาพ, ของจริงประกอบการสอนเนื้อหา	-ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาด้วยตัวเองก่อน ครูบรรยาย	-ครูสอนโดยยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมมากกว่า นามธรรม	-ครูต้องมั่นใจในเนื้อหาที่สอน -ครูใช้การบูรณาการเนื้อหากับการนำไปใช้จริง

ทักษะผู้สอนตาม เกณฑ์ศตวรรษที่ 21	กลยุทธ์การสอน/การสื่อสารที่ใช้มากในแต่ละระดับ			
	ป.ต้น	ป.ปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย
2. Computer	-ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน โดยเน้นการฟัง การดู สื่อเป็นหลัก	-ครูใช้เทคโนโลยีในการสอนและให้นักเรียนใช้สื่อเพื่อพัฒนาการเขียน	-ครูใช้สื่อที่แปลกใหม่ในการสอน-ให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารทุกรูปแบบ	-ครูใช้สื่อน้อยลงแต่ส่งเสริมให้นักเรียนใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อพัฒนาการสื่อสารในทุกรูปแบบ
3. Constructionist	ไม่พบ	-ครูให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาด้วยตนเองเป็นการบ้านจากนั้นจึงสอนซ้ำ	-ใช้การอภิปรายโดยให้นักเรียนไปศึกษาเนื้อหามาล่วงหน้า	-ให้นักเรียนทำรายงานวิชาการโดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
4. Connectivity	-พูดคุยและชักชวนให้นักเรียนพูดคุยระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง	-แนะนำให้นักเรียนเก่งสอนนักเรียนอ่อน	-ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม	-ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม-ฝึกให้นักเรียนติดต่อสื่อสารกับองค์กรภายนอก-ให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้บริการสังคม
5. Collaboration	-ครูใช้การพูดคุยแบบกลุ่มกับนักเรียน	-ทำกิจกรรมหรือเล่นเกมโดยที่ครูร่วมทำด้วย	-ให้นักเรียนศึกษาวรรณคดีเรื่องใหม่ๆซึ่งทั้งครูและนักเรียนไม่เคยอ่านมาก่อน	-ฝึกให้ทำโครงการที่นักเรียนต้องปรึกษากันในกลุ่มและต้องปรึกษากับครูอยู่ตลอดเวลา

ทักษะผู้สอนตาม เกณฑ์ศตวรรษที่ 21	กลยุทธ์การสอน/การสื่อสารที่ใช้มากในแต่ละระดับ			
	ป.ต้น	ป.ปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย
6. Communication	-ฝึกให้นักเรียน ตอบสนองต่อครู และเพื่อนร่วม ชั้นให้มากๆ	-เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนเป็นผู้เริ่ม การสนทนาก่อน เสมอ	-ใช้กลุ่มสังคม ออนไลน์เป็น สื่อกลางในการ สื่อสาร	-มีกลุ่มสนทนา ออนไลน์ระหว่างครู กับนักเรียน
7. Creativity	-ใช้เกมและ กิจกรรมที่แปลก ใหม่และดึงดูดใจ นักเรียน	-ให้มีการทัศน ศึกษานอก สถานที่	-ออกแบบการ สอนแต่ละชั่วโมง ให้มีกิจกรรมที่ หลากหลายไม่ซ้ำ กัน	-สั่งให้นักเรียนทำ ผลงานที่ต้องอาศัย ความคิดสร้างสรรค์ เช่นการแต่งกลอน
8. Caring	-ครูรู้ประวัติ ภูมิ หลัง ลักษณะ นิสัยของ นักเรียน รายบุคคล	-ครูใช้เวลาว่าง ดูแลนักเรียน นอกเหนือจาก การสอน	-เปิดโอกาสให้ นักเรียนเข้าพบ นอกเหนือจาก เวลาสอน	-ให้คำปรึกษา ปัญหาชีวิตกับ นักเรียน

ตารางข้างต้นแสดงให้เห็นการใช้กลยุทธ์ในการสื่อสารเพื่อการสอนภาษาไทยที่สอดคล้องกับ
คุณลักษณะของครูที่ดีในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 8 ข้อ โดยจะเห็นได้ว่ากลยุทธ์ที่พบนั้นมีความสัมพันธ์
ขึ้นอยู่กับระดับชั้นของผู้เรียนและเป็นไปตามพัฒนาการด้านสติปัญญา และพัฒนาการทางการเรียนรู้
ของผู้เรียน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของครูผู้สอนและนักเรียนต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยศึกษาสภาพการณ์และปัญหาการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยในโรงเรียน และเพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย กับเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ครูผู้สอนภาษาไทย จำนวน 32 คน และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) นักเรียนในโรงเรียนรัฐและเอกชนในระดับชั้นต่างๆ จำนวน 160 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปและอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 : ศึกษาการรับรู้ของครูผู้สอนและนักเรียนต่อบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทย

ผลการวิจัยพบว่า **บทบาทของครูผู้สอนภาษาไทย** จากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียน แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ “บทบาทในด้านการถ่ายทอดความรู้ภาษาไทย” , “บทบาทในการสอนคุณธรรมจริยธรรม” และ “บทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและความเป็นไทยแก่ผู้เรียน” โดยพบว่าครูภาษาไทยมีการแสดงบทบาททั้งสามในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามระดับชั้นของผู้เรียนที่ตนสอน

เช่น ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาครูจะมีบทบาทมากในการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เลขไทยเพื่ออนุรักษ์ความเป็นไทย หรือในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายครูจะมีบทบาทมากในการสอนคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนโดยใช้วิธีต่างๆ เป็นต้น

ด้านความสามารถในการสื่อสารของครูภาษาไทย ตามแนวคิดของ Kim (2001) ซึ่งแบ่งความสามารถทางการสื่อสารเป็นสองส่วน คือ “คุณลักษณะภายในตัวผู้สื่อสาร” และ “ความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับคู่สื่อสาร” พบว่า “คุณลักษณะภายในตัวของครู” ที่สำคัญต่อการสื่อสาร ได้แก่ เพศ และอายุของครู โดยครูและนักเรียนมีความเห็นร่วมกันว่า นักเรียนจะชื่นชอบครูภาษาไทย ซึ่งเป็น “เพศหญิง” มากกว่า “เพศชาย” แต่จะมีความเคารพยำเกรงครูที่เป็น “เพศชาย” มากกว่า “เพศหญิง” ส่วน “อายุ” ของครูผู้สอนภาษาไทยนั้นพบว่า ครูที่มีอายุมากจะเลือกใช้การสื่อสารทางอ้อมผ่านการใช้อวัจนภาษา เช่น สายตา การสัมผัส เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน มากกว่าครูที่มีอายุน้อย

ส่วน “ความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับคู่สื่อสาร” ซึ่งในที่นี้หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยกับผู้เรียนทั้งในขณะทำการเรียนการสอนและการปฏิสัมพันธ์นอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง และ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนและเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย พบว่าครูใช้กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง เช่น กลยุทธ์การบรรยายที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น การสอนโดยการให้เทคนิคช่วยจำ การใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนโดยให้นักเรียนเก่งช่วยสอนนักเรียนที่เรียนอ่อน การอภิปรายความรู้ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-ways Communication) เป็นต้น ส่วนกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนและเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย พบว่าครูสร้างความสนุกสนานและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยโดยใช้สื่อเทคโนโลยี เกม การเรียนการสอนนอก

ห้องเรียน ตลอดจนการเป็นสื่อบุคคลที่ดีของครู เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ให้แก่วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ทันสมัยมากขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 : สภาพการณ์และปัญหาการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยในโรงเรียน

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยพบว่ามี 3 ด้าน คือ **ปัญหาซึ่งเกิดจากคุณลักษณะภายในตัวของครูผู้สอน** เช่น ครูที่ไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์โดยตรงมีผลทำให้ขาดความเข้าใจเรื่องธรรมชาติของการศึกษา การจัดการชั้นเรียน พฤติกรรมผู้เรียน จิตวิทยาการเรียนรู้ เป็นต้น อีกประการคือ ทักษะคติของครูต่อวิชาภาษาไทย ที่แม้แต่ครูผู้สอนยังให้ความเห็นว่าเป็นวิชาที่ยาก ซ้ำซ้อน ไม่สามารถถ่ายทอดให้เข้าใจง่ายได้ และเป็นวิชาโบราณล้าสมัยอยู่ **ปัญหาอันเกิดจากสภาพของผู้เรียน** ที่พบว่าเพศของผู้เรียนมีผลต่อความสนใจในวิชาภาษาไทย เช่น นักเรียนเพศหญิงมีความสนใจในวิชาภาษาไทยมากกว่านักเรียนเพศชาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบปัญหาเรื่องทัศนคติของผู้เรียนต่อตัวผู้สอนที่ผู้เรียนมักจะประเมินความรู้ของตัวเองผู้สอนจากบุคลิกที่แสดงออกเช่น ครูที่เป็นคนดูนักเรียนจะเข้าใจว่าครูท่านนั้นมีความรู้มาก นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนอยู่ในวัยเด็กที่ยังมีประสิทธิภาพในการสื่อสารที่ยังน้อยอยู่ ส่งผลให้เกิดการสื่อสารที่ผิดพลาดอยู่บ่อยครั้ง **ปัญหาที่เกิดจากนโยบายและลักษณะการจัดการสอนของสถานศึกษา** พบว่าครูหลายท่านมีจำนวนชั่วโมงการสอนต่อสัปดาห์ที่สูง และมีภาระงานซึ่งได้รับมอบหมายนอกเหนือจากการสอนในชั่วโมงมากจนเกินไป ปัญหาด้านสื่อเทคโนโลยีที่สถานศึกษาหลายแห่งมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี ทำให้ครูไม่สามารถใช้เทคโนโลยีในการสอนได้ ตลอดจนนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งให้การสนับสนุนต่อวิชาภาษาไทยมากน้อยต่างกัน ซึ่งพบว่าหลายโรงเรียนให้การสนับสนุนและมอบงบประมาณให้กับการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์เป็นหลัก และลดความสำคัญของวิชาภาษาไทยลง

วัตถุประสงค์ที่ 3 : ความสอดคล้องระหว่างบทบาทและความสามารถในการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาไทยกับเกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

จาก เกณฑ์ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 คุณสมบัติของครูที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับการจัดการศึกษา มี 8 ประการ (8 C) คือ Content ,Computer (ICT) Integration ,Constructionist ,Connectivity ,Collaboration ,Communication ,Creativity ,Caring ซึ่งจากการสัมภาษณ์ทั้งครูและนักเรียน พบว่า ครูที่สอนภาษาไทยแสดงหรือมีการใช้ทักษะต่าง ๆ ทั้ง 8 ประการ ดังนี้ **Content**พบว่าครูใช้วิธีการบรรยายและเสริมวิธีการจำให้แก่ผู้เรียน **Computer (ICT) Integration** พบว่าครูใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยให้การสอนภาษาไทยสนุกขึ้นและลบภาพลักษณ์ที่วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่น่าเบื่อได้ **Constructionist** โดยพบว่าครูใช้วิธีการให้ผู้เรียนค้นคว้าอิสระแล้วนำมาอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน **Connectivity** พบว่าครูมีการสื่อสารกับผู้เรียนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และมีการสร้างเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ออนไลน์ **Collaboration** พบว่าครูมีการใช้กิจกรรมกลุ่มให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อนได้รวมกลุ่มกับผู้เรียนเก่งและให้ช่วยเหลือกันด้านการเรียน ตลอดจนการเรียนรู้ศึกษาไปพร้อมกันระหว่างครูและนักเรียนเช่นการเรียนภาษาผ่านวรรณคดีเป็นต้น **Communication** ครูมีการลดช่องว่างระหว่างครูและนักเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้สื่อสารมากกว่าการที่ครูเป็นผู้สื่อสารในชั้นเรียนเพียงผู้เดียว **Creativity** พบว่า ครูจะสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่แปลกใหม่และสอดคล้องกับกระแสมโนิยมและความต้องการของผู้เรียน **Caring**พบว่าครูจะเข้าใจสภาพและปัญหาของผู้เรียนรายบุคคลและให้การช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล นอกเหนือจากลักษณะการสื่อสารโดยใช้ทักษะต่างๆทั้ง 8 ประการข้างต้น การศึกษายังพบว่าครูมีการใช้ทักษะต่าง ๆ มากน้อยแตกต่างกัน โดยพบว่าทักษะที่ครูแสดงออกได้ดีและเป็นจุดแข็งของครูภาษาไทย คือ “Caring” ซึ่งสอดคล้องตามบทบาทของครูภาษาไทยในการสอนคุณธรรม จริยธรรม ด้าน “Collaboration” ที่ครูสามารถสร้างกิจกรรมให้นักเรียนเรียนรู้กันแบบร่วมมือ ตลอดจนการ

ร่วมมือของครูและนักเรียนในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ร่วมกันได้ และด้าน “Creativity” ที่พบว่าครูมักจะมีวิธีการสอน วิธีการสื่อสาร การออกแบบกิจกรรมที่แปลกใหม่ สามารถลบภาพความน่าเบื่อของการเรียนวิชาภาษาไทยได้ดี ส่วนจุดอ่อนซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าครูมีการใช้ทักษะดังต่อไปนี้น้อยอยู่ คือ ด้าน “Constructionist” ที่ครูหลายท่านยังกลัวว่าการสืบค้นความรู้ด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ไม่มากเพียงพอ และเชื่อมั่นว่าการสอนด้วยการบรรยายเป็นการทำหน้าที่ครูได้ดีที่สุด ด้าน “Computer (ICT) Integration” ที่เกิดปัญหาจากการจัดสถานศึกษาที่ไม่รองรับต่อสื่อการเรียนการสอนที่เป็นเทคโนโลยี เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

วิชาภาษาไทยเป็นวิชาหลักสำหรับผู้เรียนทุกคนเนื่องจากเป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องทักษะสื่อสาร อันเป็นทักษะพื้นฐานของมนุษย์ตามที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2551) กล่าวว่า วิชาภาษาไทยก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจาร์ณ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพราะฉะนั้นครูภาษาไทยจึงมีบทบาทต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนตลอดจนจะต้องสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยและสร้างความรักความเป็นไทยให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้วย ที่ผ่านมาพบว่าปัญหาของการเรียนการสอนภาษาไทยเกิดจากหลายปัจจัย ดังมีปัญหาที่เกิดจากตัวผู้สอน ปัญหาที่เกิดจากผู้เรียน และปัญหาที่เกิดจากนโยบายสถานศึกษา ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อทัศนคติต่อผู้เรียนที่มักจะมองว่า วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ยาก น่าเบื่อ โบราณไม่ทันสมัย โดยสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่

ระบุไว้ว่า นักเรียนไม่ได้เรียนภาษาไทยด้วยความสนุกและตอบสนองความสนใจใคร่เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ,2549) ด้วยเหตุอาจเป็นเพราะครูผู้สอนภาษาไทยสอนไม่สนุก มีกลวิธีการสอนแบบเดิมๆ ขาดการบูรณาการความรู้ หรือการดึงดูดความสนใจนักเรียน ที่สำคัญคือมิได้คำนึงถึงระดับสติปัญญา ระดับการศึกษา เพศ เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ ประสบการณ์ส่วนบุคคล รวมถึงภูมิหลังที่แตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ,2547) ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้พบผลที่เหมือนกับคำกล่าวในข้างต้นในซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากคุณลักษณะของตัวผู้สอน คือผู้สอนภาษาไทยหลายท่านไม่ได้จบการศึกษาทางด้านครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์มา ส่งผลให้ขาดความรู้เรื่องการจัดการชั้นเรียน ตลอดจนจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทศนคติของครูต่อวิชาที่สอน ระดับชั้นที่สอน และทัศนคติต่อผู้เรียน ที่มีมักจะเป็นไปในเชิงลบ ตลอดจนการขาดแรงจูงใจในการทำงาน ปักจ้ยภายในต่าง ๆ เหล่านี้จึงอาจมีผลต่อความมั่นใจและความกระตือรือร้นในการสอน และการนำเสนอตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการแสดงออกและการสื่อสาร รวมถึงประสิทธิภาพการสอน ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะภายในตัวที่สำคัญคือครูควรมีการรับรู้ตนเอง (Self Concept) เป็นสำคัญ โดยสามารถใช้แนวทางในการพัฒนาการรับรู้ตนเองตามแนวคิดของ Rogers (อ้างถึงในชิตามา สุขพลา, 2548) เช่น การถามตนเองเกี่ยวกับตนเอง (Ask yourself about yourself) การหาข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง(Actively seek information about yourself) หรือ การฟังจากคนอื่น (Listen to others) ซึ่งในที่นี้คือการรับฟังจากนักเรียน นอกจากนั้นยังพบปัญหาอันเกิดจากสภาพพื้นฐานของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติที่ผู้เรียนมีต่อผู้สอนอันเป็นไปในเชิงลบ เช่น คิดว่าผู้สอนไม่มีความรู้มากเพียงพอ ผู้สอนเองยังใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้องคิดว่าผู้สอนเองยังใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้อง เป็นต้น ดังนั้นข้อสำคัญคือครูต้องสร้างความน่าเชื่อถือของตัวผู้สอนให้เกิดขึ้น ซึ่งโฮฟแลนด์ แจนนิสและเคลลี (Hovland, Janis, and Kelly, 1953, p.374)ได้อธิบายถึงความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร(ครู) (Source Credibility)ว่าผู้รับสาร(นักเรียน)ควรรับรู้ใน 2 องค์ประกอบ คือความน่า

ไว้วางใจ (Trustworthiness) และความชำนาญ (Expertness) สอดคล้องกับองค์ประกอบด้านความเป็นผู้มีคุณธรรม (Moral Character) และเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในเรื่องที่พูด (Expertness) ตามที่อริสโตเติลได้เสนอไว้ปัญหาด้านสุดท้ายคือปัญหาที่เกิดจากนโยบายและลักษณะการจัดการสอนของสถานศึกษา ซึ่งปัญหาสำคัญคือภาระงานของครูที่นอกเหนือจากการสอนมีมากจนเกินไป และจำนวนชั่วโมงที่ได้รับมอบหมายให้สอนมีมากจนเกินไปเช่นกัน ส่งผลให้ครูขาดเวลาที่จะเตรียมการสอนตลอดจนไม่สามารถใช้เวลาในการพัฒนาคุณภาพความรู้ความสามารถของตนเองได้ นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดด้านสื่อเทคโนโลยี ที่มีความเหลื่อมล้ำแตกต่างกันออกไปในแต่ละโรงเรียน จากข้างต้นจึงทำให้เห็นว่าปัญหาใหญ่ที่มีผลต่อการจัดการสอนวิชาภาษาไทย คือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ซึ่งในส่วนนี้ต้องอาศัยกลยุทธ์ในการสื่อสารเพื่อพัฒนา ตลอดจนทักษะต่างๆตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ช่วยในการพัฒนาการสื่อสารด้านทัศนคติให้ดีขึ้นได้

ในอดีตที่ผ่านมาพบว่าวงการการศึกษาให้ความสำคัญตลอดจนมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในขณะนี้ทุกภาคส่วนต่างให้ความสำคัญกับ เกณฑ์ในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งระบุถึงตัวครูผู้สอนว่าครูต้องสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะ 3Rs + 8Cs (วิจารณ์ พานิชย์, 2556) ซึ่งการที่จะสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะข้างต้นได้นั้นครูผู้สอนจำเป็นต้องมีทักษะที่จำเป็น 8 อย่าง (8C of teacher) คือ Content ,Computer (ICT) Integration, Constructionist , Connectivity , Collaboration , Communication , Creativity , Caring (ถนอมพร เลหาจรัสแสง, ม.ป.ป.) จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าครูมีทักษะด้าน Content , Communication , Creativity และCaring มากที่สุด ส่วนทักษะที่ครูผู้สอนภาษาไทยมีน้อยที่สุดคือ constructionist ทักษะเหล่านี้ล้วนต้องอาศัยความสามารถในการสื่อสารของผู้สอน ผ่านการใช้กลยุทธ์ที่สามารถบรรลุบทบาทและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยอาศัย “การใช้สื่อบุคคล”(Personal Media) คือตัวครูเองเป็นผู้ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้โดยตรง ตาม

บทบาทของสื่อบุคคล (Personal Media) ที่แชรรม (Schramm อ้างถึงใน ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์, 2544) ได้กล่าวว่า ผู้ส่งสารสามารถติดต่อแลกเปลี่ยนกับผู้รับสารได้โดยตรง ทำให้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถโต้ตอบกันได้ทันที ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว สื่อบุคคลจะมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมเหนือกว่าสื่อประเภทอื่นๆ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ที่ระบุว่า ทักษะConstructionistมีการใช้ในการสื่อสารสำหรับการสอนภาษาไทยน้อยที่สุด โดยแท้จริงแล้วทักษะนี้จะช่วยส่งเสริมทักษะ3Rs +8Cs ในเรื่อง critical thinking and problem solving ได้เป็นอย่างดี ซึ่งตามผลการวิจัยของ นภัสวรรณ ไกรสอาด (2553) กล่าวว่า ครูต้องสอนโดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่นักเรียนดังนั้นครูผู้สอนภาษาไทยควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่อง การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Direct Learning) (การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะศึกษาเรื่องนั้นๆ จบไปแล้ว) และ ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism) ของ Papert ให้มากขึ้น

อย่างไรก็ตามการวิจัยพบว่าคุณลักษณะภายในตัวครูมีผลต่อการสื่อสารเพื่อการสอนในวิชาภาษาไทย เพราะฉะนั้นการรับรู้ของผู้เรียนต่อคุณลักษณะภายในตัวผู้สอนจะมีผลต่อทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อครู เช่น เพศ ของผู้สอนซึ่งพบว่านักเรียนจะมีทัศนคติที่ดีต่อครูเพศหญิงมากกว่าครูเพศชาย และให้การเคารพยำเกรงครูผู้ชายมากกว่าครูผู้หญิง สอดคล้องกับ Mash et al. (2008) ที่กล่าวว่าครูออสเตรเลียเพศหญิงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนมากกว่าครูเพศชาย และ อายุและประสบการณ์ของครูผู้สอนซึ่งนักเรียนจะมองว่าครูผู้สอนที่อายุน้อย ขาดประสบการณ์การทำงานจะสอนดีไม่เท่าครูที่อายุและมีประสบการณ์มาก สอดคล้องกับ Akyuz&Berberoglu(2010) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ของครูตุรกีและครูเนเธอร์แลนด์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการประสบความสำเร็จในการเรียนของนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่าครูมีการใช้กลยุทธ์ในการสื่อสารเพื่อการสอนภาษาไทยที่สอดคล้องกับทักษะของครูในศตวรรษที่21 ที่น่าสนใจหลายข้อกล่าวคือ กลยุทธ์ที่เป็นจุดแข็งของครู เช่น ครูใช้การบรรยายที่เข้าใจง่าย โดยมีการยกตัวอย่างประกอบที่ชัดเจน อธิบายให้เห็นถึงโครงสร้าง และการเป็นนักร้องที่ดี การใช้น้ำเสียงที่ไม่ราบเรียบขณะสอน ซึ่งทำให้ทักษะครูด้าน Content มีความเด่นชัดขึ้น ตามงานวิจัยที่พบว่า การใช้เสียงระดับเดียว (monotone voice) ของครูนั้นเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ (boredom) ไม่ใส่ใจ (noncaring) เฉื่อยช้า (nonimmediacy) ซึ่งส่งผลให้นักเรียนสนใจการเรียนน้อยลง ชอบการเรียนน้อยลง และเรียนรู้้น้อยลง (Gorham & McCroskey, 1986) กลยุทธ์การอภิปราย ที่ทั้งครูและนักเรียนจะมีการสื่อสารร่วมกัน และเป็นการสื่อสารสองทาง (Two ways Communication) ซึ่งเป็นจุดแข็งที่เสริมสร้างทักษะ Communication ได้เป็นอย่างดี กลยุทธ์การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนและการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นจุดแข็งของครูในด้าน Creativity ซึ่งตามงานวิจัยของ สมเจตน์ นาคเสวี และอับดุลเลาะ การ์นา (2554)กล่าวว่า นักเรียนไทยคาดหวังให้ครูใช้สื่อดิจิทัลเป็นสื่อช่วยในการเรียนการสอน ส่วนบทบาทหน้าที่ในการเป็นครูที่ปรึกษานักเรียนนั้น เป็นจุดแข็งของครูที่ชี้ให้เห็นว่าครูมีทักษะด้าน Caring ซึ่งมีงานวิจัยกล่าวถึงกลยุทธ์ในการเอาใจใส่นักเรียนที่อาศัยหลักการสัมผัสและการสร้างความใกล้ชิดสนิทสนม ว่า ครูควรจะตระหนักว่าการสัมผัสนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่(Caring) และเข้าใจ (Understanding) ถึงแม้ว่าการสัมผัสของครูจะไม่เหมาะสมกับเด็กนักเรียนโต และเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร แต่การสัมผัสที่เบาหรือหลังเป็นวิธีการให้กำลังใจที่เหมาะสม (Cooper & Simond, 2003) ส่วนกลยุทธ์สำคัญที่ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ยังมองข้ามนั้นพบว่า มีกลยุทธ์การเสริมแรงทางบวกที่ครูยังใช้กันน้อย แต่ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีของผู้เรียนต่อวิชาภาษาไทยที่จะเสริมสร้างหรือปรับเปลี่ยนให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีขึ้นได้ ซึ่งตามงานวิจัยของเอกชัย ไวยโสภี(2554) ได้กล่าวว่า ครูดีเด่นของไทยต้องมีพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร 3 ด้านที่สำคัญ คือให้กำลังใจ

และยกย่องชมเชยนักเรียน ยอมรับนักเรียนและแสดงความเป็นมิตร และใช้ภาษาท่าทางช่วยในการสื่อสาร

การศึกษาในครั้งนี้พบว่ากลยุทธ์ในการสื่อสารที่ครูใช้เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ตามทักษะของครูที่ดีทั้ง 8 ประการนั้น ครูมีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการสอนโดยคำนึงถึงลักษณะตัวผู้เรียนในด้านพัฒนาการการเรียนรู้เป็นสำคัญ ซึ่งพบว่าในระดับชั้นประถมศึกษาครูมีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารในการสอนที่เน้นในเรื่องการนำเสนอสิ่งต่างๆอย่างเป็นรูปธรรม การฝึกให้จัดหมวดหมู่ การอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ ลักษณะร่วม เป็นไปตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget, 1969) และในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่ผู้เรียนอยู่ในกลุ่มวัยรุ่น ครูผู้สอนใช้การสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ตลอดจนการฝึกในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับ Steinberg, L. (2014) เรื่องพัฒนาการด้านสติปัญญาของวัยรุ่น

จากแนวคิดเรื่อง “Communication Immediacy” (Richmond, V.P., McCroskey, J. C., & Hickson, M. L, 2012) ซึ่งเป็น การใช้การสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์หรือลดช่องว่างระหว่างบุคคล ของ ซึ่งอาจเป็นการสื่อสารด้วยวจนภาษา (Verbally immediacy) เช่น การเรียกชื่อเล่น การใช้สรรพนามที่ไม่เป็นทางการ ฯลฯ หรืออวจนภาษา (Nonverbally immediacy) เช่น การยิ้ม การสัมผัส ฯลฯ เชื่อว่า ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดขึ้น ช่วยทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารเป็นไปได้ง่ายขึ้น รวมถึงการวิจัยจำนวนมาก พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ของครูกับผู้เรียนมีผลต่อการกล้าซักถามกับผู้สอนมากขึ้น ส่งผลต่อความเข้าใจดีขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่นำมาประยุกต์ใช้ในการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งผู้เรียนจำนวนมากมีการรับรู้ที่ครูสอนภาษาไทยมีความเป็นทางการสูง โดยเฉพาะสังคมไทยเป็นสังคมที่มีช่องว่างระหว่างอำนาจสูง (High power distance) ตามแนวคิดของ Hofstede (1991) ทั้งนี้ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าครูผู้สอนภาษาไทยมีการสื่อสารหลายลักษณะที่ใช้ในการสร้าง communication immediacy เช่น กลยุทธ์การเสริมสร้างความสนิทสนมกับผู้เรียนสัมพันธ์กับระดับ

ความใกล้ชิดของคู่สื่อสาร (Communication Immediacy) ซึ่งจากการวิจัยพบว่าครูยังมีการใช้อวัจนภาษาที่เพิ่มความใกล้ชิดระหว่างคู่สื่อสาร (Nonverbal Immediacy) ในระดับที่น้อย เป็นไปตาม Ozmen (2011) ที่กล่าวว่าครูชาวอเมริกันจะให้ความสำคัญกับการสัมผัสเพื่อเสริมสร้างความใกล้ชิดมากกว่าครูชาวเอเชีย ซึ่งในที่นี้อาจเป็นผลจากบริบททางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน หากครูภาษาไทยมีลักษณะการสื่อสารเพื่อเพิ่มระดับความใกล้ชิดกับนักเรียนก็จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยได้มากยิ่งขึ้น ตาม Johnson (2009) ที่บอกว่าอวัจนภาษาที่เพิ่มความใกล้ชิดระหว่างนักเรียน (Nonverbal Immediacy) เป็นตัวสนับสนุนการจัดการภายในห้องเรียนและสนับสนุนความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู-นักเรียน กลยุทธ์ที่สำคัญในลำดับถัดมาที่จะช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทยได้คือ การใช้ Connectivity กล่าวคือ นอกเหนือจากการให้นักเรียนมีการสื่อสารติดต่อกันแล้ว การติดต่อสื่อสารระหว่างครูและนักเรียน ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สามารถลดปัญหาทางการสื่อสารได้ เพราะการใช้ทักษะ Connectivity ตามแนวทางในศตวรรษที่ 21 นั้น จะช่วยลดความกลัวในการสื่อสารของนักเรียน (Students' Communication Apprehension -CA) ได้ ส่วนทักษะด้าน Constructionist ที่ครูผู้สอนภาษาไทยใช้น้อยอยู่นั้น จำเป็นต้องแก้ปัญหาที่ทัศนคติของครู ให้ลดความคิดที่ว่า การสอนนั้นมาจากการถ่ายทอดของครูเพียงผู้เดียวเท่านั้น และต้องเสริมสร้างความคิดที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง ให้มากขึ้น โดยครูสามารถใช้กลยุทธ์การอภิปราย และกลยุทธ์การค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ ร่วมกับทักษะ Collaboration ที่ให้ครูและนักเรียนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อลดช่องว่างระหว่างอำนาจ (power distance) ตามแนวคิดของ Hofstede (1991) จึงจะสามารถพัฒนาการจัดการศึกษาในวิชาภาษาไทยให้เป็นไปตามแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะครูและนักเรียนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้นควรมีการศึกษาไปยังครูและนักเรียนในภูมิภาคอื่นๆทั่วประเทศไทยว่ามีความเหมือนหรือต่างกับการวิจัยในครั้งนี้
- งานวิจัยในครั้งนี้มีการเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูง อัตราการแข่งขันต่ำ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งการวิจัยในอนาคตควรศึกษาถึงผลต่างของลักษณะโรงเรียนทั้งสองแบบว่ามีผลหรือไม่อย่างไร
- การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่องบทบาทหน้าที่ของครูสำหรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญ ซึ่งการวิจัยในอนาคตควรศึกษาถึงตัวผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ด้วย
- แนวคิดเรื่อง Communication Immediacy พบว่ามีการศึกษามากในต่างประเทศ ในขณะที่สังคมไทยมีช่องว่างระหว่างความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง ดังนั้นควรมีการศึกษาในเรื่องนี้กับบริบทการศึกษาไทยให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

- ครูผู้สอนภาษาไทยควรนำกลยุทธ์ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษา สถานศึกษา หรือบริบทของตนเอง ซึ่งอาจแตกต่างจากสภาพแวดล้อมการจัดการศึกษาที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา
- สถานศึกษาควรปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมพร้อมต่อการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างที่เห็นได้ชัดคือ สถานศึกษาควรมีความพร้อมด้านอุปกรณ์

การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หรือการจัดโครงสร้างหลักสูตร
ให้สอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิมค่อนข้างมาก

-การวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา หรือคณะกรรมการ
สถานศึกษาเพื่อใช้สำหรับการคัดเลือกครูผู้สอนเพื่อความเหมาะสมกับศักยภาพของตัวครูเองและ
ความสอดคล้องกับสถานศึกษานั้นๆ



รายการอ้างอิง

- กาญจนา นาคสกุล. (2551). "การเสวนาเรื่องการใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน". ใน การใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชิตาภา สุขพล้ำ. (2546). การสื่อสารระหว่างบุคคล. ชลบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์ (2544). การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (ม.ป.ป.) การเรียนรู้ในยุคสมัยหน้า: ตอนรูปแบบและทฤษฎี การเรียนรู้
อนาคต. <http://thanompo.edu.cmu.ac.th/load/journal/50-51/next-generation%20of%20learning.pdf>.
- นงลักษณ์ ศรีอัษฎาพร เจริญงาม. (2541). ความสามารถในการสื่อสาร : แนวคิดเชิงวัฒนธรรมในองค์กรไทย. โลกของสื่อ ปีที่ 1 (ลำดับที่ 2 (มิถุนายน)).
- นภัสวรรณ ไกรสอาด, ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน และไพศาล วรคำ. (2553). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเรียนเกษตรของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 (ต.ค.-ธ.ค. 2553).
- ประเวศ วะสี. (2541). ประชาคมตำบล. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- เมตตา วิวัฒน์านุกูล (กฤตวิทย์). (2548). การสื่อสารต่างวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วีณา วิสเพ็ญ. (2550). หลักสูตรเตรียมความพร้อมภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศ. <https://sites.google.com/site/khnamnusysastrmms/phakh-wicha/phakh-wicha-phasathiy-laea-phasatawan-xxk/--phasathiy-ni-thana-phasatang-prathes>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมชนุสสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2559) สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้าน
พื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา
2558.[http://www.onetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/Summary
ONETM6_2558.pdf](http://www.onetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETM6_2558.pdf).
- สมเจตน์ นาคเสวี และอับดุลเลาะ การ์รีนา. (2554). สภาพที่เป็นจริงและความคาดหวังต่อ
สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยในความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี *Opinion of graduate students on
real condition and expected condition of the environment of Prince of
Songkla University, Pattani campus.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน . (2549). การปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาไทย.
กรุงเทพฯ : ศุภสมาคมสตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2557) รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการ
เตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
กระทรวงศึกษาธิการ (2547). เรียนรู้...บูรณาการ. กรุงเทพฯ : ศุภสมาคมสตรี.
- สุรงค์ โค้วตระกูล. (2552). จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Akyüz, G. & Berberoğlu, G. (2010). Teacher and classroom characteristics and their
relations to mathematics achievement of the students in the TIMSS. *New
Horizons in Education*,58(1), 77-95..
- Cooper, P. J., & Simonds, C. (2003). Communication for the classroom
teacher. Champaign, IL: Allyn and Bacon
- Corcoran, T.B. (2007) The changing and chaotic world of teacher policy. In D. K Cohen,
S. H.
- Fuhrman, & F.Mosher, The state of education policy research. Mahwah, NJ: Lawrence
Erlbaum.
- Geert Hofstede. (1991) Cultures and Organizations. Software of the Mind ,
Maidenhead, U.K.: McGraw-Hill.
- Kaplan, R.S. and Norton, D.P. (2009), “The execution”, Translated by Mohamad Reza
Atefi, 1st,Nab group.

- KS Özmen. (2011). Perception of Nonverbal Immediacy and Effective Teaching among Student Teachers: A Study across Cultural Extremes. International online journal of Educational Sciences
- Mash, B., Downing, R., Moosa, S., & de Maeseneer, J. (2008). Exploring the key principles of family medicine in Sub-Saharan Africa: International Delphi consensus process. South African Family Practice Journal, 50, 62-67.
- Piaget, J. (1964). Six Psychological Studies. New York: Vintage.
- Richmond, V. P., Gorham, J. S., & McCroskey, J. C. (1987). The relationship between selected immediacy behaviors and cognitive learning. In M. A. McLaughlin (Ed.), Communication yearbook 70 (pp. 574-590). Newbury Park, CA: Sage.
- Richmond, V.P., McCroskey, J. C., & Hickson, M. L., Nonverbal Behavior in Interpersonal Relationships, 7th ed. Allyn & Bacon, 2012
- Rogers, M. A., & McCroskey, J. C. (1984, March). Nonverbal immediacy of teachers in classroom environments. Paper presented at the annual convention of the Eastern Communication Association.
- Steinberg, L. (2014). Adolescence (10th ed.). New York: McGraw-Hill.



ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสิโรตม์ อนุจันทร์ เกิดเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พุทธศักราช 2533 มีภูมิลำเนาอยู่ที่ จังหวัดพัทลุง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.ครุ 5 ปี) วิชาเอก ภาษาไทย-วิชาโทวาทการ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2555 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (นศ.ม.) สาขาวิชานิเทศศาสตร์ กลุ่มวิชาวาทนิเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2557

ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่งครูผู้ช่วย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัด สุทธิวราราม สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร (พุทธศักราช 2558-ปัจจุบัน)

